

Plenum

Onsdag 19.2.2025 kl. 14.02—20.11

3. Kulturpolitisk redogörelse

Statsrådets redogörelse SRR 8/2024 rd

Remissdebatt

Talman Jussi Halla-aho: Ärende 3 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till kulturutskottet, som ekonomiutskottet, jord- och skogsbruksutskottet och miljöutskottet ska lämna utlåtande till.

Debatten inleds med att forsknings- och kulturminister Mari-Leena Talvitie presenterar redogörelsen och därefter följer en snabbdebatt i fråga om de anföranden som ledamöterna anmält sig för i förväg. Debatten inleds med en gruppanföranderunda där anförandena får vara högst fem minuter långa. Övriga anföranden som ledamöterna anmält sig för på förhand får vara högst fem minuter långa. Talmanskonferensen rekommenderar att även de anföranden som hålls efter snabbdebatten är högst fem minuter långa. Dessutom kan jag ge ordet för repliker enligt eget övervägande.

För debatten reserveras i detta skede högst två och en halv timme. Om vi inte inom denna tid hinner gå igenom talarlistan avbryts behandlingen av ärendet och fortsätter efter de övriga ärendena på dagordningen. — Minister Talvitie, varsågod.

Debatt

14.05 Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen iloinen ja jopa kiitollinen siitä, että saan tänään esitellä valtioneuvoston kulttuuripoliittisen selonteon täällä eduskunnan suuressa salissa. Selonteon johtopäätöksinä on, että kulttuuri on jokaisen oikeus ja kulttuuri kuuluu kaikille.

Varsinainen selonteko on tärkeä, mutta vielä tärkeämpää on polku, joka on kuljettu tähän hetkeen. Selontekoa on ollut valmistelemassa poikkeuksellisen laaja taide- ja kulttuurialan toimijakenttä. Kuulemistilaisuuksissa viime vuonna oli osallistumassa yli tuhat henkilöä. Selontekoon saatiin lausunnot 280 taholta. Tämä on osoitus siitä, että selonteko on yhdessä laadittu — ja yhdessä toteutettavaksi tarkoitettu. Haluankin omasta puolestani kiittää jokaista tärkeästä ja arvokkaasta panoksesta tällä polulla.

Selonteko on kauan odotettu ja toivottu linjaus. Se asettaa vision Suomen kulttuuripoliitikalle pitkälle tulevaan, 2040-luvulle saakka, siitä, mihin suuntaan toivomme, että kulttuuripoliittikkaa tulisi Suomessa viitoittaa.

Tämä on historiamme toinen kulttuuripoliittinen selonteko. Edellinen selonteko laadittiin 15 vuotta sitten. Edellisen selonteon keskeisinä toimenpiteitä olivat muun muassa Taiteen keskustoimikunnan muuttaminen Taiteeksi, kansallinen digitaalinen kirjastohanke, kulttuurin hyvinvointivaikutuksien tunnistaminen, monikulttuurisuuden käsitteen määrit-

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

tely, taiteen prosenttiperiaatteen ja muotoilun edistäminen sekä harrastamisen mahdollisuuksien laajentaminen.

On hienoa, että voimme käydä yhdessä täällä eduskunnan suuressa salissa laaja-alaista keskustelua kulttuurista ja taiteesta sekä niiden merkityksestä Suomelle. Yhteisten tavoitteiden toteuttamiseen tarvitaan tekijöitä, suunnitelmia ja resursseja, joilla jokaisella on oma tärkeä roolinsa. Suomi tarvitsee tulevaisuuteen näkymiä, joita visioiksikin kutsutaan. Ne luovat polkuja ja toivoa tulevaan.

Jokainen meistä voi olla kulttuurin kokija ja toteuttaja. Jokainen meistä rakentaa omalta osaltaan yhteiskuntaa, toivottavasti myös hyvää huomista. Kulttuuri vie meitä eteenpäin ja auttaa ymmärtämään maailmaa ympärillämme.

Arvoisa puhemies! 2040-luvulla kulttuuri on Suomea vahvistava ja yhdistävä voima, joka inspiroi rakentamaan kestävämpää, elinvoimaisempaa ja inhimillisempää tulevaisuutta. Onnistuneen kulttuuripolitiikan seurauksena ihmisten kokemus osallisuudesta ja merkityksellisyydestä tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia sekä samalla yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa. Suomea hyvinvointivaltiona ja yhtenä maailman onnellisimpana kansakuntana ei olisi ilman suomalaista taidetta ja kulttuuria. Yhteisöllisen taiteen ja kulttuurin kautta vaalimme suomalaisuutta ja se kehittyy ja säilyy. Yhteiskuntamme ydin on kulttuuri, jolle syvimmat arvomme, kuten luottamusyhteiskunta, yhdenvertaisuus, sivistys, tasa-arvo ja demokratia, rakentuvat yli sukupolvien ja hallituskausien. Kulttuuri vaikuttaa siihen, miten toimimme suhteessa muihin ja itseemme: kulttuurin tuntemus lisää ymmärrystä itsestä ja toisistamme, yhteiskunnasta ja maailmasta. Samalla empatia muita kohtaan kasvaa. Se on myös väline ääriajattelun ja konfliktien ehkäisyssä.

Hyvään elämään kuuluvat kulttuurin tuomat henkiset sisällöt. Tämä edellyttää, että meillä jokaisella on valmiudet oivaltaa uutta ja oppia tekemään asioita aiempaa kekseliäämmmin ja meillä on pyrkimys yhteiseen hyvään. Taide ja kulttuuri vahvistavat näitä ominaisuuksia.

Arvoisa puhemies! Kulttuurin tekijänä, toteuttajana ja kokijana ihminen toimii osana yhteisöä: läheisiä, sukua, lähiseutua, kotimaata ja jotain suurempaa. Parhaimmillaan kulttuuri voi rakentaa siltoja ihmisten välille siellä, missä ei sellaista ajatusta ole ollutkaan, ja edistää kansalaisten osallistumista yhteiskunnalliseen päätöksentekoon ja toteuttaa länsimaista demokratiaa. Tämä luo perustan, joka tukee hyvinvointia ja vahvistaa yhteiskunnan resilienssiä uhkia kohtaan. Kulttuurin avulla voimme puhua myös vaikeista aiheista ja tuoda niihin uusia näkökulmia.

Suomalaiset voivat olla ylpeitä omasta monipuolisesta kulttuuriperinnöstään. Suomalaisella kulttuurilla on itseisarvo ja suojaava merkitys epävakaaassakin turvallisuussympärisyydessä. Vahva kulttuuri-identiteetti on pohja terveelle itsetunnolle ja henkiselle kriisinkäytävyydelle — sanoisin, että jopa myös maanpuolustustahdolle. Tämä näkemys itselläni vahvistui vierailtuani Ukrainassa tämän kuun alussa.

Kulttuuri yhdistää ja inspiroi ihmisiä yli kansallisten ja kielirajojen. Se luo pehmeää vaikutusvaltaa kansainvälisissä suhteissa. Siksi on tärkeää ymmärtää, että sen on oltava osa kansainvälisten suhteidemme hoitamista, diplomatiaa ja myös ulkopolitiikkaa. Kulttuuri Suomen maakuvassa lisää maamme kiinnostavuutta työntekijöille, tutkijoille, opiskelijoille ja matkailijoille. Suomi ja maailma tarvitsevat kulttuurin sisältöjä ja näkyvyyttä.

Arvoisa puhemies! Kulttuuri toimii siis sivistyksen vahvistajana, yhteisöllisyyden rakentajana ja talousratkaiden moottorina. Kulttuuri luo, mahdollistaa ja vahvistaa myös kestävämpää elämäntapaa, palvelutaloutta, aineetonta arvонуontia ja ihmisen kykyä elää ta-

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

sapainossa luonnon ja ympäristön kanssa. Kestävän tulevaisuuden varmistamiseksi on olennaista toimia resurssiviisaasti, jotta kaikki pääsevät tekemään, luomaan ja kokemaan kulttuuria.

Tätä varten tässä selonteossa esitellään tulevaisuusvisio kulttuurin kukoistuksesta 2040-luvulla. Eduskuntakäsittelyn jälkeen laadittava selonteon toimeenpanosuunnitelma konkretisoi yhteisesti asetetun vision toteuttamista. Selonteon laatimisen osallistavassa prosessissa on tosiaan ollut satoja alan toimijoita, kansalaisia ja asiantuntijoita työstämässä tavoitteita ja parhaita keinoja kulttuurin ja luovien alojen vahvistamiseksi. Merkityksellisyys syntyy, kun ihmiset ovat keskenään vuorovaikutuksessa.

Olemme siis yhteisellä asialla: selonteko ilmaisee kulttuurin voiman ja toiveikkaan tulevaisuuden kaikille. Kulttuuri on jokaisen oikeus ja kulttuuri kuuluu kaikille.

Loppuun toive, että eduskunta käsittelee tämän tulevan kevään aikana tätä selontekoa useammassa valiokunnassa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten siirrymme ryhmäpuheenvuoroihin. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

14.13 Marko Kilpi kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ollut elämäni aikana useita kertoja vankilassa, onneksi vain työtehtävissä joka kerta. Olen huomannut, että vankiloilla on kaltereiden lisäksi yksi yhteinen tekijä: kulttuuri. Kun vapaus viedään — kun kaikki viedään — jää kulttuuri jäljelle. Siihen takerrutaan ja siihen turvaudutaan varsinakin silloin, kun on erityisen vaikeaa. Niin tapahtuu siksi, että kulttuuri on olennaisin osa ihmisyyttä. Juuri vankiloissa olen oppinut sen, että kulttuuri ei ole pelkkää luksuspalvelua, turhanpäiväistä ajanvietettä. Se on mitä suurimmassa määrin ihmisoikeus, joka on täysin tinkimätöntä. Jos se viedään, mitä silloin enää jää jäljelle?

Arvoisa puhemies! Kulttuuripoliittinen selonteko antaa Suomelle toiveikkaan tulevaisuusnäkökulman. Inhimillisempi Suomi on mahdollinen. Se on mahdollinen taiteen ja kulttuurin avulla. Suomalainen kulttuuripolitiikka perustuu ajatukselle, että kulttuuri kuuluu kaikille, kulttuuri on jokaisen oikeus. Ihmisten kokemus osallisuudesta ja merkityksellisyys tuottavat sivistystä, hyvinvointia sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa. Turvattomina aikoina kulttuuri ja taide lisäävät henkistä kriisinsietokykyä, resilienssiä, kuten Ukrainassakin on hyvin selkeästi ollut havaittavissa.

Kulttuurin kautta rakennetaan inhimillisempää, elinvoimaisempaa ja yhteisöllisempää Suomea. Onko meillä päättäjinä tahtoa sitoutua niihin jopa yli puoluerajojen ja hallituskausien? Kun niin teemme, voimme osoittaa todellista arvostusta kulttuuria ja sen merkitystä kohtaan. Siinä selonteko tulee toimimaan erinomaisena tahtotilan mittarina.

Arvoisa puhemies! Monenlaiset rintama- ja jakolinjat halkovat nyt Eurooppaa. On tärkeää tunnistaa kulttuurin ja taiteen voima demokratiaa vahvistavana työkaluna. Taide ja kulttuuri tarjoavat tilan eri näkemysten ja vaikeiden kysymysten käsittelylle. Ne voivat toimia tasapainottavana tekijänä nykypäivän rajusti ääripäiden välillä kallistelevassa maailmassa.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että taiteen ja kulttuurin ammattilaisilla on mahdollisuus tehdä työtään kaikkialla Suomessa. Alueelliset ja paikalliset erot taiteen ja kulttuurin tarjonnassa ja käytössä ovat suuria. Kokoomukselle on tärkeää, että kulttuurin vapaudesta, saatavuudesta ja saavutettavuudesta pidetään huolta. Tarvitsemme pitkäjänteistä, hallinnonalat ylittävää politiikkaa, joka mahdollistaa taiteilijoille ja kulttuurialan toimijoille elin-

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

voimaisen työympäristön. Rakenteelliset ongelmat luovan alan tekijöiden sosiaali- ja työtömyysturvassa on saatava kuntoon.

Kulttuurialalle tyypilliset työnteon ja korvausten eri muodot ja kausiluontoisuus eivät saa rajoittaa oman ammatin harjoittamista. On tärkeää ymmärtää kulttuurialan ansaintalogiikat ja työn tekemisen dynamiikat. Tehtävänä on huolehtia tekijöiden hyvinvoinnista, osaajien riittävydestä ja työmarkkinan toimivuudesta.

Meille kokoomuslaisille on erityisen tärkeää panostaa lasten ja nuorten mahdollisuuksiin päästä taiteen ja kulttuurin äärelle. Lasten ja nuorten kasvu kulttuurin tekijöiksi ja kokioksiksi on ratkaisevaa suomalaisen sivistyksen kehittymiselle. Lasten ja nuorten kulttuurista emme tingi.

Arvoisa puhemies! Kulttuurin roolia talouskasvun ja viennin edistäjänä ei voi aliarvioida. Luova ala on merkittävä kasvun veturi. Sen vauhdittamiseksi ja vahvistamiseksi selonteko peräänkuuluttaa muutoksia kulttuurialalle: alan rakenteita ja rahoitusta on uudistettava. Vaikeassa taloustilanteessa tämä korostuu entisestään.

Sitoutuminen vahvaan valtionrahoitukseen säilyy jatkossakin. Ei tästä maasta löydy yhtään sellaista puoluetta, joka olisi sitä mieltä, ettei valtion kuuluisi rahoittaa kulttuuria. Kaikille on tärkeää, että huolehdimme kulttuuriperinnöstämme ja mahdollistamme suomalaisen kulttuurin elinvoiman. Ministeriössä valmistelussa oleva kulttuurin kasvustrategia, lahjoitusverovähennysoikeus ja uusi kulttuurivirasto ovat hyvä alku. Lopulta kuitenkin meidän tehtävänä on tässä salissa on turvata kulttuurin saavutettavuus ja varmistaa kotimaisen kulttuurin elinvoimaisuus. Se on kaiken perusta.

Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Hyvät kuulijat! Ilman kulttuuria maailmasta tulee kylmä, kolkko ja kostea vankila, jossa elämästä [Puhemies koputtaa] tulee elinkautinen, hengenvaarallinen sairaus, joka johtaa vääjäämättä pimeään ja piinallisen unohdukseen. En nyt voisi suositella sitä kenellekään. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

14.18 Jaana Strandman ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! "Lähet jo, kukka, kulkemahan, / mansikka, matelemahan, / verannukka, vieremähän, / sametti, samoamahan / tästä kuulusta ko'ista, / kauniista kartanosta."

Kunnioitettu puhemies! Tässä Kalevalan runossa annetaan neuvoja nuorelle naiselle, kun tämä muuttaa kodistaan anoppilaan. Näin mekin tässä lähetekeskustelussa annamme evästyksiä, kun tämä kulttuuripoliittinen selonteko lähtee eteenpäin tässä talossa. Runosta nousee sekä kauniiden äänteiden että ajatusten tasolla esiin suomen kielen merkitys. Kieli on se, millä ajatellaan. Kieli on se, millä ilmaistaan. Kieli on se, mikä kulttuuria yhdistää. Ja Suomessa se meitä kaikkia suomalaisia yhdistävä kieli, ainoana maailmassa, on suomi.

Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva selonteko on hallitusohjelman mukainen pitkän aikavälin strategia ja toimintasuunnitelma. Sen aikahorisontti ulottuu 2040-luvulle saakka, eli sen tarkoitus on osoittaa suuntaviivoja kauas tulevaisuuteen ja yli hallituskausien. Selonteko käsittelee kulttuurin perustaa, sen säilyttämistä, uudistumista ja elinvoimaisuutta. Perussuomalaisesta näkökulmasta tämä kaikki kumpuaa suomen kielestä ja suomalaisesta identiteetistä.

On syytä kiittää selontekoa sen kattavuudesta ja laajuudesta. Se pohjautuu hyvin laajaan taustatyöhön, asiantuntijalausuntoihin ja tietoon. Selonteko kattaa kulttuurin perustan, tekijöiden aseman, taloudelliset ja rakenteelliset kysymykset sekä kansainväliset vaikutuk-

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

set. Maailma on erilaisten kansojen muodostama kaunis ja monimuotoinen mosaiikki. Valitettavasti maailma on välillä myös tyly ja turvaton paikka, varsinkin pienille kansoille. Tästä syystä meidän on tärkeää tehdä yhteistyötä muiden kanssa, mutta tiukan paikan tullessa osattava myös pitää oma päämme ja kyettävä puolustamaan omaa asemaamme ja paikkaamme maailmassa. Oma kieli ja identiteetti sekä kulttuurin juuret nousevat tällaisessa tilanteessa arvoon arvaamattomaan. Kun liikutaan kohti tuntematonta tulevaisuutta, on hyvä tuntea ja tietää vähintään, mistä on tulossa.

Arvoisa puhemies! Selonteossa käsitellään ansiokkaasti aikamme muutosvoimia, kuten digitalisaatiota, väestönkehitystä ja kulttuurin roolia näissä. Tämä on hyvä asia, sillä on tärkeää pysyä kiinni konkretiassa ja kosketuksessa isoihin kysymyksiin. Selonteko ei myöskään jää yleiselle tasolle, vaan se sisältää konkreettisia tavoitteita ja toimenpiteitä kulttuurialan kehittämiseksi. Siinä linjataan yhteistyön merkitystä valtion, kuntien ja yksityisen sektorin välillä. Selonteon pohjalta on tarkoitus laatia vielä erillinen toimeenpanosuunnitelma, ja siinä esitetään myös työkaluja kulttuuripolitiikan seurantaan ja mittaamiseen.

Arvoisa puhemies! Selonteossa pyritään näinä vaikeinakin aikoina muistuttamaan meitä kulttuuripolitiikan tärkeydestä. Vielä tärkeämpää on kuitenkin muistaa, että kulttuuri on lähtökohtaisesti muuta kuin politiikkaa. Kulttuuri on kieltä, tapa ajatella ja toimia. Se on kansalaisten jokapäiväistä elämää, konsertteja, kuvataidetta, kävelyä luonnossa, tanssia ja kaikkea sitä, mitä me kansana rakennamme ympärillemme. Kulttuuri on koti.

Suomalaiset ovat pieni kieliryhmä suuressa maailmassa. Selonteossa tuodaan hyvin selvästi esiin, että yksityisen rahoituksen osuus ei yksin riitä takaamaan kaikkea taiteen ja kulttuurin kirjoa ja saavutettavuutta. Tämän tueksi tarvitaan myös julkista rahoitusta. Jotta kulttuuri ja taide olisivat kuitenkin elinvoimaista ja aitoa, ovat yksityinen rahoitus ja yksityisten kansalaisten kulutustottumukset aivan ratkaisevan tärkeitä. Kulttuuri ja taide kumpuavat kansasta, ja sitä tehdään ensisijaisesti kansalaisten tarpeisiin. Me perussuomalaiset näemme tärkeänä, että myös kotimaista mesenaattitoimintaa kehitetään. Me haluamme tunnustaa yhtä lailla saunakulttuurin kuin metsästyskulttuurinkin kansamme arvokkaaksi kulttuuriperinteeksi.

Arvoisa puhemies! Jokainen kansalainen itse vaikuttaa kulttuuriin ja taiteen elinvoimaan omilla ostopäätöksillään. Siksi on tärkeää, että erilainen kulttuurituotanto, näyttelyt ja esitykset ovat lähellä suomalaisia asuinpaikasta riippumatta. On tärkeää muistaa, että jos suomalainen ei tee eikä tue suomalaista teatteria, musiikkia tai elokuvaa, ei sitä tee puolestamme kukaan muukaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

14.23 Eeva-Johanna Eloranta sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Taide ja kulttuuri heijastavat historiaa ja yhteiskuntaa, tuovat merkityksiä elämään. Taiteen ytimessä on taito, vapaus ja kyky haastaa meitä ja opettaa kriittistä ajattelua. Taide avaa mahdollisuuden nähdä todellisuus ja ajan ilmiöt luovasti erilaisista näkökulmista haastaen kokijaa pohtimaan ja keskustelemaan. Muuttuvassa maailmassa kyky ajatella luovasti on yksi tärkeimmistä taidoista ja voimavaroista. Taide ja kulttuuri lisäävät hyvinvointia ja tukevat ihmisarvoista elämää. Jokaisella ikään, asuinpaikkaan ja varallisuuteen katsomatta tulee olla mahdollisuus kokea ja harrastaa kulttuuria ja taidetta. Niiden kaveriksi pitää saada kasvaa jo lapsena.

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

Kulttuuri on iso työllistäjä ja tuo alueille elinvoimaa. Sen osuus bkt:stä on suurempi kuin metsäteollisuuden yritysten. Jos onnistuisimme nostamaan alan osuuden Euroopan keskitasolle, olisi luotu arvonlisä jopa kaksi ja puoli miljardia euroa. Kulttuurintekijöiden oikeuksia tulee vahvistaa. Tekijänoikeuksista tulee huolehtia ja kulttuuri- ja luovien alojen korvaus-, palkkio- ja sosiaaliturvajärjestelmiä tulee parantaa.

Kulttuuripoliittinen selonteko tunnistaa hyvin nämä näkemykset, kulttuurin yhteiskunnallisen merkityksen niin talouden, hyvinvoinnin kuin alueiden elinvoiman suhteen. Kulttuurin saavutettavuus ja rooli kestävyysedistämässä nähdään keskeisenä. Kiitoksen aihe on myös selonteon ennennäkemättömän poikkihallinnollinen ote. Kulttuuri nähdään muutosvoimana. Kulttuurin laajan näkökulman lisäksi taiteen kokonaisuus ja sen rooli tosin ansaitisivat vahvempaa huomiota.

Arvoisa puhemies! Ristiriita kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteiden ja kulttuuribudjetin leikkausten välillä on kuitenkin räikeä. Hallitus leikkasi tämän vuoden kulttuurin budjetista pois kokonaiset 3 prosenttia eli 17,4 miljoonaa. Summa on kulttuurikentässä valtava mutta valtiontalouden kannalta merkityksetön. SDP:n vaihtoehdossa valtiontaloutta tasapainotetaan, mutta kulttuurista emme leikkaa.

Leikkaukset heikentävät kulttuurin alueellista saatavuutta ja samalla saavutettavuutta. Kulttuuri voi kuulua kaikille vain, jos verovaroin mahdollistetaan eri väestöryhmien ja eri alueilla asuvien kulttuuriosallistuminen. Vaikka suuri osa kulttuuritoiminnasta pyörii muulla kuin julkisella rahalla, on valtion rakenteita ylläpitävä vaikutus korvaamaton. Kuinka laaja meidän kulttuurin kenttämme enää on näiden leikkausten jälkeen? Leikkaukset kulttuurista osuvat ensisijaisesti ihmisiin lisäten työttömyyttä, sillä kulttuuri tuotetaan lähes kokonaan ihmisvoimin. Esimerkiksi yksi miljoona VOS-rahoituksessa tarkoittaa 40 henkilötyövuoden menetystä. On tuhlautu, että korkeasti koulutetut taiteen ammattilaiset joutuvat työttömiksi. Valtio menettää niin koulutuspanoksen, työllisyysvaikutuksen, verotulot kuin vientieurotkin. Kaikkein suurin on kuitenkin se henkinen menetys, joka kulttuurin alasajolla kansakunnalle on. Jos leikkauksilla tuhotaan vuosikymmenien aikana rakennettua kulttuurista perustaa, sitä on vaikeaa ja hidasta, ellei jopa mahdotonta, palauttaa.

Lisäksi kulttuurialaa kurjistavat arvonlisäveron korotus, joka kohdistuu myös kulttuuripalveluihin, taideteoksiin ja kirjoihin, muut veronkorotukset, leikkaukset pienituloisten sosiaaliturvasta, leikkaukset tekijänoikeuksista, aikuiskoulutuksesta, vapaasta sivistystyöstä, järjestöavustuksista, alueiden kulttuuritoiminnasta ja viennin edistämisestä. Myös Yleen kohdistuvat leikkaukset vaikuttanevat kulttuurialan työllistymiseen. Kulttuuriviennin rahoittamistakin vähennetään.

Arvoisa puhemies! Nyt tarvitaan yhteinen tiekartta kulttuuribudjetin vahvistamiseksi tulevina vuosina, jotta alan rahoitus vastaa selonteon tavoitteita. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt on puheenvuoro edustaja Elorannalla. Pyydän lopettamaan sen rinnakkaisohjelman siellä salin puolella, kiitos.

Selonteko tulee siis sitoa pitkäjänteiseen ja ennakoitavaan rahoitussuunnitelmaan, jossa julkisen rahoituksen osuus turvataan hallituspohjasta riippumatta, tavoitteena yksi prosentti valtion budjetista. Selonteossa puhutaan rakenteiden ja rahoituksen vahvistumisesta vuoteen 2040 mennessä. Siihen on aivan liian pitkä matka.

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

Kulttuuri on koko kansakunnan identiteetin ja hyvinvoinnin kannalta suuri asia. Meistä suomalaisista tekee suomalaisia oma kieli ja suomalainen kulttuuri. Taide on kansakunnalle olennainen osa suomalaisuutta, ja sen tärkein arvo mitataan muutoin kuin rahassa. Ilman kulttuuria ei ole meitä. Siksi siihen on välttämätöntä investoida.

Päätän puheeni Sibelius-Akatemian dekaani Emilie Gardbergin sanoihin: "Musiikki ja taide voivat olla niin tavallista, jokapäiväistä kuluttamista, että ihminen ei edes ymmärrä olevansa sen kanssa tekemisissä, vaikka taide on joka paikassa läsnä, ympyröiden ja vuorovaikuttaen ihmisen kanssa koko hänen elämänsä aikana. Jos rakenteita taiteen ympärillä hajotetaan, teemme itsellemme valtavan karhunpalveluksen. On paljon vaikeampaa jälleenrakentaa kuin pyrkiä ylläpitämään toimivaa ja tärkeätä struktuuria. Taide ja kulttuuri on häviävän pieni osa valtion budjetista, [Puhemies koputtaa] mutta niin keskeinen osa useimpien ihmisten hyvinvointia, intohimoa — ja todellakin syy olla elossa. Meillä ei siis ole varaa kansakuntana olla näitä rakenteita murentamassa."

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen, olkaa hyvä.

14.29 Hanna Kosonen kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos hallitukselle, että toitte eduskuntaan kulttuuripoliittisen selonteon. Selonteon mukaan pitkän aikavälin kulttuuripolitiikka Suomessa perustuu kulttuuriin muutosvoimana, sen tekijöiden ja sisältöjen olemiseen avainasemassa, siihen, että kulttuuri on jokaisen oikeus ja että kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista. Nämä selonteon päätavoitteet ovat kannatettavia.

Selonteossa sanotaan, että yksittäisenä asiakirjana selonteko ei muuta mitään vaan vaatii osapuolten sitoutumista ja toimenpiteiden toteuttamista yhdessä. Tästäkin on helppo olla yhtä mieltä. Näemme keskustassa tässä kuitenkin kaksi ongelmaa. Ongelmat muodostuvat siitä, että hallitus puhuu toista ja tekee toista.

Ensinnäkin: Orpon hallitus on leikannut rajusti kulttuurista. Teattereilta, orkestereilta, museoilta, festivaaleilta, taidetapahtumista, konserteista, kulttuuriviennistä ja suomalaisten elokuvien tuotannoista, muun muassa, on viety toimintaedellytyksiä. Kulttuuripalveluista osa loppuu kokonaan, ja toiminta vähenee. Orpon hallitus myös nosti kulttuuripalvelujen ja kirjojen arvonlisäveroa. Pääministeri Orpo on sanonut, että sitä verotetaan enemmän, mitä halutaan vähemmän. Hallitus haluaa siis kulttuuripalveluita ja kirjoja vähemmän. [Aino-Kaisa Pekonen: Mutta kaljaa enemmän!] Miten hallitus sitouttaa kuntia ja yksityistä sektoria selonteon tavoitteisiin, jos se itse nakertaa kulttuurialan toimintaa viemällä alalta rahoituksen?

Toiseksi: Kulttuuripoliittisen selonteon laatimisessa on kuultu hyvin vähän kenttää, ja vaikka puhutaan parlamentaarisesta yhteistyöstä ja työskentelystä, ei keskustan käsityksen mukaan parlamentaarisen työn tunnusmerkkejä täyty se, että eduskuntaryhmien puheenjohtajat on kutsuttu kahdeksi tunniksi keskustelemaan kulttuuripolitiikasta. Jos osalliset aidosti haluttaisiin sitouttaa tavoitteisiin, olisivat toimijat mukana tekemisessä ja päättämisessä. On olemassa hallituksen sanojen todellisuus ja tekojen todellisuus, eikä näillä ole mitään tekemistä toistensa kanssa.

Arvoisa puhemies! Kulttuuri on hyvinvoinnin perusta, yhteisöjen koossapitävä voima ja osa kansallista turvallisuutta. Kulttuuri kasvattaa taloutta, se on liiketoimintaa ja voimistaa luovaa ajattelua yhteiskunnassa. Selonteossa kulttuurin monet ulottuvuudet on tunnistettu samoin kuin poikkihallinnollisuus, mutta eri aloja ei ole kohdeltu tasavertaisesti.

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

Arvoisa puhemies! Keskustan mielestä kulttuuri kuuluu kaikille. Kulttuurin alueellisuudesta ja saavutettavuudesta on pidettävä huolta joka puolella Suomea sekä myös kaupunkien sisällä. Selontekoon kaipaamme lisää toimenpiteitä saavutettavuuden osalta. Kulttuurin ja taiteen avulla vähemmistöt saavat äänensä kuuluviin. Kulttuurin kautta voimme parantaa ratkaisevasti esimerkiksi maahanmuuttajien kotoutumista, nuorten koheesiota ja poistaa erityisesti ikääntyneiden yksinäisyyttä.

Arvoisa puhemies! Sivistysvaltioissa ei tarvitse puhua kulttuurin ja taiteen itseisarvosta, koska ymmärrämme, että kulttuuri on identiteettimme perusta. Suomalainen kulttuurielämä loistaa omintakeisuudellaan, monimuotoisuudellaan ja kansainvälisellä menestyksellään. Meillä on Aallot, Nightwishit, Ahtilat, Schjerfbeckit, Janssonit ja Seeckit.

Erityisesti klassisen musiikin alalla maailman johtavat konserttitalot ja oopperat ovat täynnä niin suomalaisia kapellimestareita kuin laulajia ja soittajiakin. Kaija Saariahon oopperan levytys voitti pari viikkoa sitten parhaan oopperalevytyksen Grammy-palkinnon. San Fransiscon sinfoniaorkesteria johti Esa-Pekka Salonen.

Mutta menestys ei ole sattumaa, eikä se ole syntynyt ilman pitkäjänteistä panostusta musiikkikasvatukseen, korkeakoulutukseen, orkestereihin ja oopperaproduktioihin. Ei nyt eikä tulevaisuudessa voi ajatella, että mitään kohtaa kulttuurikentästä harventamalla kulttuurin kukoistus voisi Suomessa säilyä ennallaan ja että kansainvälinen menestys olisi jotenkin itsestään selvä asia. Keskusta ei usko keskittävään kulttuuripolitiikkaan.

Arvoisa puhemies! Tässä maailman ajassa joudumme korostamaan sitä, että taiteen ja kulttuurin tekijöiden on saatava toteuttaa vapaasti tehtäväänsä. Kenenkään muun ei pidä määritellä heidän teostensa sisältöjä, ei varsinkaan poliitikkojen. Suomi tarvitsee todellakin yhteisen kulttuuripoliittisen pitkän tähtäimen näkymän. Kulttuuriala tarvitsee kaikkien osapuolten sitoutumista sen toteuttamiseen. Se tarvitsee myös hallituksen sitoutumista.

Turvallisuustilanne järkkyy. Nyt juuri on oikea aika vankistaa identiteettiämme, ruokkia omaleimaisuuttamme ja satsata taiteeseen ja kulttuuriin, jotta meillä on, mitä puolustaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

14.35 Inka Hopsu vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä selontekoa on odotettu pitkään kulttuurikentällä. Vaatimus selonteosta on lukenut myös useamman puolueen vaaliohjelmassa. Olemme halunneet tehdä kunnianhimoisen strategian kulttuuripolitiikalle, jotta kulttuurin merkitys yhteiskunnassa tunnustettaisiin ja kulttuurielämä kukoistaisi ympäri maan. Onko tässä nyt onnistuttu? No, mielestäni ainakin osittain.

Selontekojen ei ole kuitenkaan tarkoitus jäädä vain papereiksi aikakirjoihin. Visiota kohti on kuljettava. Siksi on surullista, että tämä hallitus ei ole sitoutunut selonteon valintoja vastaavaan rahoitukseen, vaan päinvastoin se vie kulttuuri- ja luovien alojen toimintaedellytyksiä niin leikkauksin kuin veronkiristyksin. Selonteon teksti sen sijaan ei kerro alan näännyttämisestä, päinvastoin se lupaa, että valtio tukee kulttuuria aiempaa vahvemmin. Hallituspuolueet, tämä ei saa jäädä vain lupauksiksi. Miten ja milloin aiotte tätä vahvistuvaa tukea toteuttaa? Selonteon tavoite on, että luovan talouden osuus bruttokansantuotteesta on kaksinkertaistunut vuoteen 2040 mennessä — hyvä ja täysin mahdollinen tavoite, joka vaatii vielä konkreettiset välitavoitteet.

Hallitus on tilannut Risto Murrolta kasvupaketin maallemme. Kovasti toivon, että Murto on ottanut tarkasteluun myös kulttuurin ja luovien alojen potentiaalin.

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

Osaamista ja taitoa meillä on, mutta strategisia toimia ja investointeja puuttuu. Nyt muut Pohjoismaat pystyvät ulosmittaamaan luovien alojen osaamisen myös kasvavina vientitu-loina. Meillä ei ole mitään syytä jäädä hännille. Kansainvälistymisen vahvistumiseksi tar-vitsemme kunnianhimoa, verkostoja, ministeriöiden vahvempaa yhteistyötä ja reipasta EU-rahoitusmahdollisuuksiin tarttumista.

Arvoisa puhemies! Kulttuuriala työllistää suoraan ja välillisesti yhteensä 130 000 hen-kilöä. Pidänkin tärkeänä, että selonteko ottaa vahvasti kantaa kulttuurin ja luovien alojen tekijöiden toimintaedellytysten vahvistamiseen. Selonteko muun muassa lupaa, että teki-jöiden taloudelliset ja moraaliset oikeudet turvataan. Tämä huomioidaan myös tekoälyn kehittämisessä, ja oikeuksien toteutumista valvotaan paremmin.

Ärade talman! Konst och kultur är en del av vår bildning och vårt arv från de gångna ge-nerationerna till de kommande. Kultur bygger vår identitet och stärker vår självständighet men binder samtidigt oss samman med andra och fungerar som ett gemensamt språk samt tolkar våra känslor.

Kulttuuri vahvistaa yhteiskunnan ja yksilön resilienssiä vaikeina aikoina. Se haastaa pää-töksentekoa ja luo hyvinvointia. Niin valtion, kuntien kuin alueiden tulee tähän hyvinvoin-tityöhön osallistua, vaikka alan rahoituksen halutaankin monipuolistuvan.

Osallisuus kulttuuriin on sivistyksen perusta. Siksi jokaisen mahdollisuus päästä kult-tuurin ääreen on turvattava. Osallisuus tarkoittaa taiteen perusopetusta, lähikirjastoja, kult-tuurikamuja, esteettömyyttä, ikäihmisten maalausryhmää, vankien bänditoimintaa, maksu-tonta museoyötä tai vaikka sairaalan tilataideteosta. Näistä emme halua luopua vaan vah-vistaa osallistumismahdollisuuksia.

Jaanpa vielä omassa elämässä hyväksi testatun kulttuuriteon. Jos kumppanin kanssa ei meinaa riita ja paha mieli tauota, kannattaa ottaa hoilaustunti tai pari. Eihän sitäkään kestä kukaan kuunnella, mutta pari tuntia yhteislauluja saa kyllä yleensä suurimmankin kiukut-telijan laantumaan. [Naurua] Elvyttävää on katkaista työviikko elokuvalla tai virkistyä kei-kalla, hyvä kirja antaa uusia ajatuksia. Meistä jokainen tarvitsee kulttuuria.

Kulttuuri tuo myös alueellista elinvoimaa. Pahoittelen jo etukäteen, mutta mistäpä il-man kulttuuritapahtumia tuntisin Kaustisen, Kuhmon tai vaikkapa Mäntän, tai tekisinkö Parikkalaan satojen kilometrien lenkkiä ilman patsaspuistoa. Kulttuuri on se, mikä houkut-telee turistin paikalle — se voi olla myös se, mikä saa asettumaan ja pysymään alueella. Kulttuuri tekee paikkakunnista omaleimaisia ja houkuttelevia. Selonteko sisältää paljon hyviä ehdotuksia. Yksi niistä on mainio ajatus matkailumaksujen keräämisestä ja osoitta-misesta kulttuurin rahoitukseen.

Arvoisa puhemies! Kulttuuri- ja luovilla aloilla on merkittäviä yhteiskunnallisia vaiku-tuksia. Niitä ei aina ole helppo mitata. Se ei vähennä niiden arvoa. Onnistuessaan kulttuu-ripolitiikka lisää tätä kulttuurin tuottamaa arvoa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

14.40 **Pia Lohikoski vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen kulttuuri-poliittisessa selonteossa ja tämän hetken kulttuuripolitiikassa on iso riitasointu. Miten voimme taata kestävän ja pitkäjänteisen kulttuuripolitiikan, jos samalla leikkaukset hal-vaannuttavat kulttuuri- ja taidekentän toimintamahdollisuuksia? Joudumme nyt kysy-

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

mään: Onko meillä kohta teattereita ympäri maan? Tai miksi verottaja saa hallituksen politiikan vuoksi kirjasta enemmän kuin kirjailija itse?

Emme voi tähdätä kulttuuripolitiikassa vain 2040-luvulle, vaan päätöksiä on tehtävä nyt. Valtionrahoitus on tärkeää, jotta kulttuurin ja taiteen alueelliset erityispiirteet säilyisivät. Vasemmistoliitto haluaa nostaa taiteen ja kulttuurin osuuden prosenttiin valtion budjetista.

Arvoisa puhemies! Kulttuurin moniottelija Claes Andersson sanoi, että kulttuuri ja taide ovat tulevaisuuden trendi ja melodia. Niillä onkin valtava potentiaali maailmassa, jossa meidän olisi nojattava yhä enemmän kestävään kuluttamiseen. Kestävän tulevaisuuden vuoksi meidän on myös huolehdittava taiteilijoiden toimeentulosta ja sosiaaliturvasta, joka on monesti repaleinen ja epävarma. Leikkaukset sosiaaliturvaan ovat myös kulttuuripoliittinen kysymys.

Apurahojen tasoa on nostettava, ja niiden on kartutettava työssäoloa. Yhdistelmävakuutus olisi askel oikeaan suuntaan, vaikka se ei ratkaise kaikkia luovien alojen toimeentuloon liittyviä väliinputoamisia. Niihin voitaisiin puuttua elämisen perusedellytykset kattavalla perustulolla. Mutta sekään ei voi korvata apurahajärjestelmää. Molempia on kehitettävä. Vasemmistoliiton mielestä on tärkeää sitoutua reilun taiteen periaatteisiin, joissa taiteilijalle maksetaan työstä aina oikeudenmukaisesti.

Arvoisa puhemies! Haluan nostaa esiin lapset ja nuoret, koska lastenkulttuuri ja sen tekijät tarvitsevat enemmän arvostusta ja jokaisen lapsen pitäisi päästä taiteen pariin. Tämänkin takia kulttuurin riittävä valtionrahoitus on tärkeää. Pelkästään markkinoilla toimivat lasten kulttuuripalvelut, joissa vanhemmat ovat maksajina, eivät edistä tasa-arvoa tai alueellista saavutettavuutta. Vasemmistoliitto on ehdottanut taiteen perusopetukseen tasa-arvorahaa, joka mahdollistaisi tavoitteellisen taiteen harrastamisen nykyistä useammille perheille. [Vasemmalta: Hyvä ajatus!] Lisäksi kulttuurikasvatussuunnitelmat olisi saatava jokaiseen Suomen kuntaan.

Vaikka hallitus muuta väittää, se valitettavasti leikkaa myös lasten ja nuorten mahdollisuudesta osallistua kulttuuripalveluihin, ja eniten tässäkin kärsivät jo valmiiksi heikoimassa asemassa olevat lapset. Lisäämällä köyhyyttä hallitus heikentää mahdollisuuksia osallistua kulttuuriin niin kokijoina kuin tekijöinäkin.

Arvoisa puhemies! Suomalaisten suuret kertomukset ovat kirjojen kansien välissä, teattereiden, bändien ja orkestereiden lavoilla, elokuvateattereissa, kuvataiteessa, muotoilussa, vaatesuunnittelussa ja arkkitehtuurissa. Kulttuuri ja taide osoittavat myös, kuinka suomalaisuus on aina ollut moninaista ja ristiriitaistakin. Taiteen kuuluu olla välillä epämukavaa ja vaikeaa, jotta se voi ravistella, kyseenalaistaa ja kehittyä. Riittävä rahoitus tarvitaan myös sellaisille taiteen aloille, joilla ei ole vakiintunutta asemaa. Taide on myös olennaista yhteiskuntakritiikille ja toimivalle demokratialle. Vaikka luovalla työllä on suuri merkitys kansantaloudessa, vasemmistoliitto haluaa painottaa vahvasti myös taiteen ja kulttuurin itseisarvoa ja autonomiaa. "Taide on vapauden valtakunta", kuten kirjailija Sirpa Kähkönen totesi kulttuurialan Sakset seis -miekkarissa joulukuussa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan kysyä hallitukselta näiden kulttuurileikkausten keskellä: kuka suomalaista taidetta ja kulttuuria puolustaa, jos me emme tee sitä itse?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Ollikainen, varsågod.

14.45 **Mikko Ollikainen r** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Svenska riksdagsgruppen stöder den kulturpolitiska redogörelsens vision och fyra målsätt-

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

ningar. Konsten och kulturen ska vara en kraft som stärker och förenar Finland och som inspirerar att bygga en mer hållbar, livskraftig och mänsklig framtid. Tack vare en framgångsrik kulturpolitik upplever människor delaktighet och meningsfullhet, vilket ger upphov till en bred bildning, välbefinnande samt samhälleligt och ekonomiskt värde i samarbete med andra politikområden.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä haluaa kulttuurikentän olevan avoin ja kaikkien saavutettavissa. Kulttuuri on itseisarvo, jolla on merkittävä rooli yhteiskunnassa. Kulttuuri ja taide tukevat hyvinvointia, työllisyyttä ja oppimista. Ne lisäävät ymmärrystämme tulevaisuudesta, nykyajasta ja historiasta. Kulttuuri toimii osallisuuden ja osallistumisen areenana, jossa ihmiset voivat kasvaa, oppia ja toteuttaa itseään. Minun lapsuudessani ja nuoruudessani tämä tapahtui nuorisoseuraliikkeen piirissä. Se oli hienoa ja opettavaista aikaa. Moni meistä on toiminut kolmannella sektorilla, ja on tärkeää, että tuomme esiin kolmannen sektorin valtavaa merkitystä myös jatkossa.

Eräs tärkeimmistä kysymyksistä, joihin selonteossa otetaan kantaa, on se, että kulttuuri on jokamiehen oikeus. Kulttuuri kuuluu kaikille heidän taustastaan, kielestään, asuinpaikastaan, iästään ja taloudellisista voimavaroistaan riippumatta. Pitkjänteistä kulttuuripolitiikkaa on tehtävä paikallisesti, alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti, ja kulttuurin tulee olla läsnä elämän kaikissa vaiheissa. Mielestämme eri äänet saavat kuulua, tuntua ja näkyä.

Koulu on Suomen suurin kulttuurilaitos, jossa taide- ja kulttuurikasvatusta on vahvistettava yhdenvertaisesti ja osallisuutta lisäävästi.

Kulttuurin tekijät ovat avainasemassa Suomen kulttuurin kannalta. Selonteossa on useita keinoja ja toimenpiteitä, joilla pyritään parantamaan kulttuurin tekijöiden asemaa, joka on aivan liian heikko, kuten korona-aikana opimme. Niitä ovat kulttuurin tekijöiden työmarkkina-asemaan liittyvien ongelmien korjaaminen, ansainnan vahvistaminen alusta- ja tekijänoikeustaloudessa, taiteen ja kulttuurin ostamiseen ja lahjoituksiin liittyvät kannustimet verotuksessa sekä uudenlaiset välittäjä rakenteisiin liittyvät rahoitusmuodot. Lisäksi uudistetaan yhdistelmä vakuutus kattamaan myös apurahatulo.

Kulttuurisektori ja luovat alat tuottavat lähemmäs neljä prosenttia Suomen bkt:stä, mikä usein monilta unohtuu.

Ärade talman! Vi i svenska riksdagsgruppen vill skydda det finska och finlandssvenska kulturarvet och arbeta för ett rikt och nyskapande kulturliv som speglar samhällets mångfald. Kulturen bestämmer vad vi är som människor, den bygger vår identitet. Nationalspråken definieras i grundlagen och de utgör grundvalen för den nationella identiteten. Tvåspråkigheten är vår styrka och den ger vår kultur möjlighet till en unik interaktion med de övriga nordiska länderna. Att värna om sitt språk är att värna om sin kultur och sin identitet.

Elämme geopolitiisesti uskomattoman epävarmoja aikoja. Kulttuuri, kieli ja identiteetti tukevat kansallista yhteenkuuluvuutta ja resilienssiä. Winston Churchillin kerrotaan sanoneen sodan aikana määrärahaeskusteluissa näin: ”Minkä takia me sitten sodimme, elleimme kulttuurimme takia?”

Kulttuuri on siis hyvin tärkeää maamme kokonaispuolustuksen kannalta. Kulttuuripolitiikan tehtävä on tukea kulttuuritarjontaa vaikuttamatta sen sisältöön ja mahdollistaa kulttuurin kehittyminen yhteiskunnan muuttuessa.

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

Ärade talman! I tider då det råder oro inför framtiden och nyhetsbevakningen känns överrumplande hjälper kulturen oss att förstå, analysera och bearbeta både stora och små samhällsfenomen. Den artificiella intelligensens och digitaliseringens roll blir allt större i vårt samhälle. Är det ett hot eller en möjlighet då det gäller kultur? Ja, det beror långt på vem man frågar. Jag är övertygad om att kultur stöder vårt samhälle och kultur är det som gör oss till människor, inte bara till medborgare. — Tack, kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack, kiitoksia. — Edustaja Poutala, olkaa hyvä.

14.51 Mika Poutala kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kulttuurilla on syvä yhteiskunnallinen merkitys. Kulttuuri juurruttaa meidät historiaamme. Toisaalta uudet ideat leviävät yhteisöissä usein kulttuurin ja taiteen kautta. Taide heijastelee ajan ilmiöitä sekä haastaa ihmisiä ja yhteiskuntia eteenpäin. Ehkä juuri siksi eduskuntakin on J. S. Sirénin suunnittelema kokonaistaideteos, johon olemme nyt kokoontuneina Wäinö Aaltosen Työ ja tulevaisuus -teoksen eteen käymään kulttuuripoliittista keskustelua.

Kulttuuripoliittinen selonteko maalaa pitkän aikavälin vision aina 2040-luvulle asti. Sen laatimiseen ovat osallistuneet huomattavan laajasti alan toimijat.

Kristillisdemokraatit näkevät kulttuurin ja taiteen paitsi itseisarvona myös voimavarana. Onkin hienoa, että selonteko nostaa yhdeksi kärjekseen kulttuurin jokaisen oikeutena, sillä kulttuurin ja taiteen lukuisista hyvinvointivaikutuksista ei pitäisi jäädä paitsi esimerkiksi asuinpaikan, pienituloisuuden tai sairauden vuoksi. Kulttuurihyvinvoinnin saralla Suomi on sairaalaklovneineen ja hoivamuusikoineen kansainvälinen mallimaa. KD haluaa myös edistää kulttuuri- ja liikuntalähetteidensä laajempaa käyttöönottoa.

Erityisesti lasten ja nuorten oikeudesta päästä kulttuurin pariin on huolehdittava. Harrastamisen Suomen malli takaa valtaosassa Suomen kuntia peruskoululaisille mahdollisuuden päästä, lapsen niin toivoessa, kulttuuriharrastuksen piiriin maksutta. Tätä täydentää kansainvälisestäkin poikkeuksellisen laadukas taiteen perusopetusjärjestelmä, jota koskevaa lainsäädäntöä hallitus nyt päivittää.

Lasten ja nuorten oikeus kulttuuriin kattaa myös oikeuden tuntea suomalaista ja länsimaista kulttuuriperintöä. Kohu syksyisestä barokkikonsertin perumisesta osoitti, että ymmärryksemme kristinuskon kulttuurisesta vaikutuksesta suureen osaan suomalaista ja länsimaista taidearvetta on hapertumassa. Toisaalta keskustelu osoitti senkin, kuinka monessa Händelin Messias-oratorion kaltainen teos herättää vahvoja reaktioita, muistoja ja puolustuspuheita. Taide sykähdyttää aivan omalla tavallaan, ja siihen tutustumisen — Enkeli taivaan -virsineen ja Messias-oratorioineen — on oltava jatkossakin jokaisen koululaisen oikeus.

Arvoisa puhemies! Jotta ihmisten luovuus voisi kukoistaa, sen ympärillä on oltava tilaa hengittää. Taiteen vapaus linkittyy suoraan sananvapauteen, uskonnonvapauteen ja muihin meille tärkeisiin perusihmisoikeuksiin. "Missä poltetaan kirjoja, poltetaan lopulta myös ihmisiä", kirjoitti saksalainen runoilija Heinrich Heine jo 1800-luvulla. Sitaatti muistuttaa karuudessaan meitä sivistyksen ja sananvapauden vaalimisen tärkeydestä tänäkin päivänä. Myös taide saa herättää tunteita, eikä kaikesta voi, eikä tarvitse, pitää.

Selonteko nostaa aiheellisesti kulttuurintekijät avainasemaan. Taiteilijat ja luovan työn tekijät näyttävät jo nyt suuntaa itsensätyöllistäjille, joita arvioidaan olevan tulevaisuudessa vielä lisää. Luovat alat tuottavat työtä kymmenilletuhansille suomalaisille ja synnyttävät

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

kansainvälisesti kilpailukykyisiä innovaatioita Sibeliuksesta Ida Elinaan ja Marimekosta Angry Birdsiin — kiitos teille luovan työn tekijöille!

Arvoisa puhemies! Selonteon visio pyritään panemaan käytäntöön erillisellä toimeenpanosuunnitelmalla. KD:n eduskuntaryhmä toivottaa suunnitelman laatijoille sinnikkyyttä ja luovuutta tavoitella visiota valtion taloustilanteen asettamissa rajoissa. Paljon kulttuuripolitiikan käytännön linjauksista tehdään myös kunnissa.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä toivoo, että voimme selonteon pohjalta rakentaa yhdessä Suomea, jossa tunnemme juuremme, kulttuuri kukoistaa ja jossa jokainen voi löytää roolinsa yhteisessä tarinassamme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Talvitie, kolme minuuttia, olkaa hyvä.

14.56 Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie: Arvoisa puhemies! Kiitos ryhmäpuheenvuoroista. Ne olivat hyviä ja kattavia, ja ne myös osoittivat sen, miten tärkeää on, että taiteesta, kulttuurista ja luovista aloista keskustellaan täällä suuressa salissa. Ryhmäpuheenvuoroissa nostettiin monia huomioita, toki myös selonteosta, niitä huomioita, jotka on tässä laajasti valmistellussa selonteossa kirjattu, mutta oli siellä myöskin uusia näkökulmia, ja tietenkin toivon, että nämä myöskin valiokuntakäsittelyssä nostetaan esiin.

Sitten täällä oli yksittäisiä asioita:

Meillä on ministeriössä valmistelussa muun muassa tämä taiteen perusopetukseen liittyvä lakivalmistelu. Se on meneillään, ja siihen liittyviä toiveita ja näkökulmia on juuri nyt hyvä esittää, ja niitä on tärkeitä myöskin nostaa. Olen valmis niitä myöskin kuulemaan ja kuuntelemaan ja huomioimaan.

Koko sali jakoi selkeästi sen, miten iso merkitys kulttuurilla, meidän taiteella ja luovilla aloilla on meidän yhteiskunnassamme sekä siitä näkökulmasta, mikä on vaikutus sivistykseen, että sitten laajemminkin, minkälaisena kansakuntana me olemme tulleet tähän polkuun. Me ollaan varsin nuori kansakunta, ja siinä taiteella ja kulttuurilla on iso merkitys.

Myöskin taiteen tekijöiden arvostuksesta oli erittäin hyviä puheenvuoroja. Kiitos niistä ja myöskin siitä, miten iso merkitys koko kentällä on meidän työllisyydelle, taloudelle ja talouden rattaiden pyörimiselle. Se tiedostetaan vielä erityisesti, kun muistetaan, mitkä vuodet ovat olleet 20, 21, 22, eli tämä on siinäkin mielessä tärkeitä näkökulmaa.

Olen valmis kuuntelemaan keskustelua loppuun ja toivon, että löydetään näitä yhteisiä tavoitteita nimenomaan sille pitkäjänteiselle taiteen ja kulttuurin toteuttamiselle. Ymmärrän myöskin sen ristiriidan, mitä tässä muutamissa puheenvuoroissa tuotiin esiin, ja tietenkin omalta osaltani olen valmis ja teen kaikkeni siinä, että olen valmis kulttuurin kenttää puolustamaan. Olen sanonut myös julkisesti, että viimeisien viikkojen aikana ja tulevan kuukauden aikana tutustun vahvemmin kulttuurikenttään, tapaan toimijoita, käyn tilaisuuksissa ja erilaisissa tapahtumissa ja näin myöskin sitten omalta osaltani kerään sitä tietoa, mitä yleisestikin ottaen taiteen ja kulttuurin puolustamisessa tarvitaan.

Toivon myöskin tästä keskustelusta rakentavaa ja yhdessä tekevää otetta, kuten myöskin sitten laajemmin kevään keskustelusta, jossa toivottavasti myöskin eduskunta viitoittaa laajemmin meidän yhteiskunnassamme sitä keskustelua, mikä on kulttuurin merkitys suomalaisessa yhteiskunnassa. — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Myönnän ensin neljä ennalta varattua puheen-vuoroa, mutta jo niiden aikana edustajat voivat pyytää minuutin mittaisia vastauspuheen-vuoroja painamalla V-painiketta. — Edustaja Pauli Kiuru, olkaa hyvä.

14.59 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Vuonna 2017 nostin keskustelualoitteessani esiin suomalaisen kulttuurin merkityksen ja muuttuvan toimintaympäristön. Sen allekirjoitti lähes 120 kansanedustajaa, ja aloite sai vahvan tuen kaikista eduskuntaryhmistä. Eduskunta kävi asiasta ajankohtaiskeskustelun maaliskuussa 2018, mutta valitettavasti se ei herättänyt silloin alan toimijoiden eikä kulttuuritoimitusten mielenkiintoa.

Kulttuuripoliittisesta selonteosta toivon aktiivista keskustelua niin salissa kuin mediasakin. Aihe on todellakin sen arvoinen. Teema on nyt entistäkin ajankohtaisempi. Tällä kertaa keskustelu ei saa jäädä vain eduskunnan täysistuntoon.

Arvoisa puhemies! Kulttuurilla on merkittävä yhteiskunnallinen asema ihmisiä yhdistävänä tekijänä. Kulttuuri luo yhteisöllisyyttä, merkityksellisyyttä ja hyvinvointia. Kulttuuri on itseisarvo, joka heijastelee historiallista kerroksellisuutta ja ihmisyyden syvintä olemusta.

Ukrainassa käytävä sota on myös kulttuurisotaa. Se kannustaa ja suorastaan pakottaa tarkastelemaan kulttuuria myös turvallisuuden näkökulmasta. Pakkosiirretyt lapset, tuhotut kulttuurikohteet ja pyrkimys kokonaisen kansan alistamiseen ovat sodan raadollisuutta. Tavoitteena on Ukrainan itsenäisyyden ja kielen tuhoaminen sekä historian uudelleen kirjoittaminen.

Kulttuurilla, lukutaidolla ja yleissivistyksellä on ratkaiseva merkitys siihen, miten hyvin yhteiskuntamme kestää informaatiovaikuttamista. Historiattomuus ja medialukutaidon puutteet ovat riskejä turvallisuudelle samalla tavalla kuin mahdolliset puutteet sotilaallisessa varautumisessa. Kriisit eivät tule vain ase-in, ne tulevat myös informaatiovaikuttamisen, historian vääristelyn ja identiteetin horjuttamisen kautta. Kulttuurin vahvistaminen on kansallisen resilienssin vahvistamista.

Suurvaltojen rinnalla pienten valtioiden tavoitteena on selviäminen, halu säilyttää itsenäisyys, halu säilyttää oma kulttuuri, kieli ja identiteetti, halu uskoa tulevaisuuteen ilman valloittajan kulttuuri-imperialismia.

Arvoisa puhemies! Vahvan demokratian maissa sananvapaus mahdollistaa huumorin valtion instituutioista ja naljailun päättäjistä. Autoritäärisissä maissa pilailu johtaa vankilaan, yllättävään onnettomuuteen tai tipahtamiseen parvekkeelta. Demokratia on kokenut kovia viime vuosina maailmanlaajuisesti tarkasteltuna. Alle kymmenesosa maailman väestöstä asuu täyden demokratian maissa. Demokratian elintila on kaventumassa. Kun demokratia heikkenee, myös kulttuurin vapaus kapenee.

Kulttuurin tehtävänä on myös haastaminen ja epäkohtien nostaminen esiin omilla keinoillaan. Vain vapaasti keskusteleva ja hengittävä kansa voi olla onnellinen. Suomi on maailman onnellisimpia maita. Ilman elinvoimaista kulttuuriamme olisimme onnettomia. Meillä on paljon puolustettavaa. Itsenäisyyttä ei voi olla ilman omaa kulttuuria. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

15.04 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille selonteosta. Se on lämpimästi tervetullut. Suomalaisuutta ei ole olemassa ilman elinvoimaista kulttuuria. Selonteko on tervetullut keino vahvistaa kulttuurin toimintaedellytyksiä erittäin haastavassa

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

tilanteessa, edistää kulttuurin saavutettavuutta ja koko yhteiskuntamme luovuutta. Sitä Suomessa tarvitaan. Kulttuuri kuuluu kaikille, niin me kaikki olemme täällä sanoneet, ja tämä selonteko on nyt mahdollisuus yhdessä viitoittaa kulttuurin edistämisen polkua eteenpäin.

Kirja-alasta luvattu selvitys on erittäin tervetullut, samoin selonteossa luvattu toimenpideohjelma kirjallisuuden tukemiseksi. Yhteistyössä ministerin ja valtiovarain sivistysjaoston kanssa saimme turvattua lainauskorvauksen tason, ja tuota työtä on nyt jatkettava kohti pohjoismaista tasoa. Työtä on jatkettava myös Celia-kirjaston ja verkkokirjahyllyjen korvausten kuntoon saattamiseksi. Kirjailija, kääntäjä ja kuvittaja ovat palkkansa ansainneet. Tässä terveisiä ministerin työpöydälle.

Kirjastoja on vaalittava. Ne varmistavat, että kulttuuri on kaikkien saatavilla. Kirjastojen merkitys lukemiselle ja ihmisten arkeen on valtava, ja tulossa olevat kuntavaalit on tärkeä paikka vahvistaa sivistyskuntia. Sitä me kokoomuslaiset teemme. Lukutaito on kaiken sivistyksen ja oppimisen perusta, ja siksi lukutaitoa ja lukemista on edistettävä. On mainiota, että äidinkielen opetusta nyt lisätään. Lukulahja lapselle -toiminta vakinaistettiin. Lukutaito- ja lukuliikeohjelmat saivat vauhditusta ja määrärahoja, koska se edelliseltä hallitukselta unohtui.

Jokaisen lapsen on päästävä taiteen ja kulttuurin ääreen. On arvokasta, että nykyinen ja edellinen kulttuuriministeri ovat priorisoineet lasten ja nuorten kulttuuria. Kulttuurilla on suuri vaikutus lasten tunne- ja tulevaisuustaitoihin sekä luovuuteen ja ihmiseksi kasvamiseen. Siksi harrastamisen Suomen mallia on kehitettävä, taidetestaajien toiminta on turvattava, taiteen perusopetuksen lainsäädännön uudistuksessa on onnistuttava, laatua ja opetuksen saavutettavuutta on varmistettava ja kaikkien taiteenalojen on siinä oltava mukana. Tämä työ on käynnissä, ja toukokuussa ilmeisimmin esitys on valmiina, ja sitä me eduskunnassa odotamme tänne käsiteltäväksi, tuota lainsäädäntöesitystä.

Kunnissa on viisasta painottaa painotettujen luokkien toimintaa. Eläköön musiikki- ja taideluokat, vaikka vasemmisto muuta vaaliohjelmassaan vaatii. [Välihuutoja vasemmalta] Painotettu opetus on aivan eri asia kuin painotetut luokat. Molempia tarvitaan, mutta kysytään lapsilta ja nuorilta sekä opettajilta, mikä heitä innostaa, eikä lannisteta eri asioista kiinnostuneita. Lapset ja nuoret ovat huomisen taiteen kuluttajia ja tekijöitä. Siksi on tärkeää, että lasten ja nuorten kulttuuria on painotettu.

Arvoisa puhemies! Luova ala on merkittävä kasvun veturi. Kulttuuri tuo työtä ja yrittäjyyttä. Sen harrastaminen edistää terveyttä ja hyvinvointia, siitä meillä on paljon tutkimustietoa. Kulttuuri yhdistää ihmisiä, lisää ymmärrystä ja henkistä kriisinkestävyttä, sitä maailmassa tarvitaan. Monissa puheenvuoroissa nämä kulttuurin tuomat edut ovat nousseet esille, ja halusin ne itsekin tässä nostaa esille.

Haluan todeta, että kulttuuri antaa meille paljon, ja siksi meidän on puolestamme annettava sille tukemme, ja valtion rooli on tässä tärkeä. Haluankin kannustaa kulttuuriministeriä siihen, että kulttuuri ja luovat alat kuuluisivat siihen hallituksen huhtikuun kasvupakettiin omalta osaltaan. [Antti Kurvinen: Eduskuntaryhmässä kannattaa puhua tästä!] Tiedän, että tilanne on haastava, mutta tämän viestin haluan ministerille antaa. Toivon myöskin, että kehysriihessä sovittu lahjoitusverovähennysoikeus kulttuurille saadaan pian voimaan [Välihuutoja vasemmiston ja keskustan ryhmästä] — kokoomus on vahvasti hallituksessa, ja meillä on hyvä ministeri, joka kulttuuriasioita oman roolinsa myötä hyvin eteenpäin vie — eli että tämä verovähennysoikeus saataisiin myöskin käyttöön, [Hälinää — Puhemies koputtaa] ja — arvoisa puhemies, kiitos — haluan myöskin todeta sen, että on tärkeää teh-

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

dä työtä sen eteen, että luovien sisältöjen tekijöille saadaan pidettyä reilut pelisäännöt ja tasavertaiset neuvotteluasemat. Maailma muuttuu, ja tämä on myöskin tärkeä asia pitää esillä.

Mutta vielä kerran kiitokset selonteosta ja ministerille, että te olette täällä kanssamme keskustelemassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

15.09 Pekka Aittakumpu ps: Arvoisa puhemies! Örlöm lörlöm ömmön möö. Tämä oli siansaksaa eikä tarkoittanut yhtään mitään. Jos meillä ei olisi yhteistä kieltä, olisimme hukassa. Raamatun mukaan Jumala sekoitti Babylonissa kielet, kun ihmiset olivat ryhtyneet rakentamaan tornia taivaaseen asti. Tornin rakentaminen ja haaveet taivaaseen kiipeämisestä jäivät, koska yhteistä kieltä ei enää ollut.

Meidän tehtävämme on rakentaa isänmaatamme Suomea. Suomen kieli on isänmaamme kieli, suomalaisen kulttuurin kieli, suomalaisen taiteen kieli — arvojemme, tapojemme, suomalaisuuden kieli. Suomalaisuusliike teki yli 150 vuotta sitten valtavan työn suomen kielen eteen. Kirkko oli nostanut suomen kielen saarnoihin ja jumalanpalveluksiin, mutta muuten suomen kieltä ei julkisesti käytetty. Suomalaisuusliike ymmärsi, että kansakunnan nouseminen itsenäisten kansojen joukkoon vaati oman kielen kohottamista niin tieteen kuin taiteen ja hallinnonkin kieleksi.

Suomalaista kulttuuria ja suomalaista taidetta ei olisi ilman suomen kieltä. J. V. Snellman kirjoitti: ”Yhtä läheisesti kuin lapsessa kuuluvat yhteen puhe- ja ajatuskyky, yhtä läheisesti liittyy kansakuntien koko henkinen elämä niiden kieleen. Arvellaan ehkä: äänne kuin äänne, kieli kuin kieli, ne vain ilmaisevat eri tavoin samoja ajatuksia. Mutta ihminen ei ilmaise sanoissaan vain ajatuksiaan, hän uskoo ja tuntee, tietää ja tahtoo sanoissaan, hänen ajatuksensa, hänen koko järjellinen olemuksensa liikkuu ja elää kielessä. Kuinka siis voisikaan kansakunnan henkisyys ilmaista itseään millään muulla kielellä kuin omalla?”

Suomalaisuusliike korosti tosiaan suomen kielen merkitystä, ja aivan erityisesti se teki sitä suomalaisen kirjallisuuden kautta. Myös tämä kulttuuripoliittinen selonteko nostaa esiin kirjallisuuden, kirjailijoiden, lukutaidon ja kielen merkityksen. Tuolloin 150 vuotta sitten vastustajia riitti. Suomenkielisten painotuotteitten julkaisemista erikseen rajoitettiin asetuksella. Saattoi siinä välillä olla usko lujilla, mutta silloin ei annettu periksi. Tuo asetus kumottiin, ja syntyi Seitsemän veljestä ja suomalaisen taiteen kultakausi. Kirjallisuus, musiikki, kuvataiteet ja arkkitehtuuri kukoistivat. Suomen kieli vakiintui tieteen, taiteen ja hallinnon kieleksi. Valtava työ takana ja suurenmoinen voitto. Suomi meni eteenpäin ja nousi, ja tuon työn hedelmistä me olemme saaneet nauttia.

Mutta mitä me teemme nyt? Luovutamme ja levitämmekö kätemme suomen kieltä uhkaavien ilmiöiden edessä? Annammeko englannin kielen vallata alaa kouluissa, ministeriöissä, liike-elämässä, yliopistoissa ja tutkimuksessa? Riittääkö meillä uskoa puolustaa suomen kieltä? Kun olen esittänyt suomen kielen aseman vahvistamista, on kuulunut ”mutta kun ruotsi”, ”mutta kun englanti”, ”mutta kun kansainvälistyminen”, ”mutta kun, mutta kun...”. Mitä puolustettavaa meillä on, jos menetämme suomen kielen, [Timo Harakka: Saame!], suomalaisen kulttuurin, yhtenäisyytemme, kansallistunteemme? Mitä arvoa sellaisella kansalla nähdään, jolla ei ole omanarvontuntoa?

Nyt tarvitaan työtä suomen kielen ja suomalaisen kulttuurin eteen. Riittääkö rohkeutta, riittääkö näkemystä puolustaa ainutlaatuista kieltämme ja kulttuuriamme? Eduskunta sää-

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

tää lait ja myös valtuudet asetusten antamiseen. Nyt tarvitaan kielilakiin muutoksia. Kielilain tehtäväksi tulee määritellä myös suomen kielen suojeleminen ja kehittäminen. Korkeakoulut ja ravintolat on velvoitettava tarjoamaan palvelua suomen kielellä.

Mitä enää odotamme? Jos suomalainen kulttuuri ja suomen kieli ovat meille tärkeitä, muuttakaamme lait. Tässä salissa tullaan käsittelemään tämän talven aikana lakialoitetta, joka esittää näitä muutoksia — kielilakiin tehtäväksi suojella ja kehittää suomen kieltä, korkeakouluille ja ravintoloille velvollisuus palvella suomen kielellä. Jos asia ei edisty lakialoitteen kautta, kirjatkaamme nämä muutokset vähintään seuraavaan hallitusohjelmaan.

Arvoisa puhemies! Saako kaikki kulttuuri näkyä? On mieletöntä, jos kouluissa ei päästetä lapsia konserttiin tai tiernapoikia ei päästetä kouluun siksi, että lapset saattavat kuulla uskonnollisia viitteitä. Suomalainen kulttuuri on täynnä kristillistä perintöämme. Miksi oppositiosta ei kuulu tämän kulttuurin puolustamista? Me perussuomalaiset olemme nimenomaan suomalaisen kulttuurin puolella. [Veronika Honkasalo: Ja leikkaatte kulttuurista!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

15.14 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Aittakummun viitoittamalla tiellä ehkä on syytä aloittaa muutamalla sanalla perussuomalaisen eduskuntaryhmän vastauksesta kulttuuripoliittiseksi selonteoksi. Katsoin, että kun teidän ryhmältänne kysyttiin, kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota, vastauksenne oli ”ei”. Kysymys: ”Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta” — vastaus: ”En. Tavoitteet eivät vastaa omaa näkemystäni.”

Ihmettelen nyt, jos täällä perussuomalaiset ja kokoomus esittelevät meille kulttuuripoliittisen selonteon, missä perussuomalaisten eduskuntaryhmä ei ainakaan tämän lausunnon mukaan ole mukana. Tämän lausunnon ovat allekirjoittaneet Immonen Olli ja Seppänen Erkki perussuomalaisten eduskuntaryhmästä.

Mutta jos lähdetään kielestä liikkeelle ja isänmaallisuudesta: Mitä jää jäljelle suomalaisuudesta, jos mahdollisuudet kokea ja tehdä uutta kotimaista taidetta ja kulttuuria viedään? Kuka vaalii kulttuuriperintöämme, kun museoita leikataan, ja missä elää ilmaisuvoimaisena rehevä suomen kieli, jos maakunnan teatteri suljetaan ja TikTokissa soi vain englanninkielinen poppi? Keskustan visiossa rokki soi kautta Suomenniemen ja kesäteattereista löytyy maailman sivistynein ja lukutaitoisin kansa.

Tässä kulttuuripoliittisessa selonteossa haaveillaan vähäväkisten alueiden omien kulttuuripalveluiden korvaamisesta kiertuetoiminnalla. Onko kokoomuksen ajatus se, että maakuntien omaleimainen ja paikallisille ihmisille rakas kulttuuri korvataan helsinkiläisillä kiertävillä ryhmillä? Kyllähän me pärjäämme Tampereella, Helsingissä ja Turussa, joissa on mahtavat taidelaitokset ja kaupungeilla varaa rahoittaa omaa kulttuuritoimintaa laajemmalti. Mutta tässä maassa on monta pientä kuntaa, ja itse asiassa suurempia kaupunkejakin, jotka kipuilevat näiden leikkausten äärellä.

Selonteossa sekä todetaan valtakunnallisen kulttuuripolitiikan vaikuttavan alueellisesti esimerkiksi Itä-Suomen turvallisuuteen ja henkisen kriisinkestävyyskykyyn että myönnetään Itä-Suomen kulttuuripalvelujen heikkenevän. Mitään ratkaisuja kulttuuripalvelujen alueellisen saatavuuden säilyttämiselle saati parantamiselle ei selonteossa ole — paitsi siis se kuvitelma, että maakunnan museon, teatterin ja orkesterin voisi korvata kiertueelle lähtevällä ryhmällä.

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

Jos kulttuuripolitiikka noudattelee hallituksen linjaa sairaalaverkosta, maakuntiin halutaan jättää vain ruotsinkieliset palvelut. Mitään ratkaisuja ei selonteossa anneta uusista rakenteista ja rahoitusmalleista, joilla alueellisia eroja tasoitettaisiin. Päinvastoin esimerkiksi viime hallituskauden kiitetty avaus erillisrahoituksesta harvaan asuttujen alueiden kulttuuritoimintaan lakkautettiin.

Itse olen syntynyt 80-luvulla, ja jopa 90-luvun lama-Suomessa kouluilla ja kunnilla oli varaa tuoda kulttuuri lapsille ja nuorille. Silloin esimerkiksi kuljetettiin linja-autolla katsomaan teatteri- tai jotakin musiikkiesitystä. Tällä hetkellä kunnat kipuilevat jopa tällaisten kysymysten kanssa. Oma orkesteri, museo, teatteri — nämä ovat kaikki oman paikkakunnan taidelaitoksia, joista olemme perinteisesti saaneet olla ylpeitä.

Arvoisa puhemies! Tänä eriytymisen aikana, jolloin tuntuu, että ihmisten on yhä vaikeampaa ymmärtää toisiaan, yhä helpompi lähteä toimimaan pelosta ja vihasta käsin toisiaan vastaan, on yhä yksi voima, joka ylittää kaikki rajat ihmisten välillä ja tekee kaikkensa löytääkseen ihmisyyden ytimen, empatian ja yhteyden, ja se, hyvät edustajat, on kulttuuri. Vaikka me olemmekin täällä montaa mieltä asioista, niin kotimatalla autoradion mukana nyökytellään samojen kappaleiden mukana, itketään ja nauretaan samoille elokuville, tv-sarjoille ja teatteriesityksille, kannustetaan suomalaisia artisteja Euroviisuissa maailmanmenestykseen ja pysähdytään oivaltamaan jotain suurempaa elämästä taiteen äärellä. Mutta, arvoisat kollegat, paitsi että suomalainen kulttuuri on kansallisen identiteettimme, yhteytemme ja demokratiamme kulmakivi, on se myös täysin aliarvostettu investointikohde, johon panostamalla saamme paitsi kansamme kukoistamaan myös eurot kilisemään moninkertaisina takaisin valtion kassaan. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten voimme aloittaa debatin. — Edustaja Hiltunen. [Hälinää] — Edustaja Hiltunen, olkaa hyvä.

15.19 Pia Hiltunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kulttuuri on yhteiskuntamme sielu, joka vahvistaa identiteettiä, luovuutta ja demokratiaa. Hallituksen kovat leikkaukset heikentävät kuitenkin merkittävästi kulttuurisektoria, ja tämän vuoden kolmen prosentin eli 17,4 miljoonan euron leikkaus lisää työttömyyttä, heikentää kuntien elinvoimaa ja on samalla leikkaus sivistykseen ajassa, jossa sille tosissaan olisi tarvetta. Tämä ei ole vain kulttuurialan vaan koko yhteiskunnan ongelma.

Kulttuurin tukeminen ei ole menoerä vaan investointi. Ala työllistää kymmeniätuhansia ja tuottaa Suomen bkt:stä suuremman osan kuin esimerkiksi metsäteollisuus. Tarvitsemme vakaata rahoitusta, taiteilijoiden sosiaaliturvan parantamista ja kulttuurin saavutettavuuden varmistamista kaikille. Kulttuuri ei ole luksusta vaan elinehtomme. Se vahvistaa hyvinvointia, yhteenkuuluvuutta ja maailmankuvaamme.

Arvoisa tiede- ja kulttuuriministeri, mitkä ovat ne keskeisimmät toimet, joihin hallitus ryhtyy selonteon pohjalta, ja millä aikataululla? Oletteko valmiita perumaan kovia kulttuurileikkauksia osana hakemianne kasvutoimia?

Ja viimeisenä haluan kutsua teidät kaikki kulttuurin ystävät Ouluun Euroopan kulttuuripääkaupunkiin vuonna 2026.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

15.21 Markku Siponen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kulttuuriopetus ja -toiminta ovat tärkeitä lasten ja nuorten kasvulle ja kehitykselle. Keskusta näkee kulttuurikasvatuksen keskeisenä osana kouluarkea ja koulutuspolitiikkaa, ja muun muassa harrastamisen Suomen mallin avulla on mahdollista avata kulttuuriharrastuksia yhä useammalle lapselle ja nuorelle. Täällä myöskin todettu Taidetestaajat on ollut äärimmäisen tärkeä kulttuuriharrastuksen eteenpäinviejä ja monelle ehkä jopa se ainoa kerta, kun pääsee kulttuuriharrastuksen pariin.

On tosi tärkeätä, että kaikilla lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus tutustua erilaisiin kulttuurimuotoihin riippumatta asuinpaikasta, perhetaustasta tai siitä perheen taloudellisesta tilanteesta. Myöskin tämä taiteen ja kulttuurin perusopetus on erittäin tärkeä osa tätä tavoitteellista harrastustoimintaa, ja se tulee turvata koko Suomessa. Osa saa tästä harrastuksestaan myöhemmin itselleen myös ammatin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

15.22 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Kulttuuri kuuluu kaikille, te sanoitte, ministeri Talvitie, ja se on juuri näin. Edustaja Kilpi puolestaan totesi, että kulttuuri on ihmisoikeus, ja siitä on todella helppo olla samaa mieltä. Edustaja Strandman sanoi, että kulttuuri lähellä suomalaisia asuinpaikasta riippumatta pitää turvata, ja edustaja Poutala puhui siitä, että kulttuurista ei pidä jäädä paitsi esimerkiksi asuinpaikan perusteella. Kylläpä te viisaasti puhutte, mutta sitten samaan aikaan teidän edustamanne hallitus leikkaa kulttuurista kaksin käsin, ja samaan aikaan teidän edustamanne hallitus kiristää kulttuurin verotusta niin, että yhä harvemmalla suomalaisella on todellisuudessa mahdollisuus nauttia kulttuurista ja yhä useammalla paikkakunnalla Suomessa ei niitä kulttuuripalveluja enää ole saatavissa, ei läheltä eikä kaukaa.

Ministeri Talvitie, haluaisin kysyä teiltä: kun kolleganne hallituksessa on sanonut, että Yleltä, joka on Suomen kulttuurin kannalta ratkaisevan tärkeä, pitäisi leikata vielä lisää, oletteko sitoutunut parlamentaariseen työhön, jolla on päätetty Ylen rahoituksesta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

15.23 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelee täällä kokoomuksen puheita, niin minussa herää kaksi kuulijaa: toinen on kansanedustaja ja toinen on musiikin tohtori. Kansanedustajaminä ajattelee näitä puheita kuunnellessaan, että tämä kuvaa kyllä sitä selonteon prosessia, jossa kauniilla sanoilla häivytetään se, että te leikkaatte kulttuurilta massiivisesti. Musiikin tohtori -minä ajattelee, että tämä puhe on kulttuurialan ihmisistä ja heidän arjestaan irrallaan. Kuten ministerikin totesi, niin tämä selonteko asettaa vision 2040-luvulle, mutta jos ei ole resursseja, niin on kyllä hieman vaikea visioida. Edustaja Poutalahan täällä tarjosi jo sellaista rajattua visiota, että näiden resurssien puitteissa voi sitten hieman visioida.

Minä ymmärrän myös sen, että kokoomuksella puntti tutisee täällä Helsingissä, mutta jos täällä pidetään puheita sivistyksestä, niin sitten kannattaa kyllä kuunnella tutkijoita, myös mitä tulee painotettuun opetukseen, ja sanon tämän myös entisenä musiikinopettajana.

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

Haluan sanoa lopuksi painokkaasti tämän, että kun te leikkaatte kulttuurilta, te leikkaatte yhteiskunnan moniäänisyydestä, yhteiskuntakritiikistä, itseymmärryksestä ja demokratiasta. Ihmettelen, miten kokoomus voi ajatella, että meillä on yhteiskuntana tähän varaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

15.24 Oskari Valtola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On äärettömän tärkeää, että käsittelemme täällä nyt yhdessä kulttuuripoliittista selontekoa tänä kriittisenä hetkenä. Meillä Mikkelin Ristiinassa on säilynyt Astuvansalmen kalliomaalauksia noin 6 000 vuoden takaa. — Kannattaa muuten käydä katsomassa kulttuuria sukupolvien takaa. — Meidän on huomioitava nyt, että teknologia kehittyy tällä hetkellä valtavaa vauhtia. Tänä päivänä on vielä vaikeampaa arvioida kulttuuripolitiikan haasteita vuoteen 2040. Teknologian muutos voi muuttaa kulttuurikenttää jopa enemmän kuin edellisen 6 000 vuoden aikana muutosta on tapahtunut. Se ei ole kuitenkaan syy olla yrittämättä toimia hallituskautet ja taloussuhdanteet ylittävästi. Me tarvitsemme nyt yhteisen vision ja tavoitteet. Nyt on katsottava yhdessä eteenpäin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

15.25 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nyt on pakko tässä yhteydessä ottaa kantaa siihen aivan suhteettomaan huutoon, mitä on tullut näistä kulttuurisäästöistä tänäänkin. On väitetty, että kulttuurin rahoitukseen nyt kohdistuvat säästöt vaarantavat koko yhteiskuntamme kehityksen ja uhkaavat perusoikeuksiamme. Vasemmistosta on jopa sanottu, että maamme johto toimii autoritääristen johtajien tavoin, kun säästämme kulttuurista. [Veronika Honkasalon välihuuto]

Puhemies! Tämä on täysin käsittämätöntä puhetta, jossa ei ole mitään suhteellisuuden tajua ottaen huomioon, että säästöjen suuruus on 17 miljoonaa euroa. Kulttuurin rahoituksen osuus pelkästään opetus- ja kulttuuriministeriön budjetista on yli puoli miljardia euroa eli yli 500 miljoonaa euroa, kaikilta momenteilta yhteensä 1,3 miljardia.

Puhemies! On siis syytä muistaa, että kulttuuri saa edelleen merkittävää julkista tukea eikä sen elinvoimaisuus ole yksinomaan valtionrahoituksesta kiinni. Nyt hieman jäitä hatuun.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Razmyar, olkaa hyvä.

15.26 Nasima Razmyar sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tässä pahasti teillä mittasuhteet ovat kadoksissa. Kysehän on siitä, että kulttuurilta leikataan mittavasti, ja siihen vielä nämä veronkorotukset päälle.

Arvoisa ministeri, kiitos tästä selonteosta. On vaikea olla yhtymättä siihen, että selonteossa on erittäin paljon tärkeitä tavoitteita, ja tarkoitushan on siinä vallan mainio. Mutta valitettavasti tämä hallituskausi näyttää hyvin ristiriitaiselta suhteessa näihin tavoitteisiin, puhutaan sitten kulttuuriperinnön säilyttämisestä taikka elinvoiman vahvistamisesta.

Sanoitte tuossa äsken, arvoisa ministeri, että aiotte puolustaa kulttuurikenttää. Toivon todella, että tarkoitatte, mitä sanotte. Ainahan myös niitä huonoja päätöksiä voidaan perua, ja toisaalta voitte varmistaa, että uusia leikkauksia ei tule kohdistumaan kulttuuriin.

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

Täällä moneen otteeseen ollaan kysytty myös hallituksen kevään kasvuriihestä, ja minäkin haluan kysyä: tuleeeko nyt vihdoinkin ja viimein paljon kaivattu luovien alojen kasvupaketti?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

15.28 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Erinomaista keskustelua suomalaisesta kulttuurista. Tuolta itärajalta, Ilomantsista tulevana kansanedustajana olen pannut merkille ahdingon Suomen keskittymisestä yhä suurempiin kasvukeskuksiin. Se häiritsee ehdottomasti tätä suomalaisen kulttuurin ylläpitämistä. Joka ainoassa kunnassa Suomessa, ympäri Suomea, kasvatetaan vahvaa, hyvää suomalaista kulttuuria eri tavoilla. Samoin kotikunnassani sitä tehdään edelleen ja hyvin vahvasti. Vaikka olemme olleet taloudellisissa vaikeuksissa, silti usko siihen, että meidän elämäme jatkuu — ja esimerkiksi kotikunnassani karjalainen kulttuuri — elää vahvana. Idän ja lännen välissä meillä on hyvin vahva kulttuuriperintö, ja mitä olen eri puolilla Suomea liikunnut, eri maakunnissa on sama havainto. Heillä on oma vahva kulttuurinsa. Siellä kannattaa käydä. Siellä on erilaisia tapahtumia. Sinne kun menee, niin huomaa, että kas, kas, täälläpä osataan asioita.

Toivon, arvoisat edustajakollegat, kun me näitä rahoja määräämme tässä maassa, minne sitten menevätkään, paikallisuuden ja myös pienten alueiden tukemista. Itä-Suomi on tässä esimerkkinä. Meiltä on lähes kaikki viety. Olen aina [Puhemies koputtaa] leikilläni sanonut, että älkää nyt ainakaan Rajavartioston rahoja viekö.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Virta, olkaa hyvä.

15.29 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä todella on kuultu hallituspuolueista kauniita ja arvostavia puheenvuoroja kulttuurin merkityksestä Suomelle sen sijaan, että täällä olisi suoraan ja nöyrästi todettu, että onpahan leikattu paljon. Niin on tarvinnut ehkä tehdä, se on ollut arvovalinta, joka on tehty. Mutta tänne tullaan kuorruttamaan, miten tärkeää on kotimainen kulttuuri, miten suuri merkitys näillä toimijoilla on, ja sitten vielä itse asiassa vähätellään, että eipähän sieltä paljon olla leikattu.

Puheet ovat erittäin ristiriitaisia. Te sanoitte hallituksessa, että haluatte vahvistaa Suomea, mutta leikkaatte suomalaisesta kulttuurista. Te sanotte, että on työn linja, mutta leikkaatte kulttuurista tavalla, joka ajaa kulttuuritoimijoita ja -yrittäjiä ahdinkoon, työttömyyteen. Te sanotte, että Suomi tarvitsee kasvua, mutta te ette vauhdita luovien alojen kasvupotentiaalia, joka siellä olisi mitattavissa, ja te sanotte, että te vahvistatte resilienssiä, lisäätte hyvinvointia, vaikka todellisuudessa kulttuurileikkaukset tekevät kulttuurista saavuttamattomampaa monille — vaikkapa niiden pienituloisten perheiden lapsille.

Voisitteko siis lopettaa nämä ristiriitaiset puheet ja edes sitten suoraan todeta, että olette tehneet arvovalinnan leikata siitä täällä kovin keuhutusta kotimaisesta kulttuurista?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitos. — Edustaja Jokelainen, olkaa hyvä.

15.30 Jessi Jokelainen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun edustaja Koponen tuossa peräänkuulutti äsken suhteellisuudentajua, niin kyllä nyt tähän on ehkä tarpeen sanoa, että kyllä, 17 miljoonaa on valtion budjetissa varsin pieni raha, mutta puhu-

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

taan valtavasta summasta, kun on kyse kulttuurialan toimijoista. Se tarkoittaa sitä, että yhä suurempi osa kulttuurialan toimijoista ei pysty tuottamaan kulttuuria päätyökseen jatkossa, ja minusta tässä on aika valtava ristiriita, kun miettii sitä, että hallitus kuitenkin pyrkii siihen, että meillä kotimainen työllisyys kasvaisi. Ei se työllisyys näillä toimilla kasva. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

15.31 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme kuulleet täällä runsaan tunnin ajan erittäin kulttuurimyönteisiä, pääosin kaikin puolin hyviä puheenvuoroja yli puoluerajojen. Mutta haluaisin kyllä sanoa, ihan niin kuin täällä on jo tuotu esille, että kun lähdemme nyt raaputtamaan tätä pintaa ja tulemme tähän keskusteluun kulttuurin määrärahoista julkisessa järjestelmässä, niin silloin kyllä eroja syntyy.

Kuka se mahtoikaan sanoa maaliskuussa 2023: ”Kulttuuri on luksuspalvelu, johon tällä hetkellä valitettavasti menee liikaa rahaa.” Se oli perussuomalaisten puheenjohtaja Riikka Purra, joka juuri ennen eduskuntavaaleja tämän sanoi, varmasti aivan tietoisesti ja harkiten, yrittäen tietysti tällä tavalla saada kannatusta sellaisista asenteista, missä kulttuuri ehkä ei ole niin arvossaan.

Mutta itse toteaisin kyllä, että esimerkiksi kirjastolaitos, joka on meidän ehkä kaikkein laaja-alaisin kulttuurilaitos kansalle, tanssi, musiikki, teatteri [Puhemies koputtaa] ja kaikki muut ovat äärimmäisen tärkeitä, niin kuin täällä keskustelussa on tullut esille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Castrén, olkaa hyvä.

15.32 **Maaret Castrén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uhallakin uskaltaa kuitenkin minäkin vuorostani puhua siitä, kuinka tärkeää kulttuuri on, maanpuolustuskurssin juuri käyneenä. Kulttuurillahan on valtava vaikutus kansallisidentiteettiimme, ja hyvinvoiva yhteiskunta tarvitsee arvopohjan, johon voi turvallisesti sitoutua. Taiteen ja kulttuurin kautta vaikeimpiakin aiheita voidaan käsitellä turvallisesti. Opimme maanpuolustuskurssilla, että sodassa Ukrainaa vastaan on 476 kulttuurikohdetta tuhottu, ja tällä on ollut valtava vaikutus kansan henkiseen kriisinsietokykyyn. Vahva kulttuuri on vahva resilienssi, ja sitä tarvitaan tämänhetkisessä maailmantilanteessa.

Tämän selonteon kautta on nyt mahdollisuus parlamentaarisen yhteistyön avulla luoda hyvät edellytykset pitkälle tähtäävään yhteiseen tekemiseen. Ja valitettavasti taloustilanne on vaatinut leikkauksia, mutta tehdään yhdessä se hyvä, mitä voidaan, sillä resurssilla, mikä on käytettävissä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

15.33 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Talvitie, onnittelen teitä, pääsette vähän niin kuin huipulta lähtemään liikkeelle, ihan tällainen iso kokonaisuus, selonteko. Oikein myöstäistä tuulta matkaan hienoon, merkittävään tehtävään.

Ehkä joitakin lastuja itsekin haluan jättää — eikös se ollut Juhani Ahon novellikokoelma Lastuja, jos en väärin muista — sivistysvaliokunnalle tämän käsittelyyn:

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

Ensinnäkin on erittäin huolestuttavaa, että suomalainen kulttuuri ja taide keskittyvät ennennäkemättömällä voimalla Uudellemaalle ja Helsinkiin, erityisesti kulttuuri- ja taideammattilaisten määrää.

Puhemies! Toivoisin, että me miettisimme... Me tarvitsemme valtionosuusjärjestelmiä, me tarvitsemme valtionapujärjestelmiä, mutta olisi hienoa, että me saisimme enemmän myös kulttuuriyrittäjyyttä aikaiseksi. Siinä voisi miettiä vaikkapa kotitalousvähennyksen kehittämistä taideostoihin ja kulttuuripalvelujen hankkimiseen.

Vapaa kenttä on heikolla asemalla suomalaisessa kulttuuri- ja taidekentässä. Siihen tulee satsata.

Lisäksi kulttuurivienti pitäisi saada käyntiin ja sille selkeä taho. Onko se opetus- ja kulttuuriministeriö, Business Finland, TEM vai mikä? Nyt ei ole resursseja eikä selkeää tehtävää kenelläkään.

Sitten, puhemies, [Puhemies koputtaa] ihan lopuksi sanon sen, että toivottavasti viime vaalikaudella laadittu kulttuurin jälleenrakentamishjelma [Puhemies koputtaa] ei ole unohtunut, ja toivon, että saadaan myös käytännön tekoja eikä aina vain ohjelmapapereita.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

15.35 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Seuraavaksi kahdeksaluokkalaisten tet-harjoittelijan Ahto Heinosen kirjoittama puheenvuoro:

”Suomalainen kulttuuri elää perinteissä ja tavoissamme, joilla elämme. Se on juhannuskokko järven rannalla, sauna pakkasillassa ja sisu, joka vie meitä eteenpäin. Kulttuuripolitiikan pitää vahvistaa suomen kieltä ja kansallista identiteettiä. Ne ovat Suomen tärkeimmät voimavarat.

Valtion tehtävä ei ole ylläpitää kulttuuria tukiviidakon varassa, vaan sen tulisi kukoistaa omilla ansioillaan. Siksi meidän tulisi kehittää mesenaattitoimintaa, yritysyhteistöitä ja alueellista kulttuuria, joka yhdistää ihmisiä.

’Hanki hangen jälkeen / pakkasen kimaltavaa kovuutta / metsä metsän jälkeen / ja talojen lämmin / työn ja rakkauden lämmin / ja kielessä laulavat kauneimmat sanat / sen taivaan alla.’ Tämä pätkä on Helvi Juvosen runosta Kalliopohja. Se kuvaa liikkuvasti suomalaista kulttuuria. Kulttuuri on se, mitä me itse asiassa puolustamme myös, kun puolustamme Suomea.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harakka, olkaa hyvä.

15.36 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy onnitella hallitusta. Tämä selontekohan on mallikelpoinen esimerkki kirjallisuuden lajityypistä, joka on fantasia. Tämä teksti on fantasiakirjallisuutta, joka on täysin irrallaan vallitsevasta todellisuudesta. Täällä monet ovat sen todenneet. Kulttuurista on tehty leikkaukset, jotka ovat kohtalokkaita taiteen kentälle mutta täysin mitättömiä valtiontaloudelle. Se ei ole edes väitteen tasolla välttämätön: 0,02 prosenttia valtion budjetista. Ja miten on mahdollista, että samaan aikaan sama summa, ja suurempikin, on varaa lahjoittaa metsänomistajille metsävähennyksen lisäyksellä? Kulttuuripolitiikka on mennyt sananmukaisesti metsään.

Kyseessä on siis ilkeä ideologinen vaino, joka iskee erityisesti epäilyttäviin kohteisiin, vapaaseen kenttään. Taiteen edistämiskeskuksen avustusten piiristä putoaa kokonaan 26 taiteen toimijaa, joista 16 — yllätys yllätys — Helsingistä. Yhteiskunta hylkää Walhalla

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

ry:n, Kivi-talo Säätiön, Kuvataidejärjestöjen Liiton, Taidekoulu Maan, Vapaan Taidekoulun, [Puhemies koputtaa] Taiteilijaseuran Ateljeesäätiön, Ylioppilasteatteriliiton, Finnfonton, Sarjakuvantekijöiden, Break the Fight Oy:n... [Puhemies: Kiitoksia, nyt minuutti on käytetty!] — Niin, en päässyt listassa edes puoleenväliin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

15.37 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Talvitiele, lämmin kiitos tästä kulttuuripoliittisesta selonteosta.

Meillä on hieno, upea, oma ainutlaatuinen kulttuuri, vaalitaan sitä. Se oli voima silloin aikanaan, kun esi-isämme päättivät, että me haluamme olla suomalaisia itsenäisessä Suomessa. Kulttuuri oli myös voima 90-luvun alussa, kun Baltian maissa Miina Härman laulu ”Ei saa mitte vaiki olla” kaikui Tallinnan laululavalla, ja nämä maat vapautuivat kommunismin ikeestä laulavan vallankumouksen kautta. Teatteri, musiikki, konsertit, elokuvat, kirjastot, sirkustaide, kuvataide — meillä on paljon hienoa, ja vaalitaan sitä yhdessä, ja uskon, että näin valtaosa haluaa tulevaisuudessakin tehdä. [Aki Lindén: Muistellaan sitä!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

15.38 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kaikki ymmärrämme kulttuurin merkityksen, mutta kyse onkin siitä, onko puheilla vastetta todellisuudessa, ja nyt valitettavasti näin ei hallituksen osalta ole. Kannan erityistä huolta maakuntien kulttuurilaitosten, teattereiden, musiikkiopistojen ja museoiden tulevaisuudesta.

Museot ovat muistiorganisaatioita, jotka tallentavat meidän historiaamme, siis Suomen historiaa, meidän suomalaisten historiaa, ja nyt niiltä voimakkaasti leikataan. Tästä huolimatta suomalaiset äänestävät jaloillaan ja museoiden kävijämäärät ovat koko ajan kasvaneet. Tätä taustaa vasten on kyllä aika erikoista, sanoisin jopa kornia, kuinka kauniisti tässä esimerkiksi perussuomalaiset puhuvat suomalaisen kulttuurin merkityksestä, suomalaisesta kulttuuriperinnöstä, kun samaan aikaan näitä organisaatioita, siis museoita, joissa ammatillisesti tätä perintöä tallennetaan ja ylläpidetään myös tuleville sukupolville, ajetaan alas.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

15.39 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositio, tässä tulee rakentava perussuomalainen puheenvuoro kulttuurista.

Kulttuurin merkitys ihmisen hyvinvoinnille, se on kiistaton. Lähes 30 vuotta kulttuurin parissa leipäni ansainneena voin sanoa, että ei se leipä silloinkaan helpolla tullut. Fakta on kuitenkin se, että taloudellinen tilanne Suomessa on nyt haastava. Tämä tarkoittaa, että jokaisella saralla pitää kantaa kortensa kekoon. Tämä on kovaa aikaa kaikelle. Kulttuurikin joutuu kantamaan tätä taakkaa.

Tilanne ei ole kuitenkaan ikuisesti synkkä, vaan valo kyllä koittaa vielä. Niin hallituksessa kuin oppositiossa täytyy myöntää se, että kulttuurin ja luovien alojen potentiaali on valtava myös taloudellisesti. Sen takia vastakkainasettelusta täytyy päästä kokonaan eroon. Ääripäiden on lähennyttävä toisiaan. Paras lopputulos syntyy yhteisapelillä.

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

Arvoisa ministeri, kysyisin luovista aloista. Luovat alat ovat mahdollisuus. Miten hallitus huomioi tämän? Kuinka nämä kotimaiset yrittäjät ja toimijat [Puhemies koputtaa] tällä luovalla alalla huomioidaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

15.41 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun maailmanpolitiikan palikat liikkuvat ennennäkemättömällä nopeudella ja Eurooppa on hälytystilassa, on ymmärrettävää tuntea turvattomuutta, epävarmuutta, ehkä epätoivoakin. Me täällä eduskunnassa mietimme päämme puhki sodan ja rauhan kysymyksiä ja kehotamme kansalaisia pitämään pään kylmänä.

Se on kuitenkin helpommin sanottu kuin tehty, ja ehkä hyödyllisempää olisikin sanoa, että tartu kirjaan, laita rokki soimaan, uppoudu elokuvaan. Sellainen on nimittäin kulttuurin ja taiteen voima — se lohduttaa, maadoittaa, kannattelee, avaa ovia uusiin maailmoihin, herättelee, haastaa ja hauskuttaa, auttaa asettumaan ihmisten asemaan ja ymmärtämään maailmaa eri näkökulmista. Se on henkisen huoltovarmuutemme harjaterästä, kansakuntamme kriisinkestävyyskeskeinen lujittaja, ja juuri siksi meillä ei ole varaa tähän kauniiden puheiden ja hallituksen tekojen ristiriitaan. Ei ole kyse vain näistä suorista kulttuurileikkauksista, joissa toki niissäkään ei ole mitään järkeä, eikä niissä ole kyllä rahasta kyse, kun tuplasti saman verran rahaa on riittänyt esimerkiksi turkistarhauksen lisätukiin. [Puhemies koputtaa] Myös sosiaaliturvaleikkaukset osuvat kipeästi kulttuurialan ihmisiin, [Puhemies koputtaa] ja kulttuuria kuritetaan arvonlisäverotusta nostamalla. [Puhemies: Kiitoksia!] Toivon todella muutosta hallituksen kulttuuripolitiikkaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Ledamot Wickström, varsågod.

15.42 Henrik Wickström r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Stort tack till minister Talvitie för den här kulturpolitiska redogörelsen.

Kiitos ministerille tästä kulttuuripoliittisen selonteon esittelystä. Haluaisin ehkä kuitenkin nostaa esiin sen, että tässä on hyvä tavoite siitä, että halutaan mahdollistaa kulttuuria kaikille, ja tässä ennen kaikkea kunnilla on todella vahva rooli. Meillä on kohta kuntavaalit tulossa, ja toivonkin, että valtakunnallisesti, sitten kun uudet kuntapäättäjät valitaan, valtion puolelta viestitetään sitä, että kunnissa ymmärretään kulttuurin merkitys ja että siihen täytyy myöskin panostaa.

Kysyisinkin kuitenkin ministeriltä siitä, että tässä selonteossa puhutaan paljon kasvusta ja myöskin siitä potentiaalista, mitä kulttuurisektorilla löytyy juuri kasvun vauhdittajana. Nyt kun lähiaikoina hallituksen asettama kasvuryhmä tulee kertomaan uusista kasvutoimista, niin voisiko ministeri kertoa, mitä konkreettisia kasvutoimia voitaisiin nähdä kulttuurin saralla, koska kulttuurissa on todella paljon potentiaalia, ja uskoisin, että Suomessa löytyy toimijoita, [Puhemies koputtaa] jotka myöskin kansainvälisesti voisivat menestyä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

15.43 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! "Kulttuuri kuuluu jokaiselle", kuuluu täällä salissa, ja en ole asiasta eri mieltä. Tavoite on suurenmoinen. Sen

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

toteutumiseen ei kuitenkaan päästä leikkaamalla kulttuurista, leikkaamalla pienituloisten suomalaisten arjesta tai nostamalla kulttuuripalveluiden hintaa. Kulttuuripoliittinen selonteon on 80-sivuinen juhlapuhe kulttuurille, taiteelle ja osallisuudelle, mutta me tiedämme varsin hyvin, että juhlapuheilla ei vielä vähene kulttuurin sosioekonominen tai alueellinen eriarvoisuus tai epävarmuus taiteen tekijöiden arjessa.

Arvoisa ministeri, keskustelua seuraavat kulttuurin tekijät ja kokijat odottavatkin vastausta siihen, lähdetäänkö tämän selonteon kirjauksia toteuttamaan vai leikataanko lisää. Arvoisa ministeri, lopulta vain teoilla voidaan osoittaa, että kulttuuri kuuluu jokaiselle, vain teoilla voidaan osoittaa, että me haluamme vaalia sivistystämme ja demokratiaamme. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

15.45 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Harakka sanoi, että tämä olisi fantasiakirjoitusta. Mielestäni se on aikamoinen märkä rätki niille ihmisille, niille asiantuntijoille, jotka ovat osallistuneet tämän kulttuuripoliittisen selonteon vision kirjoittamiseen.

Toiseksi: Täällä on puhuttu paljon myös leikkauksista. Kyllä, tällä hetkellä leikataan kulttuurista. Edustaja Koponen sanoi tuossa, että se on yli miljardi, mitä kulttuuriin menee, ja jos siitä leikataan 17 miljoonaa, niin jokainen järkevä ihminen voi katsoa tätä, kuinka paljon se sitten lopulta on. Tähän painotan myös sitä, että kun todennäköisesti seuraavalla hallituksella tulee olemaan suunnilleen samanlainen sopeuttamistarve kuin tällä hallituksella, niin sitten katsotaan, ketkä pystyvät niitä prioriteetteja tekemään.

Arvoisa puhemies! Kysyisin tekoälystä. Tekoälyä vähän sivutaan myös tässä visiossa, mutta tekoäly ei ole enää työkalu, vaan se on itsenäinen kulttuurin tuottaja ja tulee mullistamaan kulttuurin tuotantoprosessit, tekijänoikeudet, jopa taiteilijan roolin. Tämä varmasti on semmoinen kysymys, joka tulee meille eteen [Puhemies koputtaa] todella nopeasti seuraavien vuosien aikana. Haluaisin kuulla ministerin mietteitä tästä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

15.46 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme erittäin tärkeän asian äärellä, ja haluankin kertoa siitä, kuinka suuri merkitys kulttuurilla minulle on ollut. Oman lapsuuteni olen saanut leikkiä kaikki kesät, lapsuuden kesät, teatterin lavasteitten äärellä. Rakas isoveljeni oli näyttelijä, ja koko perhe osallistui yhteiseen harrastukseen. Isä rakensi lavasteita, minä opettelin sanoja. En koskaan uskaltanut mennä teatterin lavoilille, mutta se, mitä sain sieltä, kun joka kesä kuulin niitä tarinoita Peppi Pitkätossusta, Ronja, ryövärintyttärestä ja muista upeista hahmoista, oli se, että ne opettivat sen, että minustakin voi tulla mitä tahansa, minä voin haaveilla ja haaveillani on merkitystä.

Lapsille ja nuorille on todella tärkeätä, että ihmiset kaikista eri lähtökohdista pääsevät kuluttamaan ja pääsevät kulttuurin äärelle. Tästä olenkin erittäin huolissani. Tilanne maakunnissa on oikeasti todella haastava. Kulttuurikenttä ja toimielimet ovat kertoneet, kuinka suuri merkitys näillä leikkauksilla on. [Puhemies koputtaa] Haluaisinkin nyt kysyä ministeriltä: eikö kaikilla lapsilla ja nuorilla oikeasti pitäisi olla oikeus päästä kulttuurin äärelle?

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nieminen, olkaa hyvä.

15.47 Mira Nieminen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lämmin kiitos tästä kulttuuripoliittisesta selonteosta, joka on todella odotettu. Se ei ole mikään fantasiakirjoitus. Toivon todella näin, että tästä ei edes ajatella tällä tavalla, sillä siihen on todellakin osallistunut moni asiantuntija työstämään sitä. Ja voin kulttuurin monikäyttäjänä kertoa myös ja välittää terveiset monelta kulttuuritoimittajalta, jotka ovat olleet todella tyytyväisiä ja odottavat nyt tämän selonteon täytäntöönpanoa.

Suomen kulttuuri on rikas ja monimuotoinen kokonaisuus, joka heijastaa maan pitkää historiaa, perinteitä ja kansallista identiteettiä. Suomen kieli on ainutlaatuinen, ja kansallinen, perinteinen kulttuuriperintö on osa keskeisiä tekijöitä, jotka ovat muovanneet tätä kansakuntaa ja sen asemaa maailmassa.

Meidän täytyy muistaa tosiaan, että kulttuuriperintö ja kieli ovat ne, minkä takia me täällä teemme työtä, jotta meidän tulevaisuuden lapsilla ja tulevaisuudella olisi myös jotain kiinnekohtaa siihen, missä kasvaa ja elää. Toivonkin todella, että tämä hallitus tekee kaiken sen eteen, että meillä [Puhemies koputtaa] kulttuuriperintö elää vahvana myös tulevaisuudessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkasalo, olkaa hyvä.

15.48 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On arvovalinta se, minkä te olette tehneet, perussuomalaiset ja kokoomus, että te leikkaatte kulttuurista ja taiteesta näin historiallisen paljon. Olisi reilua ja rehtiä puolustaa sitä arvovalintaa. Te annatte terveysjäteille puoli miljardia, te annatte rikkaille, mutta taiteesta ja kulttuurista te leikkaatte ja täällä vielä ylimielisesti väitätte, että nämä leikkaukset ovat vain minimaalisen pieniä. Onko Kuposella kanttia mennä sanomaan sinne maakuntaan, josta teatteri on lähtenyt, josta museo on lähtenyt, josta taiteen tekijöiltä on toimeentulon kautta leikattu, että nämä ovat vain pikkusia roposia, mitä leikataan? Minusta on käsittämätöntä myös se, että kulttuuri ja taide tuntuvat olevan semmoinen kenttä, josta on kyllä lupa puhua kauniisti, niin kuin täällä ollaan nähty, viitaten menneisiin aikoihin, mutta rahoituksesta ei tarvitse puhua mitään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, olkaa hyvä.

15.50 Marko Kilpi kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän jokaisen pitäisi ymmärtää vallitseva todellisuus ja se haastava taloustilanne varsinkin, missä me elämme, ja voin vakuuttaa, että kyllä se kulttuurialallakin ymmärretään. [Pia Lohikoski: Se on arvovalinta!]

Jos emme tee oikeita, riittäviä ratkaisuja, niin joudutaan tekemään se ratkaiseva leikkaus, jossa hyvinvointivaltiota leikattaisiin se hyvinvointi pois. Kukaan ei halua semmoista. [Veronika Honkasalo: Tehän leikkaatte!] Leikkaukset ovat kulttuurialalle vaikeita, kyllä. Pienilläkin leikkauksilla on isot vaikutukset, mutta edelleenkin siellä on se reippaasti yli tuhat miljoonaa, mitä sitä rahoitetaan.

Arvoisa ministeri, tuossa puheessani nostin esille tarvetta löytää uusia keinoja rahoittaa ja viedä eteenpäin kulttuuria. Suomihan on pieni kielialue, ja kulttuuriviennissä meillä on hurja vienti- ja kasvupotentiaali. Pohjoismaisessa vertailussa me jäämme kyllä tässä asias-

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

sa todella pahasti takamatkalle, ja kysyisinkin nyt ministeriltä: millaisia keinoja nyt olisi, että saataisiin suomalaisen kulttuurin vientiä vahvistettua [Puhemies koputtaa] ja sitä kautta myöskin kasvua, mitä olisi kyllä runsaasti tarjolla. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

15.51 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalainen kulttuuri on enemmän ja laajempaa kuin valtion tukema taide tai viralliset kulttuurilaitokset. Se on meille kieli, arvot, perinteet ja tapa elää. Se on jokapäiväistä elämäämme, yhteisöllisyyttämme ja historiaamme. Kulttuuri kumpuaa kansasta, suomalaisista itsestään. Se yhdistää ja vahvistaa maatamme.

Puhemies! Valtion tehtävä on vaalia ja vahvistaa suomen kieltä ja suomalaista kulttuuria. Suomi on pieni kielialue, ja ilman määrätietoista työtä sen asema voi heikentyä. Mielestäni tämä on yksi keskeisimmistä asioista, kun puhumme kulttuuripolitiikasta.

Puhemies! Kulttuuripolitiikkaa ei voi rakentaa pelkästään julkisten tukien varaan. Aivan kuten perussuomalaisten ryhmäpuheessa kuulimme, haluaisimme nähdä tulevaisuudessa enemmän markkinaehtoisuutta ja yksityistä mesenaattitoimintaa, joka antaa tekijöille vapautta ja mahdollisuuden menestyä omilla ansioillaan. Kulttuurin tulee olla elinvoimaista ja juurtunut kansan pariin, ei vain keinotekoisesti tuettua ja ylhäältä ohjattua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta, olkaa hyvä.

15.52 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen kulttuuripoliittinen selonteko tunnistaa hyvin kulttuurin laajan merkityksen niin alueiden elinvoiman, hyvinvoinnin kuin taloudenkin suhteen. Selontekojen tulisi kuitenkin aina rakentua totuudenmukaiselle pohjalle. Tässä on nyt valtava ero selonteon kauniiden sanojen ja niiden hallituksen tekojen välillä.

Hallituksen kulttuuribudjettiin tälle vuodelle tekemät isot säästöt, kolme prosenttia, lähtevät kokonaisuudesta pois, ja ne vievät kyllä pohjan tämän selonteon toteuttamiselta. Sen vuoksi me tarvitaan nyt ja hallituksen pitäisi tehdä tiekartta kulttuuribudjetin vahvistamiseksi tulevina vuosina, jotta rahoitus vastaa näitä selonteon kauniita tavoitteita, ja katson, että pitkän aikavälin tavoitteena pitäisi olla se yksi prosentti valtion budjetista, niin kuin monet tahot ovat jo pitkään tavoitelleet.

Arvoisa ministeri Talvitie, voitteko te nyt uutena ministerinä luvata, että puolustatte kulttuuria kevään riihessä ja teette kaikkenne, että saadaan suunnanmuutos kulttuurin rahoitukseen? Ja voitteko luvata, ettei ainakaan kulttuurin kenttään enää kohdisteta yhtään uusia leikkauksia?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen, olkaa hyvä.

15.53 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä keskustelu on tosi hyvä esimerkki siitä, miten puheet ja teot ovat ristiriidassa hallituspuolueilla. Täällä peräänkuulutetaan myös suhteellisuudentajua. Minäpä kerron teille vähän suhteellisuuksista.

Mikähän mahtaa olla semmoinen festivaali, jossa rahoitetaan 80 prosenttia yksityisesti eli pääsylipputulolla ja 20 prosenttia julkisella tuella, ja tämä ala on vielä sellainen, että

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

maailmalla ei tällaista toista ole? Sattuu olemaan vielä maailman paras festivaali, se on Savonlinnan Oopperajuhlat. Mutta tämä 20 prosentin pätkä julkista tukea on äärimmäisen tärkeä siinä, että se pystyy olemaan jatkossakin maailman paras festivaali.

Toinen esimerkki, sattumalta Savonlinnasta: Siellä on vedetty 10 prosenttia pois teatterilta, 10 prosenttia orkesterilta. Se on aivan valtava määrä. Vaikka tässä teidän kokonaisuudessa se on pieni määrä, se tarkoittaa sitä, että sieltä saattaa loppua näitä tärkeitä elinvoimakeijöitä, ja sitten 150 kilometriä, 200 kilometriä, on lähimpään teatteriin, orkesterinäytöksiin. [Puhemies koputtaa] Minusta tässä on sitä suhteellisuudentajua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

15.54 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan nostaa vielä tekijöiden roolin. Luovilla aloilla on tyypillistä tehdä töitä freelancerina vuoroin ansio- ja vuoroin yrittäjätyössä ja rahoittaa työtä apurahoin. Tuttuja ongelmia alan työntekijöille ovat epävarmuus oikeudesta työttömyysturvaan ja työvoimaviranomaisten ja -kassojen ennakoinnattomat päätökset. Yhdistelmävakuutus on keino helpottaa erilaisten töiden tekemisen muotoja ja yhdistämistä, ja on hienoa, että se on nyt etenemässä. Voisiko ministeri varmistaa tässä kohtaa, että myös apurahoilla työskentelevät saadaan vakuutuksen piiriin? Tärkeää olisi huolehtia myös siitä, ettei vakuutusten maksu nouse liian korkeaksi.

Myös koko taiteilija-apurahajärjestelmä vaatii kehittämistä. Sen merkitys on kulttuuri-politiittisesti erittäin suuri, vaikka itse tässä kulttuuribudjetissa sen osuus on vain kolme prosenttia. Taiteilija-apurahan taso tulisi sitoa yleiseen tulokehitykseen ja kuroa umpeen kuoppa, joka vuosikymmenten aikana on syntynyt. Taiteilijoita tarvitaan, että syntyy taidetta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

15.56 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valitettavasti perussuomalaisien ja kokoomuksen riveistä vähäteltiin kulttuurin leikkauksia. Edustaja Koponen ei ole huomannut entisen kotipaikkansa Keski-Uudenmaan Teatterin yli 17 prosentin leikkausta teatterin budjettiin, valtionosuuteen.

Elämme juuri nyt sellaisia aikoja, jolloin ihmiset tarvitsisivat henkistä kriisinkestävyyttä. Tarvitsisimme niitä yhteisiä kokemuksia, joita taide ja kulttuuri tuottavat. Taiteen ja kulttuurin kautta moni saa sanoitettua sitä, mitä ei ehkä muuten saisi, ja tämä on välttämätöntä hyvinvoinnille ja palautumiselle tällaisina aikoina, joita nyt elämme. Kulttuurialan merkitys osana huoltovarmuutta on noussut monissa puheissa esiin, ja kysynkin arvoisalta ministeriltä: miten tämä näkökulma otetaan huomioon nyt, kun seuraavan kerran jälleen riihessä kulttuurin ja taiteen rahoituksesta päätetään?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Ollikainen, varsågod.

15.57 Mikko Ollikainen r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Det är viktigt att vi ger barn och unga möjlighet till en kulturkontakt, och jag anser att det är viktigt att konsten och scenkonsten får en starkare roll i framtidens skola. Det är viktigt med tanke på förmågan att uttrycka sig, förverkliga sig själv, delaktigheten, kritiskt tänkande, empati, psykiskt välmående, och det är egenskaper som man behöver alltmer av i framtiden.

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

Tässä geopolitiisessa tilanteessa rakennamme vahvemmin siltoja Pohjoismaiden kanssa monellakin eri saralla, ja sanoisin, että olemme lähempänä Ruotsia kuin koskaan, ehkä myös kulttuurin puolella. Ennen kuin tulin tänne eduskuntaan, toimin Vöyrin kunnanjohtajana, ja sieltä tulee huumoriyhtye KAJ. Bändin kolme herraa, Kevin, Axel ja Jakob, kilpailevat tulevana viikonloppuna Melodifestivalenissa, supersuosituksessa sellaisessa — muuten, Yle välittää — ja heidän laulunsa siellä on ”Bara bada bastu”. Siinä kuullaan ruotsia — okei, pikkasen puhdistettua Vöyrin murretta siis — ja suomea. Eli täten viemme perisuomalaista kulttuuriperinnettä, saunomista, vauhdikkaan laulun myötä [Puhemies koputtaa] ruotsalaisille kahdella kielellä: Bara bada bastu, yksi, kaksi, kolme, sauna.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Diarra, olkaa hyvä.

15.58 Fatim Diarra vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Arvon ministeri, täällä on puhuttu paljon kauniita ja hienoja asioita lapsista ja lastenkulttuurista, ja meidän tiedetään, että lasten oikeus kulttuuriin mainitaan YK:n lasten oikeuksien perussopimuksessa. Varmimmin kaikki lapset kuitenkin pääsevät kokemaan kulttuurin, mikäli kulttuuri on osana varhaiskasvatusta tai sitten koulupäivää. Tämän takia toimeenpanoon pitäisi laittaa enemmän huomiota.

Meillä on jo hyviä toimijoita, jotka tekevät tätä lastenkulttuuria osana varhaiskasvatusta ja koulupäivää, ja niitä ovat Lastenkulttuurikeskusten liitto, Koulukino, Konserttikeskus ja Lukukeskus. Meillä on valmiita malleja, mitä voidaan paremmin integroida siihen koulupäivään ja varhaiskasvatukseen. Samaan aikaan meidän tulee myös ottaa kulttuurikasvatussuunnitelmat velvoittavaksi osaksi kaikkien koulujen opetussuunnitelmaa.

Sitten ehkä loppuun vielä Taidetestaajat: Taidetestaajat on valtavan onnistunut, hieno projekti, jossa jokainen suomalainen kahdeksaluokkalainen pääsee kokemaan kulttuuria hienolla tavalla. Mutta Taidetestaajien rahoitus on ollut kuitenkin erilaisten säätiöiden rahoittamaa, ja on puhuttu jo vuosia siitä, miten tämä taiteen ja kulttuurin menestystarina pitäisi saada valtion budjettiin, niin että tämä jatkuvuus säilyisi. Tämän vuoksi kysynkin ministeriltä: voidaanko Taidetestaajat [Puhemies koputtaa] ottaa osaksi valtion budjettia? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Poutala, olkaa hyvä.

15.59 Mika Poutala kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on keskusteltu paljon rahoituksesta, ja otetaan siihen nyt hieman vielä eri näkökantaa.

Suomalaiset käyttävät tilastojen perusteella kulutusmenoistaan huomattavasti pienemmän siivun kulttuuripalveluihin kuin muissa Pohjoismaissa. Keskustelu on toistaiseksi pyörinyt tiiviisti julkisen rahoituksen ympärillä, mutta täytyy muistaa, että sitäkin merkittävämpi kulttuurin rahoittaja on aivan tavalliset kotitaloudet. [Veronika Honkasalo: Pienituloiset, joilta te leikkaatte!] Jos kulttuurin halutaan edelleen menestyvän, on vastuu myös jokaisella kulttuurin ystävällä. [Veronika Honkasalo: Sano tuo pienituloiselle!]

Viimeksikin tässä salissa ehdotin, että kaikki kynnelle kykenevät tekisivät jotain, mistä on hyötyä paitsi itselle myös yhteisesti. Siitähän nousi poru. Teen sen silti uudestaan, joten: ostetaan kirjoja, taidetta, käydään elokuvissa, museoissa, teattereissa ja konserteissa. 90 vuotta sitten Kulttuurirahaston pääoman keruuseen osallistui koko kansa. Voimme tehdä sen uudelleen kuluttamalla jokainen kotimaista kulttuuria pikkuisen enemmän.

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Onko nyt joku, joka ei ole vielä saanut puheenvuoroa? Näyttää olevan. — Ovaska oli siellä niin terhakkaana, että saa puheenvuoron. Sitten mennään ministeripuheenvuoroon ja sitten mennään listalle.

16.01 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vuorosanatkin ovat valmiina. Jäin pohtimaan tuota — oliko edustaja Kilpi, joka sanoi — että kulttuuriviennissä on suuret mahdollisuudet, mutta onko nyt niin, että kulttuuriviennistäkin leikataan? [Hanna Kosonen: Kyllä! — Vasemmalta: Kyllä!] Eli sitä täytyisi ehkä puoliväliriihessä vielä pohtia, jos siihen jotain panostusta voitaisiin hakea.

Toinen on tietysti tämä arvonnäköveron korotus, mikä myöskin osui kovasti. Kun 10:stä 14:ään korotettiin, niin se näkyy noissa lippujen hinnoissa ja monessa muussa.

Mutta viimeisenä haluaisin nostaa vielä meidän tekijät kyllä tähän keskusteluun. Mehän harrastamme ja käymme osallistumassa teattereissa ja konserteissa, ja se on siinä, mutta harvoin tulee mietittyä niitä ihmisiä, jotka siinä taustalla ovat tekemässä, tuottamassa, näyttelemässä, soittamassa ja niin edelleen. Nyt tällä hetkellä, kun työllisyystilanne on tällainen, aikuiskoulutustuki on päättynyt ja taiteilijoilla on pelko omasta työstään, niin he eivät myöskään uskalla lähteä puolustamaan sitä kulttuuria niissä omissa laitoksissaan, koska pelkäävät joutuvansa työttömiksi. Miten, ministeri, te puolustatte näitä tekijöitä, näitä osajia jatkossa entistä voimakkaammin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt mennään ministerin puheen... [Välihuuto] — Anteeksi? [Marko Kilpi: Nimi mainittu, vastauspuheenvuoro!] — No, vastauspuheenvuoro, edustaja Kilpi. [Vasemmalta: Ai tällä tavalla saa!] Sen jälkeen ministeri. Otetaan tarvittaessa lisää debattia, jos tarve vaatii.

16.02 Marko Kilpi kok (vastauspuheenvuoro): Kiitän, arvoisa rouva puhemies! Kyllä Ovaska tuossa todisti aivan oikein, vain puolittain, että omassa puheenvuorossani otin esille tuon viennissä olevan suuren potentiaalin. Kyllä, mutta minä sanoin siinä myös, että meidän pitää etsiä uusia tapoja tehdä kulttuuria, viedä sitä eteenpäin ja saada kulttuuriin rahoitusta. Se on se haaste, mihinkä meidän kaikkien pitää kyllä sitten osallistua, että me saadaan kulttuuria kehitettyä ja saadaan se kukoistamaan, ja kun saadaan sitä vientiä, niin suomalainen kulttuuri kyllä sitten tulee maailmalla huomatuksi ihan eri tavalla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan Harakka ja Strandman vielä, ja sitten on pakko mennä jo eteenpäin.

16.03 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Pyysin jo aikaisemmin, kun nimeni mainittiin edustaja Wallinheimon puheenvuorossa... [Sinuhe Wallinheimo nousee ylös ja pyytää vastauspuheenvuoroa — Naurua] Hän moitti minua siitä, että käytin sanaa ”fantasiakirjallisuus” tätä erinomaista asiakirjaa kuvatessani, mutta kyllähän se on ihan totta, kyseessä on siis räikeä ristiriita todellisuuden ja toivetilän välillä. Toinen vaihtoehtoinen kirjallisuudenlaji on tietenkin maaginen realismi, jossa tapahtuu ihmeitä, kuten täällä moneen kertaan toistettu ajatus siitä, että kulttuurin arvovalta nousee sitä mukaa, kun sen rahoitus laskee. Tämä ei ole mahdollista.

Kerta kaikkiaan tilanne on se, että arvovalinta on se, että sama summa, joka leikataan kulttuurilta ja joka on sille kohtalokas, on varaa antaa metsänomistajalle lisäpanokseksi

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

puukauppaan. Se tarkoittaa samalla sitä, että 26 taidelaitosta poistuu kokonaan yhteiskunnan tuen piiristä, ja ne aion kyllä luetella, joka ikisen. Ne jääkööt tänne kalvamaan jokaisen omaatuntoa, ketkä tähän tarpeettomaan leikkaukseen ovat syyllistyneet.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja vielä Strandman.

16.04 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vaikeina aikoinakin ja maailmanpolitiikan myrskyissä kulttuuri on tärkeätä. Kulttuuri — musiikki, laulu, tanssi, elokuvat ja teatteri — tuo voimaa ja aivan tutkitusti kiinnostaa kaikkia suomalaisia ja tietysti myös perussuomalaisia. Mutta vastuullinen päättäjä ja jokainen aikuinen ihminen osaa laittaa asiat tärkeysjärjestykseen. Tällaisessa ajassa tarvitaan rohkeutta uudistaa ja uudistua. Vakaa talous ja turvallinen yhteiskunta on myös kulttuurialojen etu. Siksi tämä hallitus korjaa tätä perustaa. Kulttuuri ei aina maksa mitään.

On selvää, että kun maamme velkataloutta joudutaan tasapainottamaan, ei kulttuurialakaan voi jäädä leikkausten ulkopuolelle. Ja muistutan, että leikkauksista huolimatta kulttuuria tuetaan Suomessa tämän hallituksen toimesta edelleen mittavasti, noin miljardilla eurolla valtion talousarvion eri momenteilta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja otetaan tässä välissä lyhyt ministerin puheenvuoro. Sitten vielä debattia jatketaan, ja nyt on kuitenkin tämä pyyntönappula laitettu kiinni, eli enempää ei saa näitä vastauspuheenvuoroja. Nämä otetaan, täällä on 13 nimeä. Otetaan ne, mutta nyt on ensin lyhyt ministerin puheenvuoro. — Ministerille tiedoksi, että te saatte vielä yhden puheenvuoron lopuksi, eli nyt vain kaksi minuuttia.

16.06 Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Vastaan lähinnä nyt näihin kysymyksiin, joita edustajat täällä esittivät, muun muassa edustaja Razmyr, Nasima, tästä kulttuurialojen kasvupaketista ja siitä potentiaalista. Tosiaan TEM ja OKM valmistelevat tällä hetkellä tällaista kasvustrategiaa, ja tavoite on nimenomaan niin, että tähän puoliväliriiheen liittyvät toimenpide-ehdotukset ovat sitten tässä strategiassa. Se tähtää siihen päätöksentekoon huhtikuun loppupuolelle.

Sitten tästä, mitkä ovat nämä keskeiset toimenpiteet: Tämän eduskuntakäsittelyn ja sen, kun sivistysvaliokunta tuottaa sen mietinnön, pohjalta tehdään sitten tämä toimenpidesuunnitelma, ja nimenomaan sen takia täällä ei ole niitä konkreettisia asioita. Ja kuten kaikki asiakirjaan tutustuneet ymmärtävät, visio on todellakin sinne vuoteen 2040. Se voi siis kuulostaa siinä mielessä fantasiatekstiltäkin, koska visiot usein ovat korkealentoisia. Ajattelen niin, että jos ei olisi sitä visiota sinne 2040:lle, vaan toteaisimme vain nykytilan ja sen, mitä me haluaisimme kehittää, niin se ei olisi sitten se, millä haluaisimme mennä sinne 2040-luvulle.

Wallinheimo kysyi tästä tekoälystä. Kulttuuripolitiikassa ovat tekijänoikeudet todella tärkeässä roolissa, ja se myös haastaa nyt tässä tekoälyn ja digitalisaation keskellä. Se voidaan nähdä myös luovien alojen vauhdittajana, kuten selonteossakin on otettu esiin, mutta tämä tekoälyn hyödyntäminen kaikkineen kyllä vaatii kansainvälisiä yhteissopimuksia ja myös EU-tason ratkaisuja. Näitä tulee jatkaa, ja niitä olen yhdessä komissaaritapaamisessa jo ottanut esiin ja tulen ottamaan myöskin perjantain komissaaritapaamisessa esiin.

Sitten on tärkeätä, mitä Elovaara nosti tästä luovien alojen toimijoiden huomioimisesta vahvemmin ja muun muassa Wikström ja Forsgrén tästä kuntien suuresta roolista. Kunnat

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

tosiaan tukevat yli miljardilla meidän kulttuuriamme. Se on sama panostus kuin valtiolta-kin, ja kevään osalta on tärkeää, että käydään sivistys- ja kulttuuripoliittista keskustelua myös kuntavaalien osalta.

Edustaja Tynkkynen kysyi, olenko sitoutunut Ylen parlamentaarisen ryhmän linjauksiin. Olin myös viime vuonna osa sitä, osallistuin siihen parlamentaariseen työskentelyyn ja olen siihen vahvasti sitoutunut. — Jatkan vastauksia seuraavassa puheenvuorossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Joo, selvä. Huomasinkin, että ministeri ei ollut saanut tässä debatin aikana lainkaan puheenvuoroja, mutta saatte pidemmän puheenvuoron tuossa lopussa. — Meillä on aikaa vähän vajaa puoli tuntia, tätä rajoitettua aikaa, mutta kaikki ne, jotka ovat kerinneet nimen tänne jo laittaa, saavat puheenvuoron, 13 kappaletta. — Tämän aloittaa edustaja Hänninen.

16.09 Juha Hänninen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kulttuurilla on valtava merkitys aluekehitykselle, ja Oulun kulttuuripääkaupunkivuosi 2026 on tästä erinomainen esimerkki. Se tarjoaa mahdollisuuden nostaa pohjoisen Suomen kulttuurielämää kansainväliseen valokeilaan. Se edistää matkailua ja tuo alueelle investointeja ja työpaikkoja. Tätä kehitystä tuetaan varmistamalla, että meillä on poliittinen yhteisymmärrys kulttuurialan pitkän aikavälin näkymistä ja mahdollisuuksista. Vain se luo kulttuuri-alalle vakaan pohjan kehittää ja rakentaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Gebhard, poissa. — Edustaja Aittakumpu.

16.10 Pekka Aittakumpu ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on ollut hyvin mielenkiintoista keskustelua. Vasemmistollehan tuntuu kelpaavan aina mikä tahansa, kunhan joku muu, kuten valtio, sen maksaa. Mutta kyllähän se niin on, että taiteilijakin elää mieluummin omalla työllään kuin yhteiskunnan tukien varassa.

Mitä oppositio itse on tehnyt sen eteen, että suomalaiset taiteilijat voisivat elää oman työnsä varassa? Se on mielenkiintoinen kysymys. Mielenosoituksissa kyllä meuhkataan ja täällä voivotellaan, mutta mitä olette tehneet asian eteen? Kauniita puheita, fantasioita, riittää. [Timo Harakka: Te olitte itse oppositiossa!]

Nyt hallitus on suunnannut esimerkiksi tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahaa myöskin luoville aloille, ja on perustettu neuvottelukunta alan kasvun tukemiseksi, jotta ala voisi kansainvälistyä, jotta suomalainen luova ala pärjäisi, kulttuurin ja taiteen tekijät voisivat elää omalla työllään. Tämä on keskeistä. Ja hallitus poistaa työnteon kannustinloukkuja. On tärkeää, että työnteke on myöskin taiteilijalle aina kannattavaa.

Joku laittoi vihreistä turkikset ja kulttuurin vastakkain. Eihän turkistuantoa käytännössä tueta ollenkaan muuta kuin kriisituilla, muutamia miljoonia ehkä vuodessa. Kulttuurille puolitoista miljardia vuodessa. On täysin naurettavaa laittaa nämä kaksi alaa vastakkain. [Saara Hyrkön välihuuto — Puhemies koputtaa] Pitäisikö turkiksille antaa yhtä paljon kuin kulttuurille?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Pauli.

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

16.12 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meillä on yksi ryhmä, joka helposti jää kulttuuripalveluissa hieman syrjään, ja he ovat niitä, jotka ovat digitaidoiltaan heikommassa asemassa. Meillä on noin neljännesmiljoona ihmistä, jotka eivät ole käyttäneet internetiä ollenkaan, heillä ei ole valmiutta sitä käyttää. Yhä suurempi osa palveluista, myös kulttuuripalveluista, siirtyy verkon taakse. Jos haluaa varata konserttilippuja ynnä muita vastaavia, festivaalilippuja, niin nekin täytyy varata verkon kautta.

Minkälaisia ajatuksia tämä herättää teissä, ja mitä keinoja meillä on lähestyä näitä ihmisiä ja auttaa heitä eteenpäin? Tämä on kysymys ja haaste, joka on ollut jo pitkään olemassa. Se ei ole tämän hallituksen asia. Se on meidän kaikkien asia yli hallituskausien. Selonteossakin sanotaan, että ikääntyneiden kulttuurikäyttäytyminen, kulttuurin kulutus, laskee ikääntymisen myötä, ja ilman digitaitoja tilanne on entistä heikompi. [Timo Harakka: Hyvä kysymys!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa.

16.13 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hieman huolestuttaa tämä opposition synkkä ote. Ette yhdessäkään puheenvuorossa ole nähneet mitään hyvää niissä toimissa, joita kulttuurin puolesta tämäkin hallitus on tehnyt. [Antti Kurvinen: Kyllä keskustalaiset ainakin!] Tämä on todella huolestuttavaa. Tässä tilanteessa tarvitaan toivoa ja myönteistä yhteistyötä.

Selonteossa, arvoisa ministeri, on luvattu selvitys kirja-alasta, ja sen pohjalta on luvattu tehtävän toimenpideohjelma kirjallisuuden tukemiseksi. Tämä on erittäin tärkeää. Tiedustelen, miten tämä on ajateltu aikataulutettavan. Odotellaanko, että eduskunta käsittelee tämän selonteon, vai voitaisiinko laittaa — vai onko jo laitettu — käyntiin tämä selvitys kirja-alasta? Maailma on sellainen, että suomalainen kirjallisuus, kotimainen kirjallisuus, tarvitsee oman toimenpideohjelmansa, ja tiedustelin tätä aikataulua ja myöskin sitä, missä mennään Celia-kirjaston ja verkkokirjahyllyjen korvausten kuntoon laittamisessa. Tiedän, että paljon selvityksiä on tekeillä, mutta milloin saamme niistä enemmän tietoa eduskuntaan? [Inka Hopsu: Tärkeä kysymys!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen.

16.14 **Sara Seppänen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä aikaisemmin kuultiin aika härskiä populismia keskustan Ovaskan suulla siitä, että perussuomalaiset vastustaisivat kulttuuria ja tätä selontekoa. Nimenomaan meidän lausuntomme liittyi tähän luonnosvaiheeseen, ja sitä vastustivat erittäin monet muutkin tahot, kuten Kansalliskallio, Kansanmusiikin ja Kansantanssin Edistämiskeskus ry, Pirkanmaan Tanssin Keskus ry, Suomen Viron-instituutti, työ- ja elinkeinoministeriö, vasemmistoliiton eduskuntaryhmä, Kotkan kaupunki, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura — lista on todella pitkä.

Haluan sanoa tässä, että olen itse kuvataiteisiin erikoistunut opettaja ja puolet elämästäni olen tanssinut tanssiteatterissa ja vienyt suomalaisen kansantanssin kulttuurin ilosanomaa ympäri maailmaa. Olen kulttuurin ystävä. On todellinen saavutus, että tässä Suomen erittäin haastavassa taloudellisessa tilanteessa me pystymme edelleen tukemaan kulttuuria yli miljardilla eurolla, ja se on todellakin ylpeyden aihe.

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Hoskonen.

16.15 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti vain tästä metsätalouden verotuksesta, jonka edustaja Harakka nosti esille. Ei ole mitenkään perusteltua se, että otetaan joku verokohta vaikka jostakin metsänomistajien verotuksesta ja asetetaan se kulttuurin kanssa vastakkain. [Timo Harakan välihuuto] Sen karmeampaa populismia harvoin tulee kuulleeksi. [Timo Harakan välihuuto — Pekka Aittakummun välihuuto] Katsokaapa, arvoisa edustaja Harakka, jos hiljentyisitte kuuntelemaan edes kerran, niin ymmärtäisitte, mistä on kysymys. [Pekka Aittakumpu: Harakka fantasioi!] Katsokaapa vain Suomen metsänjalostuksen historiaa. Mäntässä G. A. Serlachius on pistänyt valtavat rahat kulttuuriin — kannattaa käydä G. A. Serlachiuksen taidemuseossa. Samoin käykää Lustossa Punkaharjulla Suomen Metsämuseossa: siellä on aivan valtava läpileikkaus Suomen metsätaloudesta, miten me menestymme.

Älkää ihmeessä olko tällaisia populistieja. [Timo Harakka pyytää vastauspuheenvuoroa] Jos metsäteollisuuden tuotanto ja se hyvä, mitä ne ovat tälle maalle tehneet, pistetään alas, niin siinä muuten kärsii sitten moni muukin kulttuuri kuin teidän edustamanne kulttuuri, joka taitaa olla semmoista ylätasoa kulttuuria, jossa vain raha ratkaisee.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Hyrkkö.

16.16 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Korona-ajasta on kulttuurialan näkökulmasta vaikea keksiä mitään hyvää sanottavaa, mutta yksi iso asia tulee mieleen, ja se on se, että se kirkasti kulttuurin merkitystä. Tai ainakin niin luulin ja toivoin. Tämä kriisi osoittikin kulttuurin merkityksen kouriintuntuvasti ihmisille, koska elämä ilman niitä teatterin penkkejä ja museoiden rauhaa, keikkojen hehkua oli vähän omituista ja hailakkaa.

Mutta miten kävi kulttuuripolitiikalle? Itse toivoin, että tästä kriisistä versoisi parempaa ja puoluerajat ylittävää ymmärrystä kulttuurin mittavista vaikutuksista terveyteen ja hyvinvointiin, talouteen, työllisyyteen, verotuloihin, yhteiskunnan vakauteen ja osallisuuteen, ymmärrystä kulttuurialan valtavasta potentiaalista myös taloudellisen kasvun veturiksi, ymmärrystä kulttuurin merkityksestä yhteisöille, alueille, kunnille ja niiden elinvoimalle.

Toivoin, että jatkossa tiukan paikan tullen kulttuurin puolustaminen olisi itsestäänselvyys eikä asia, jonka puolesta pitää hikipäässä kamppailla. Siksi tuntuu turhauttavalta, että täällä moni tuntuu olevan niin irti siitä todellisuudesta, missä kulttuuriala näitä leikkauksia ottaa vastaan. Ne tulevat heikentämään kulttuurin [Puhemies koputtaa] saavutettavuutta etenkin siellä harvaan asutussa Suomessa, [Puhemies: Aika!] missä kipeästi tarvittaisiin [Puhemies koputtaa] sitä elinvoimaa, pitovoimaa [Puhemies: Aika!] ja lumovoimaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Eloranta.

16.18 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kulttuuripoliittinen selonteko tarvitsee tosiaankin pitkäjänteisen tiekartan rahoituksen vahvistamiseksi. Vain sillä tavalla voidaan saada käyttöön alan suuri potentiaali myös taloudellisen arvonlisän ja elinvoiman luomiseksi. Tulee muistaa, että luovuudella on tärkeä roolinsa

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

muun muassa uusissa innovaatioissa. Esimerkiksi meidän kaikkien mukamme kantama puhelin on hyvä esimerkki siitä.

Mutta kun kulttuurista leikataan, niin mielikin köyhtyy ja luovuus kuihtuu. Siksi onkin tärkeää, että koko maassa on mahdollisuus päästä kokemaan ammattilaisten tekemää taidetta. Tärkeätä on myös, että lapset ja nuoret pääsevät kokemaan taidetta.

Taiteen ja kulttuurin kentällä yksityisen rahan rooli on kasvamassa, ja kulttuurin tuet tulevat jakautumaan aiempaa epätasaisemmin, mikäli tätä kokonaisuutta ei koordinoita. Alan rahoittajayhteistyötä varten tarvittaisiin ministeriöiden, säätöiden ja alueiden toimijoiden yhteinen foorumi rahoituksen kokonaisuuden järjeistämiseksi. Kysynkin ministeriltä: otattehan tämän asian hoitaaksenne, jotta tämä rahoitusasia saadaan paremmalle mallille kokonaisuutena?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Täällä on vielä muutama puheenvuoro ja sen jälkeen ministeri: Kosonen, Viitala, Diarra, Hopsu ja Harakka. — Kosonen.

16.19 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pakko vielä palata tähän kustannuskeskusteluun, kun täällä sanotaan siitä, että nämä leikkaukset eivät merkitse mitään. [Sari Sarkomaa: Eihän niin ole kukaan sanonut!] Tämä oikeastaan osoittaa sen, miten paljon taide- ja kulttuuriala tekee pienellä.

Ja toinen juttu, mistä täällä oli puhetta, että meidän kuuluisi täällä toisella laidalla laittaa asiat tärkeysjärjestykseen: Siis hallitus on myös tehnyt valintoja. Esimerkiksi kaljaveron alennus on 25 miljoonaa euroa, ja nämä kulttuurileikkaukset olivat 17 miljoonaa. Siinä on niitä valintoja. [Pekka Aittakumpu: Eikö taitelijat juo kaljaa?] Tärkeysjärjestyksessä asiat ovat.

Taustalla valmistellaan Taiteen edistämiskeskuksen ja Kansallisen audiovisuaalisen instituutin fuusiota, ja tästä on tulossa semmoinen iso kulttuurivirasto. Ja kysynkin nyt teiltä, ministeri, alueellisuuden turvaamisesta, koska emme todella halua, että tässä sitten keskitetään isoon virastoon, jossa alueellinen tuntemus häipyy. Millä tavalla aiotte vastata tähän?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Viitala.

16.20 Juha Viitala sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä kulttuurista puhutaan nyt ja käydään hyvää keskustelua, vaikka välillä hieman hairahdutaan metsäteollisuuteen ja paperitehtaisiin. Voisin niistäkin kyllä useamman sanan sanoa, kun olen niissä työskennellyt, mutta haluan nostaa kuitenkin esille tässä ne kulttuurin tekijät, jotka esimerkiksi ovat jonkun hittibiisin takana. Me nähdään tuolla lavalla ne artistit, mutta siellä on kuitenkin valtava määrä tekijöitä. Se on joukkuepeliä, ja nämä ihmiset jäävät liian usein huomiotta. Se on kuitenkin myös sitä kulttuurivienttiä, eli se tuote tehdään siellä joukkueena, vaikka sen esittää yksi artisti. Tällainen huomio on hyvä tuoda.

Mutta sitten nämä kulttuurin leikkaukset ja alueellinen kulttuuripalvelujen tuottaminen minua vähän huolestuttaa, ja kysyisinkin ministeriltä, onko tässä nyt pelkoa siitä, että kulttuuritoiminnot keskittyvät vain suuriin kasvukeskuksiin ja sitten haja-asutusalueet jäävät vähemmälle huomiolle, mikä siten eriarvoistaa yhteiskuntaa? — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Diarra.

16.21 **Fatim Diarra vihr** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Onkin hyvä jatkaa kollegan jälkeen kaupungeista ja kulttuurista siitä, minne tämä esitys, leikkaukset, lopulta tulevat kulttuurin siirtämään.

Kulttuuripolitiikka on vakituinen osa kaupunkipolitiikkaa, ja tämä tunnistetaan myös selonteossa sivulla 43. Kulttuuri on suuri vetovoimatekijä kaupungeille. Ei kaupunkeihin mennä sen takia, että päästään shoppailemaan Henkkamaukkaan, vaan sen takia, että siellä voi nähdä, kokea ja nauttia kulttuurista ja siitä kaikesta. Valitettavasti kuitenkin näyttää nyt siltä, että kaupungit, erityisesti Helsinki, joutuvat kantamaan vastuun Suomen kulttuurista. Siinä missä hallitus leikkaa, Helsinki investoi. Helsinki on Suomen kulttuurin veturi, taide-elämän veturi, ja kaupungin kulttuuri vetää puoleensa asukkaita ja opiskelijoita niin Suomesta kuin muualta maailmasta. Helsingissä me arvostamme taiteilijoitamme, teattereitamme, museoita ja orkestereita, gallerioitamme. Vaikka hallitus haluaa pimentää Suomen, meidän baareissa soitto soi, lavoilla raikaa laulu, ja yöelämässä ihmiset iloitsevat. Välikillä tuntuu siltä, että hallituksella on mennyt sekaisin rasismi ja sivistys: toista piti edistää ja toista torjua.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

16.22 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että me jaetaan tämä vuoden 2040 kasvuvision, mutta jotta se oikeasti toteutuisi eikä jäisi jonnekin yläilmoihin tai korkealentoiseksi tavoitteeksi, kuten ministerikin sitä kuvasi, niin me tarvitaan siihen selkeät, konkreettiset välitavoitteet, ja toivon, että ministeri on valmis sellaiset valmistelemaan. Silloin me pystytään seuraamaan, edetäänkö me kohti tätä visiota. Ja toivon myös, että tämän kasvuvision rinnalla luodaan suunnitelma siitä, kuinka kulttuuribudjetti kasvatetaan sinne prosenttiin. Se on monen puolueen tavoite ja järkevä tavoite.

Sitten tästä kulttuuri- ja luovien alojen kasvustrategiasta. On hienoa, että se on työn alla, mutta siihen kannattaisi ottaa ulkoministeriökin mukaan, niin saataisiin se vienti oikeasti etenemään.

Ja vielä yksi huomio tähän kulttuurivirastoon liittyen. Taiteen autonomia ja vapaus pitäisi kaikin tavoin pystyä säilyttämään, ja tämä tarvitsisi sen, että vertaisarvioinnin mahdollisuus rahoituksessa säilyisi siellä laissa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Vielä edustaja Harakka ja sitten mennään ministerin puheenvuoroon.

16.24 **Timo Harakka sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitän arvoisaa puhemiestä! — Olemme puhuneet täällä monista taiteenlajeista, mutta yksi tärkeä on jäänyt vähemmälle huomiolle, joka nimenomaan täällä eduskunnassa kukoistaa, ja se on tahallinen väärinymmärrys. [Pekka Aittakumpu: Näytättekö esimerkkiä?] Täällä on perusteltu sitä, että kulttuurileikkaukset ovat valtiontaloudelle välttämättömiä, mutta samaan aikaan on varaa samoilla summilla ylimääräisiin veroporkkanoihin, joita me metsänomistajat emme osanneet edes odottaa. [Pekka Aittakummun välihuuto] Tässä on siis arvovalintakysymys. Ja metsäteollisuudesta ei äänekoskelaiselle tarvitse yhtään tulla kenenkään luennoimaan.

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

Ja kun puhuin fantasiakirjallisuudesta, niin se oli tarkoitettu kehuksi [Pekka Aittakumpu: Aiotteko kirjailijaksi?] tälle erinomaiselle, fantastiselle selonteolle — kiitos tekijöille.

Mutta, arvoisa ministeri, kun siis 26 taidelaitosta on putoamassa kokonaan tämän Taiteen edistämiskeskuksen tuen ulkopuolelle — siellä on teatteria, siellä on Finnfotoa, siellä on Sarjakuvantekijöitä, siellä on ihan nimekkäitä toimijoita — niin miten ajattelitte pelastaa ne?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten ministerille. Riittääkö kymmenen minuuttia? — Sitten me joudumme menemään seuraavaan aiheeseen, aika on täynnä.

16.25 Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie: Kiitos, arvoisa puhemies! Nyt on kronologinen aikajärjestys vastauksilla hajonnut, koska muistiinpanot sekoittuivat, mutta menen nyt tästä sitten paperin mukaisessa järjestyksessä.

Ensinnäkin siis edustaja Harakalle: Taike-virasto ja taideneuvosto ovat nyt ensimmäisiä kertoja omasta toiveestaan tehneet ne säästöpäätökset itsenäisesti, ja tietenkin se, että se jaettava summa on pienentynyt, on tarkoittanut myöskin siellä sitten niitä säästötoimenpiteitä. Taike-virasto ja taideneuvosto ovat päättäneet, että osa hakijoista ei saa rahaa ollenkaan, eli kun se kokonaissumma on vähemmän, niin se on tarkoittanut myös sitten näitä päätöksiä. Sinänsä ministerinä ajattelen niin, että luotan viraston asiantuntemukseen siinä, miten he ovat ne sopeutukset kohdistaneet, en ole siihen puuttumassa, ja ministeriö ei ole sitä ohjannut. Kiitos myöskin selvennyksestä fantasiakirjallisuuden näkökulmasta. Joskus-han täällä salissa tapahtuu väärinymmärryksiä tahallisesti, ja sitten on myöskin tahatonta väärinymmärrystä.

Sitten edustaja Sarkomaalle tästä kirja-alan selvityksestä: Se käynnistyy tosiaan kevään aikana, ja se erillinen toimenpideohjelma tehdään nimenomaan tämän selonteon jälkeisessä vaiheessa, kuten tehdään sitten tämä koko toimeenpanosuunnitelma myöskin. Eli kun tämä on selonteko, sivistysvaliokunta ja muutamat muut valiokunnat käsittelevät ja antavat eduskunnan tahtotilan ja näkökulman tähän selontekoon, ja siltä pohjalta mahdollisten mietintöpainotusten ja mahdollisten kannanottojen ja muitten osalta ne sitten pystytään myöskin siinä jatkovalmistelussa huomioimaan.

Elorannan kysymykseen: Joo, nimenomaan yhteistyötä tarvitaan. Yksittäiseen kysymykseen en pysty vastausta juuri nyt tässä sanomaan.

Sitten tästä Celiasta: Tässä on tosiaan pohjalla tämä lukemisdirektiivi ja siihen liittyviä valmisteluja ja asioita, ja voi olla niin, että on myöskin sitten Suomella lainsäädäntömuutoksia edessä.

Sitten edustaja Kosonen kysyi tästä sivistyshallinnosta ja siinä tapahtuvista muutoksista: miten pystytään alueellisuus turvaamaan. Näen sen kyllä tosi tärkeänä arvona muutenkin. Jos ajatellaan sitä, miten valtio tukee taidetta ja kulttuuria, niin valtion tehtävä on sitä alueellista saavutettavuutta ja saatavuutta vahvistaa, ja tunnistan, että meillä on maakuntia, joissa esimerkiksi säästöt teatteripuolen htv:issä ovat tarkoittaneet suurempia osuuksia säästöissä, ja toisissa maakunnissa on taas pienempiä osuuksia, ja tämä on myöskin tärkeää kokonaisuutena katsoa, että alan alueellisten toimijoiden tietämys ja osaaminen näkyvät myöskin siellä hallinnossa, ja sitä on tärkeää paimentaa.

Sitten tässä tuli muitakin kysymyksiä ainakin Viitalalta ja parilta muultakin siitä, keskittykö kulttuuri. Kuten sanoin Kososellekin, kyllä valtion tehtävä on nimenomaan kulttuurin saavutettavuutta ja saatavuutta pitää yllä, ja valtion on myöskin tuettava niitä toimijoita

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

ja niitä aloja, jotka eivät ole sitten niin suurien yleisöjen ja kansalaisten keskuudessa. Tämä on tärkeä näkökulma.

Sitten tässä oli useampi kysymys lasten ja nuorten kulttuurista, ainakin Forsgrénilla ja Diarralla. Suoria säästöjä lasten ja nuorten kulttuuriin ei ole tosiaan näistä hallituksen sopeutustoimista, välillisiä säästöjä varmaankin, ja näen kyllä tosi tärkeänä, että kunnilla on iso rooli siinä, että pystytään myöskin sitten laajasti sitä kulttuuritarjontaa erilaisista alueista ja maakunnista ja kaupungeista riippuen tarjoamaan meidän varhaiskasvatuksen ja koululaisten koettavaksi. Tässä yhteistyö ja myöskin se johdonmukaisuus on olennaista. Ei voi olla niin, että se on kiinni koulusta tai opettajasta, vaan sen täytyy olla sellaista, että kunnassa on sovitut linjaukset ja niistä pidetään kiinni ja se on myöskin sitten huolimatta päiväkodista tai koulusta kaikkien saatavilla, kuten tämä kulttuuripoliittinen selontekokin myöskin lähtee siitä, että kulttuuri kuuluu kaikille.

Furuholm painotti sitä, että vain teoilla on sitten se osoitus. Tämä on nyt se kulttuuripoliittisen selonteon visio sinne 2040-luvulle, ja tätä selontekoa seuraa toimenpidesuunnitelma, mutta se toimenpidesuunnitelma tosiaan odottaa sitten eduskunnan tahtotilaa ja näkökulmaa.

Sitten täällä oli muutamia edustajia, jotka kysyivät vielä, onko uusia keinoja rahoittaa, ja muutenkin laajemmin kulttuuriyrittäjyyden ja elinkeinoelämän roolista, ainakin Kilpi ja Kurvinen. Hallitus tosiaan päätti viime vuonna, että valmistelemme verovähennysoikeuden taiteelle ja kulttuurille tehtävistä lahjoituksista, ja se valmistelu on käynnissä. Kun tarkempi aikataulu selviää, niin siihen palataan.

Sitten Lohikoski kysyi huoltovarmuusnäkökulman ottamisesta huomioon. Näen kyllä todella tärkeänä, että kulttuurilla on merkitys kansakunnan muistille. Näin myös hyvin vahvasti, kun olin kuun alussa Ukrainan kulttuuriministerin kutsumana Ukrainassa, miten julmasti Venäjä tuhoaa Ukrainan kansakunnan muistia ja myöskin kulttuuria. Ei riitä, että tuhotaan seinät museosta, varastetaan esineet, ne viedään rajojen toiselle puolelle, vaan näki myöskin sen, että kulttuurilla on merkitys ja vahva linkitys maanpuolustustahtoon, ja sen takia ajattelen, että on tärkeää, että juuri tässä ajassa — tällä viikolla tai ensi viikon alussa tulee täyteen kolme vuotta julmaa sotaa Ukrainassa — ja tänä keväänä käydään myöskin laajempaa keskustelua kulttuurin merkityksestä. Kulttuurihan kaikinensa on sitä, mikä kutsuu meitä yhteen ja vahvistaa meidän yhteisöllisyyttämme, on se yhteisö sitten pienempi tai suurempi, ja sen takia näen myöskin tämän keskustelun merkityksen tärkeänä. Ajattelen, että sitä arvoa, minkä ihminen ymmärtää, ihminen yleensä haluaa myöskin vaalia ja kehittää.

Kun täällä tuli useampi puheenvuoro siitä, olenko aloittaneena kulttuuriministerinä perumassa säästöjä, niin en ole perumassa säästöjä. Ne säästöt, jotka eduskunta on päättänyt budjetissa tälle vuodelle, on laitettu eteenpäin. Sen olen luvannut alalle ja sen sanon tässä salissakin, että teen kaikkeni — ja voin sanoa, että teemme kaikkemme ministerit muutkin, jotka olemme opetus- ja kulttuuriministeriössä — että kun opetus- ja kulttuuriministeriön kehyksissä on lisäsäästöjä 75 miljoonaa euroa, niin ne säästöt pystyttäisiin linjaamaan ja niistä pystyttäisiin tekemään päätökset linjausmielessä kevään puoliväliriihessä. Se on kohtuus koko alaa ja koko kenttää kohtaan, jotta päästäisiin niistä asioista eteenpäin tämän kevään aikana eikä tarvitsisi koko opetus- ja kulttuuriministeriön, alan toimijoiden pohtia sinne syys—lokakuulle, mistä tullaan ensi vuonna lisäsäästöt tekemään. — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

Förste vice talman Paula Risikko: Tack. — Sedan måste vi gå till följande ärende. Debatten och behandlingen av ärendet avbryts. Behandlingen av ärendet fortsätter i detta plenum efter de övriga ärendena på dagordningen.

Riksdagen avbröt behandlingen av ärendet klockan 16.34.

Riksdagen fortsatte behandlingen av ärendet klockan 18.34.

Andre vice talman Tarja Filatov: Nu fortsätter behandlingen av ärende 3 på dagordningen som avbröts tidigare under detta plenum. — Debatten fortsätter. Ledamot Hänninen.

18.34 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on sitoutunut edistämään kulttuuria ja luovia aloja pitkäjänteisesti ja määrätietoisesti. Kulttuuri ei ole vain viihdettä, se on osa kansallista identiteettiämme, talouttamme ja hyvinvointiamme.

Nyt käsiteltävä kulttuuripoliittinen selonteko antaa selkeän yhteisen vision sekä tavoitteet, jotta taide ja luova työ voivat kukoistaa myös tulevaisuudessa.

Arvoisa rouva puhemies! Kulttuurilla on valtava merkitys aluekehitykselle, ja Oulun kulttuuripääkaupunkivuosi 2026 on tästä erinomainen esimerkki. Se tarjoaa mahdollisuuden nostaa pohjoisen kulttuurielämää kansainväliseen valokeilaan. Se edistää matkailua ja tuo alueelle investointeja ja työpaikkoja. Tätä kehitystä tuetaan varmistamalla, että meillä on poliittinen yhteisymmärrys kulttuurialan pitkän aikavälin näkymistä ja mahdollisuuksista. Vain se luo kulttuurialalle vakaan pohjan kehittyä ja rakentaa.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus ymmärtää, että kulttuuri on myös elinkeino ja työllistäjä. Tavoitteena on, että yhä useampi suomalainen voi rakentaa kestäväää uraa kulttuurialalla ja että yleisö pääsee nauttimaan monipuolisesta ja helposti saavutettavasta kulttuuritarjonnasta.

Vakavan asian keskellä kerrotaan, että Englannin armeijan ja sotaministeriön edustajat menivät pääministeri Winston Churchillin luokse ja esittivät, että valtion kulttuurimäärärahat siirrettäisiin armeijan ja sotateollisuuden käyttöön. Churchill vastasi: ”Minkä takia me sitten sodimme, ellemme kulttuurimme takia?” Kun kulttuuri voi hyvin, myös yhteiskuntamme voi hyvin. — Kiitoksia, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elomaa.

18.37 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Kulttuurillamme ja luovuudellamme on keskeinen rooli Suomen elinvoimaisuuden ja menestyksen sekä myös sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden kannalta. Maakuvamme ja sitä kautta kiinnostus Suomea kohtaan pohjautuvat pitkälle kulttuuriin tekijöihin. Tarvitsemme laajapohjaista, eri toimijoiden kesken jaettua näkemystä taiteen, kulttuurin ja luovien alojen yhteiskunnallisesta merkityksestä ja kasvun mahdollisuuksista. Tämän vahvistamisessa meillä, päättäjillä, on keskeinen rooli.

Kansainvälinen vaikuttavuus syntyy kulttuurista. Suomen vahva instituuttiverkosto on voimavara taiteen, kulttuurin ja luovien alojen kansainvälistymisen edistämiseksi. Kulttuurivienti on erittäin tärkeää, mutta sen edellytyksenä on vahva kotimainen tuotanto omissa käsissä. Nyt tilanne on esimerkiksi musiikin kohdalla valitettavasti se, että isot kansainvä-

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

liset toimijat pyörittävät suosituimpien kotimaisten artistien tuotantoa ja hallitsevat näiden tekijänoikeuksia. Tämä ei ole kokonaan huono asia, päinvastoin hyvä asia, mutta yksi miinus siinä on: tällaisessa mallissa tuotot valuvat hyvin pitkälti pois Suomesta. Siksi on tärkeää, että me päättäjät pidetään huolta, että meillä on nämä pienet toimijat, jotka pystyvät myös tekemään musiikkia ja pitämään firmojaan pystyssä näiden isojen rinnalla. Näin pääsevät myös lukuisat esiintyjät levyttämään ja jopa radiosoittoihinkin.

Kotimaisuus ja suomen kielen vaaliminen ovat erittäin tärkeitä asioita kulttuuripolitiikasta puhuttaessa. Tämä tuntuu joskus jäävän aivan liian pienelle huomiolle. Kansallinen identiteetti ja perinteiset arvot muodostavat vahvan perustan suomalaiselle kulttuurikentälle.

Tässä selonteossa mainitaan sana ”liikunta” ainoastaan kolme kertaa. Näistä maininnoista kaksi koskee kulttuuri- ja liikuntaetuutta ja yksi uskonnollisten yhdyskuntien toimintaa. Sanaa ”urheilu” ei mainita kertaakaan. Pitäisi mainita, sillä liikunta ja urheilu kuuluvat opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan ja ovat erottamaton osa kulttuuria ja kulttuuripolitiikkaa. Urheilua seurataan Suomessa innokkaasti, siinä meillä on hyvin pitkät perinteet. Huippu-urheilun seuraaminen rohkaisee myös kaikenikäisiä, etenkin lapsia ja nuoria, liikuntaharrastuksen aloittamiseen. Tiedämme hyvin, että aktiivisella liikunnalla on valtava kansanterveydellinen merkitys. Tiedämme myös, että etenkin lasten ja nuorten kohdalla esikuvat ovat erittäin tärkeitä liikuntaharrastuksen aloittamisessa. Liikunnasta ja urheilusta tulee puhua kiinteänä osana kulttuuria.

Ja vaikka olenkin jo tällainen huruakka, niin pari tämmöistä asiaa, jotka tulevat sieltä nuoruudesta ja lapsuudesta mieleen: Kun olin lapsi, meillä oli raittiuskirjoituskilpailut. Ne olivat ihan kautta Suomen. Niihin osallistuttiin, ja niistä myös palkittiin. Luettiin vain semmoinen opus, ja sen perusteella aine kirjoitettiin, ja se oli hyvä tapa mielestäni kouluissa. Kulttuurikilpailut olivat erittäin yleisiä. Melkein joka kunnassa oli kulttuurikilpailuja, ja niihin osallistuivat melkein kaikki. Oli hyvä tai huono, se vahvensi yhteisöllisyyttä. Se oli todella hieno tapa saada porukat yhteen, ja nuorisoseurat tekivät hyvää työtä siinä.

Ylelle minulla on yksi ehdotus, viesti, ja toivon, että joku yleläisistä kuulisi tämän: Silloin, kun olin ihan pieni, oli Pitäjien parhaat. Elikkä melkein joka kunnassa tehtiin ohjelma, noin 12 minuuttia. Siinä oli laulua, tanssia, runoja, musiikkia ja yleensä soittoa, ja kilpailtiin keskenään. Oli aluekilpailut, ja sitten parhaimmat pääsivät telkkariin. Kanavia oli silloin kaksi. Oli kova juttu, kun pääsi telkkariin.

Pitäjien parhaat takaisin. Meillä on 308 kuntaa, joista 200 luokittelee itsensä kunnaksi ja 108 kaupungiksi. Elikkä tällainen kisa pystyyn. Toivoisin että tämä otettaisiin vakavasti, sillä minä Ylelle jo kauan sitten monta vuotta ehdotin yhtä liikunnallista ohjelmaideaa. He eivät ottaneet siitä vaarin. Tein sen hyvin pienelle kanavalle, jossa sitä näytettiin — en minä muista, kuinka monta kertausta — ja minä sain erittäin paljon siitä palautetta, joka paikkaan kun menin. Sen jälkeen, kun se oli tehty, huomasin, että Yle olikin ottanut tämän varteensa ja siellä tänä päivänä menee semmoinen liikuntaan paneutunut ohjelma. Nyt tämä Pitäjien parhaat olisi sitten seuraava ehdotus. Ottakaa, Yle, se korvan taakse ja tehkää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hyrkkö, poissa. — Edustaja Furuholm.

18.43 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Ja edustaja Elomaalle kiitos liikunnan nostamisesta keskusteluun.

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssämme oleva kulttuuripoliittinen selonteko esittää tärkeän vision, jota monelta osin kannatan, mutta on kuitenkin heti puheen alkuun muistutettava, että visiot jäävät hyvin helposti kauniiksi sanoiksi, mikäli niiden toteuttamiseksi ei laadita riittävän kunnianhimoista toimenpideohjelmaa ja varata tarvittavia resursseja. On välttämätöntä varmistaa, että nyt ja tulevaisuudessa tehtävät päätökset eivät ole ristiriidassa selonteon vision kanssa.

Arvoisa rouva puhemies! Taide ja kulttuuri ovat yhteiskuntamme sivistyksen ja vapaan demokratian kulmakiviä. Onkin ikävä myöntää, että sosiaalinen eriarvoisuus heijastuu myös kulttuuriseen osallistumiseen. Mitä harvempi kokee olevansa tervetullut taiteen ja kulttuurin pariin, sitä suurempi vaikutus sillä on demokratiallemme ja yhteiskuntamme yhteenkuuluvuudelle. Suomalaisen kulttuuripoliitiikan keskeinen tehtävä on varmistaa, että jokaisella on yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua taiteen ja kulttuurin tekemiseen ja kokemiseen lapsesta asti riippumatta sosioekonomisesta taustasta tai perheen kulttuurisesta pääomasta. Valitettavasti nykytilanne kertoo toista tarinaa. Kulttuurin saavutettavuudessa on yhä suuria eroja, ja perhetaustan vaikutus näkyy liiankin selvästi.

On myönteistä, että valtioneuvoston selonteossa tunnustetaan julkisen rahoituksen merkitys kulttuurin saavutettavuuden turvaajana. Kuitenkin hallituksen harjoittama leikkauspolitiikka uhkaa tätä perusperiaatetta ja ohjaa kehitystä väärään suuntaan. Kun kulttuurin rahoitusta kavennetaan, seurauksena ei ole ainoastaan kulttuuritarjonnan supistuminen vaan myös siihen linkittyvän eriarvoisuuden syveneminen. Samanlainen vaikutus on sosiaaliturvaleikkauksilla yleisellä tasolla. Vasemmistoliitto on esittänyt konkreettisia ratkaisuja tilanteen korjaamiseksi. Olemme ehdottaneet tasa-arvorahaa taiteen perusopetukseen, jotta jokaisella lapsella ja nuorella olisi mahdollisuus harrastaa taidetta perheen taloudellisesta tilanteesta riippumatta. Lisäksi kulttuurikasvatussuunnitelmat tulisi saada käyttöön kaikissa kunnissa, jotta taide ja kulttuuri olisivat aidosti kaikkien ulottuvilla niin kokijoina kuin tekijöinä.

Arvoisa rouva puhemies! On huolestuttavaa, että käsittelyssä olevassa selonteossa ei tarjota myöskään riittäviä keinoja kaventamaan taiteen ja kulttuuripalveluiden alueellisia eroja. On välttämätöntä varmistaa, että jokaisella Suomessa asuinpaikasta riippumatta on aito mahdollisuus kohdata taidetta ja osallistua kulttuuritoimintaan. Hallituksen tekemät kulttuurimäärärahojen leikkaukset syventävät eroja eri alueiden välillä. Erityisesti maakuntien teatterit ovat jo monin paikoin ahtaalla, ja kun rahoitusta edelleen supistetaan, moni teatteri on vaarassa sulkea ovensa kokonaan. Näin ollen laajat alueet jäisivät ilman merkittäviä kulttuuripalveluja, eikä tasavertaista pääsyä taiteen äärelle voida taata. Meidän on varmistettava, että taiteen tekeminen ja kulttuuripalvelut ovat saavutettavissa koko maassa. Tarvitsemme lisää resursseja ja rahoitusinstrumentteja, toimenpiteitä, joilla tuetaan taiteen ja kulttuurin toimintaa myös kasvukeskusten ja pääkaupunkiseudun ulkopuolella.

On myös syytä tunnistaa, että vapaan sivistystyön rahoituksen leikkaukset iskevät vahvasti samoihin kulttuurisiin perusrakenteisiin. Monin paikoin kansalaisopistot ja muut vapaan sivistystyön toimijat ovat miltei ainoita paikkoja, joissa eri-ikäiset ihmiset voivat harrastaa taito- ja taideaineita. Nämä oppilaitokset tarjoavat myös tärkeitä työtilaisuuksia luovan alan ammattilaisille. Kun budjettileikkaukset kohdistuvat vapaan sivistystyön rahoitukseen, kavennetaan näin koko kulttuurikenttää ja heikennetään sen työllistävää vaikutusta.

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

Arvoisa rouva puhemies! Itse entisenä urheilijana tunnen suurta sympatiaa taiteentekijöitä kohtaan. Tämä johtuu siitä, että taide- ja urheilukentällä selkeä yhdistävä tekijä on epävarmuus, prekariaatti. Yhteiskunnan tukiverkkojen ulottumattomissa toimiminen on monella tapaa raastavaa ja asettaa esteitä intohimon ja unelmien toteuttamiselle, ja tähän me kai haluamme ihmisiä täältä salista käsin kannustaa. Sosiaaliturvaan liittyvät ongelmat pitäisikin korjata molemmilla aloilla. Tämä olisi selkeä arvostuksen osoitus kaikkien niiden pidettyjen juhlapuheiden jatkoksi.

Lopuksi sanon vielä, että kaikki lähtee lopulta pitkäjänteisyydestä. Ennustettavuus on toimijoille välttämätöntä, kun alaa kehitetään. Tätä paljon sisällään pitävää selontekoa pitää seurata toimenpiteitä, ei leikkauksia. Toivottavasti tämä lupaus kuultaisiin täältä salissa jossain vaiheessa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jokelainen.

18.48 Jessi Jokelainen vas: Arvoisa rouva puhemies! Vuonna 2021 Indonesiasta löydettiin ihmisen tekemistä kalliomaalauksista tähän saakka vanhin, yli 50 000 vuotta sitten maalattu kuva villisiasta. Tuolloin viimeisin jääkausi ei ollut vielä näköpiirissäkään, emmekä esimerkiksi tiedä juuri mitään tuon ajan ihmisten verbaalisen kommunikaation muodoista. Suomessa Astuvansalmen kallioon on joku maalannut kuvan hirvestä noin parituhatta vuotta ennen kuin tällä maantieteellisellä alueella on kukaan puhunut suomen kielen esiasteitakaan. Äänen tallennus on tullut mahdolliseksi vasta 1800-luvulla, mutta tiedämme, että ihmiskunta on laulanut, soittanut ja tanssinut jo kauan ennen kuin näitä asioita on voitu tallennusvälineillä todentaa.

Ihmiskunta on kautta sen historian kerääntynyt yhteen kuulemaan, näkemään, keskustelemaan, juhlimaan, välittämään tietoa, harjoittelemaan taitoja, elämään yhteisiä tunne-elämyksiä ja jakamaan kokemuksia. Siis tuottamaan kulttuuria silkalla olemassaolollaan. Meistä suurin osa menee työpäivän jälkeen kotiin ja avaa tv:n, osa lukee tänään kirjaa. Minä soitan syntymättömille lapsilleni illalla puolisoni valitsemaa musiikkia, koska sillä voi ehkä olla jotain merkitystä. Kulttuurin ääressä me lepäämme ja usein jaamme jotain sellaista, johon pelkät sanat ja järki eivät täysin yllä.

Kulttuuria ja kulttuurikeskustelua ei siis ole mielekästä yrittää erottaa ihmisyyden ytimestä ikään kuin irralliseksi saarekkeekseen. Opetushallituksenkin määritelmän mukaan kulttuuri on kaikkea sitä, mitä ihmisyyhteisöt siirtävät jälkeläisilleen. Näin ollen se on yhtä tärkeää ihmiskunnan selviytymiselle kuin muutkin perustarpeet, kuten syöminen tai nukkuminen. Silti aika ajoin käymme yleensä konservatiivisten tahojen aloittamaa keskustelua siitä, onko kulttuuri tai sen tukeminen tarpeellista. Kulttuuri ymmärretään joksikin ylimääräiseksi, josta meillä on vaikeina aikoina varaa karsia. Toisaalta kulttuurin ja kulttuurituotteiden muutosvoima on meillä kaikilla varsin hyvin tiedossa. Läpi historian on eletty aikoja, kun auktoriteetit poltattavat kirjoja, vaientavat taiteilijoita ja haluavat kaikin keinoin hankkiutua eroon konsteista, joilla valtaa kyetään kritisomaan rivien välistä. Kulttuuri on paitsi elintärkeää myös vaarallista, vallalle kiusallista ja luonteeltaan demokraattisempaa kuin juuri mikään päätöksenteon tai hallinnon taso.

Elämme tälläkin hetkellä Suomessa rankkojen kulttuurileikkausten aikaa lähinnä siksi, että kulttuuri ja sen tuottaminen sopii heikosti yhteen markkinatalouden asettamien reuna-ehtojen kanssa. Kulttuuri ei tottele kapitalismia, koska se on olemassa välittämättä siitä, millaisessa talousjärjestelmässä elämme. Nykyisen muotoisen markkinatalouden pakotta-

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

ma jatkuva tehostaminen, kasvun vaade ja voiton tuottamisen insentiivi eivät sovi kulttuurin luonteelle. Luova työ on hidasta, puuskittaista, ajattelua vaativaa ja satunnaisesti ryöpsähtelevää. Järjestelmämme ylipäättään tunnistaa heikosti edellä kuvatun kaltaista työtä, ja siksi kulttuurialan kokopäivätyöläiset ovat aikanaan vaatineet päättäjiltä keinot, joilla kulttuurituotantoa kyetään taloudellisesti tukemaan.

Arvoisa rouva puhemies! Minusta olennainen kysymys ei siis koskaan ole ollut se, miksi yhteiskunnan tulisi tukea toimintaa, joka ei omin avuin tuota. Olennainen kysymys on, miksi haluamme elää sellaisessa järjestelmässä, joka jatkuvasti ehdottaa, että karsitaan pois jotain ihmisyydelle keskeistä, jotta rahaa voi virrata vain pienelle prosentille meistä kaikista.

Mutta koska vallitsevien ehtojen raameissa rahalla kuitenkin on väliä, on huomioitava, että väitteet kulttuurin tuottamattomuudesta eivät pidä paikkaansa. Valtio tukee kulttuurialaa vuosittain 1,3 miljardilla eurolla, ja kulttuuriala tuottaa yhteensä 14 miljardia euroa. Suomalaiset kotitaloudet käyttävät omaa varallisuuttaan kulttuuriin 5,7 miljardia, ja julkinen sektorimme kerää työvoimavaltaiselta kulttuurialalta työtuloihin... — Anteeksi. Minulta loppuu happi, kun vauvat painavat minua niin ikävästi. [Puhemies: Ihan rauhallisesti!] — Ja julkinen sektorimme kerää työvoimavaltaiselta kulttuurialalta työtuloihin perustuvia veroja ja veroluontoisia maksuja 3,1 miljardia. Kulttuurialalta saadaan veroina yli kaksi kertaa se, paljonko sitä rahoitetaan.

Arvoisa rouva puhemies! Lähtökohtaisesti kaikki ovat yleensä sitä mieltä, että tehdystä työstä on maksettava korvaus. Tässä järjestelmässämme, jossa kaikki on syömisestä, asumisesta, olemisesta ja tarpeillamme käymisestä lähtien kaupallistettu, on reilua maksaa myös kulttuurintuottajille kunnollista palkkaa heidän panoksestaan. Istuvan hallituksen kulttuurileikkaukset eivät ole mitenkään linjassa juuri asetettujen pitkän tähtäimen tavoitteiden kanssa. Vallanpitäjät usein tottuvat siihen, että kaikenlaista voi puhua ja sitten tehdä aivan muuta, mutta kulttuurikenttä ja täten ihmiskunnan historia muistavat kyllä erilaiset ajanjaksot pitkään. Sillä tavalla voimakasta on tämä ihmisten kulttuuri, jonka kaiken läpäisevyyttä tässäkin salissa karmealla tavalla aliarvioidaan. — Kiitos ja anteeksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio.

18.54 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Selonteon lausuntopalautteessa on tuotu esille oleellisia kohtia erityisesti kasvukeskusten ulkopuolisen Suomen osalta. Positiivista selonteossa on, että siinä on jossain määrin huomioitu kuntien eriytyminen niiden kyvyssä tuottaa kulttuuripalveluita. Alueelliset ja myös paikalliset erot kaikkien yhteiskunnan palveluiden saavutettavuudessa ovat Suomessa isoja. Yksilötasolla eriytymistä aiheuttavat kansalaisten välillä jatkuvasti kasvavat sosiaaliset, taloudelliset ja fyysiset erot, joiden seurauksena kulttuuri ei ole kaikkien saavutettavissa tasapuolisesti.

Itäisen Suomen kaupungeille ja kunnille tyypillisiä ovat suuret maantieteelliset etäisyydet. Tämä korostaa entisestään kulttuurin saatavuutta ja saavutettavuutta. Kun alueellamme ikääntyneen väestön määrä kasvaa ja julkinen liikenne vähenee ja on jo suurelta osin loppunut maaseutualueilla, on kaikkien palvelujen, mukaan lukien kulttuurin, saavutettavuus menossa nopeaa vauhtia alaspäin. Erityisesti ikääntyneiden merkitys korostuu, koska he ovat merkittävä ryhmä kulttuuripalvelujen käyttäjiä. Ilman eläkeläisiä moni kulttuuripalvelujen tuottaja jäisi ilman toimeentuloa.

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

Arvoisa puhemies! Myös lasten ja nuorten oikeus kulttuurin harrastamiseen ja kokemi-
seen on turvattava. Tähän liittyy osaltaan lasten ja nuorten lukutaidon vahvistaminen.
Tämä sisältää myös medialukutaidon ja digitaalisen informaatiolukutaidon. Erityisesti me-
dialukutaidon merkitys on erittäin suuri tällaisena aikana, jolloin tarjolla on täydellistä di-
sinformaatiota sekä ristiriitaista tietoa, joilla ihmisiä johdetaan harhaan ja annetaan vali-
koitu ja rajattu kuva monista yhteiskunnallisista asioista. Julkisen rahoituksen merkitys on
suuri, jotta kulttuuri olisi edes jollain tapaa kaikkien suomalaisten saavutettavissa.

Sitaatti Lappeenrannan kaupungin kulttuuripalvelujen lausunnosta: ”Selonteko käsitte-
lee pääasiassa luovan alan ammattimaista toimintaa ja ammattimaisesti tuotettuja sisältöjä.
Kansalaisaktiivisuus ja -lähtöisyys eivät saa ansaitsemaansa painoarvoa, vaikka yhä suu-
rempi osa uusista ilmiöistä ja aktiivisuudesta syntyy kansalaislähtöisyydestä, jossa ihmiset
eivät ole ainoastaan kulttuurin vastaanottajia, vaan myös aktiivisia toimijoita. Kulttuurilla
on merkittävä vaikutus elämänlaatuun, mielen hyvinvointiin ja onnellisuutta sekä fyysistä
terveyttä edistävänä tekijänä. Kulttuuri tarjoaa runsaasti erilaisia osallistumisen, osallisuu-
den ja aktiivisuuden keinoja eri kohderyhmille, mikä samalla vahvistaa yhteiskunnallista
vakautta sekä koheesiota. Erityisesti lasten ja nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta kulttuu-
rin monipuolisella tarjonnalla, siihen osallistumisen mahdollisuuksilla sekä saavutettavuuu-
della on kiistaton arvo ja merkitys. Kulttuuripalvelujen tärkeää ennaltaehkäisevää merki-
tystä ja vaikuttavuutta on olennaista edelleen painottaa selonteossa.”

Arvoisa puhemies! Etelä-Savon maakuntaliiton lausunnossa tuodaan esille, että selon-
teon tavoitteessa ja toimenpiteissä ei huomioida kulttuurin roolia itäisen Suomen ja siten
koko Suomen sisäisen turvallisuuden rakentajana. Venäjän sotatoimien seurauksena itäi-
sen Suomen kulttuurin ja luovien alojen työ- ja rahoitusmahdollisuudet ovat heikentyneet
merkittävästi. Tämän vuoksi on löydettävä alueelle uutta matkailijavirtaa sekä tutkittava
uusia, innovatiivisia mahdollisuuksia ja yhteistyömuotoja. Itäisessä Suomessa ihmisten
hyvinvointi on tilastojen mukaan muuta maata alemmalla tasolla, mikä korostaa myös
osaltaan kulttuurin merkitystä terveyden ja hyvinvoinnin edistäjänä.

Arvoisa puhemies! Kulttuuri ei ole vain harvoille tarkoitettua viihdettä, vaan kulttuuri ja
kulttuuriala pitävät yllä henkistä kriisinsietokykyä. Varsinkin tällä hetkellä, kun maailma
näyttää niin sivistyksen kuin koko ihmisyyden näkökulmasta rappioituvan, henkistä kesto-
kykyä ja uskoa parempaan tarvitaan enemmän kuin koskaan. Tässä kulttuurilla sen eri
muodoissa ja sen saatavuudella on iso merkitys. Sairaalloisilla ja ihmisiä toisiaan vastaan
yllyttävillä somealustoilla on liian suuri valta, ja niitä tarvitaan vähemmän ja ihmistä ai-
dosti sivistävää kulttuuria enemmän. Ilman sivistystä meillä ole mitään, ei ainakaan mi-
tään hyvää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Harakka, poissa. — Edustaja Viitala.

18.58 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Kulttuuri on hyvinvointimme kulmaki-
vi. Se vahvistaa yhteisöllisyyttä, tukee demokratiaa, rakentaa ymmärrystä eri sukupolvien
sekä erilaisten taustojen välillä. Kulttuuri myös elävöittää paikallisyhteisöjä, vahvistaa alu-
eellista elinvoimaa ja toimii merkittävänä työllistäjänä tarjoten työpaikkoja tuhansille suo-
malaisille. Kulttuurilla on myös tutkitusti merkittäviä positiivisia vaikutuksia terveyteen ja
hyvinvointiin. Investointi kulttuuriin on investointi tulevaisuuteen. Suomalainen kulttuuri
on kantanut meitä läpi vaikeiden aikojen ja tehnyt Suomesta kansainvälisesti arvostetun si-

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

vistysvaltion. Siksi on välttämätöntä turvata taiteilijoiden ja kulttuuritoimijoiden edellytykset luoda ja uudistua.

Kulttuuri ei ole vain talouden menoerä. Se on hyvinvoinnin ja henkisen kestävyyslähde, joka antaa voimaa niin yksilöille kuin koko kansakunnalle. Suomessa kulttuurin tulee olla kaikkien saavutettavissa, ja siksi julkinen tuki ja pitkäjänteinen kulttuuripolitiikka ovat elintärkeitä.

Selonteko kulttuurin merkityksestä ja sen tavoitetilasta ovat kannatettavia, mutta hallituksen toimet eivät tue näitä tavoitteita. Kulttuurin rahoituksen leikkaukset ovat paitsi lyhytnäköisiä myös ristiriidassa sen kanssa, mitä selonteossa esitetään. Hallituksen politiikka nostaa kulttuuripalveluiden hintaa ja vähentää niiden alueellista kattavuutta. Kulttuurin on oltava tavoitettavissa muuallakin kuin suurissa kaupunkikeskuksissa. On kestävämpiä, että samalla kun puhumme jokaisen oikeudesta kulttuuriin, hallitus heikentää juuri niitä edellytyksiä, joilla tämä oikeus voitaisiin toteuttaa.

Kulttuurin kansainvälisyys ja saavutettavuus ovat keskeisiä tavoitteita, mutta ne eivät toteudu ilman riittävää rahoitusta. Kulttuuriviennin tukia leikataan ja alueellisia toimijoita kuristetaan säästösyistä. Niin luodaan tilanteita, joissa esimerkiksi maakuntateatterit joutuvat karsimaan kiertueitaan ja museot supistamaan aukioloaikojaan. Tämä ei ole oikeudenmukaista eikä viisasta. Kulttuuri voi aidosti kuulua kaikille vain, jos sen rahoitus turvataan yhteisistä julkisista varoista. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aalto-Setälä poissa. — Edustaja Razmyar.

19.01 Nasima Razmyar sd: Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeää, että kulttuuripoliittinen selonteko on tehty ja kulttuurille luotu visio aina sinne 2040-luvulle asti. Selonteon visio on kunnianhimoinen. 2040-luvulla taide ja kulttuuri ovat yhdistävä muutosvoima. Tekijät ovat avainasemassa. Kulttuuri on jokaisen oikeus, ja kulttuurilla on taloudellista ja kansainvälistä vaikutusta.

Erityisesti haluan nostaa esille tavoitteen, jota on tänään nostettu useasti: kulttuuri on jokaisen oikeus. Tämä kiteyttää kulttuurin roolin yhteiskunnassamme. Taiteen ja kulttuurin on kuuluttava jokaiselle riippumatta taustasta, kielestä, asuinpaikasta, iästä tai taloudesta. Edelleen on paljon tehtävää, että kaikki me suomalaiset olisimme edustettuina sekä taiteen tekijöinä että kokijoina. Varmistamme, että erilaiset äänet saavat tilaa näkyä sekä kuulua, kulttuuripalvelut ovat saatavilla ja eri väestöryhmien kohtaaminen todella aidosti toimii. Ja lasten ja nuorten kulttuuritoimintaa täytyy tukea, tunnistaa ja vahvistaa.

Tavoitteet eivät saa kuitenkaan jäädä kauniiksi sanoiksi, ja yleensä, kun kulttuurista puhutaan ja kulttuuriin kohdistuvista resursseista päätetään, ne eivät saa olla pelkästään kauniita sanoja. Riittävät resurssit ovat elintärkeitä ja luovat tukijalan elinvoimaisuudelle. Orpon hallituksen kulttuuriin kohdistamat leikkaukset ovat valitettavasti erittäin räikeä epäonnistuminen, kun puhutaan tämän kulttuurivision erittäin tärkeistä tavoitteista. Valitettavasti tämä on ristiriidassa tämän erittäin tärkeän vision oikeansuuntaisten tavoitteiden kanssa. Kun tähän yhdistetään vielä kireä aikataulu, arvonlisäveron nosto ja ihmisten ostovoiman heikentyminen, ne ovat erittäin suuri isku tällä hetkellä kulttuurikentälle, joka pyrkii edelleen toipumaan pandemian aiheuttamista vahingoista.

Leikkaukset ja kiristykset vaarantavat myös alueellista kulttuuripalveluiden saatavuutta. Ne heikentävät alueiden vireyttä, alueiden elinvoimaa. Sen oman museon tai teatterin

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

menettäminen voi olla monelle paikkakunnalle erittäin kova isku. Ja valitettavasti tänä kesänä tulemme huomaamaan, että sekä kesäteattereita että erilaisia festareita joudutaan niemenomaan näistä syistä perumaan.

Vain vähän aikaa sitten kulttuurialaa todellakin runtelivat erittäin vaikeat pandemiavuodet. Ei ole hyväksyttävää kohdistaa näin merkittäviä leikkauksia alalle, kun olemme kuitenkin pikkasen päässeet eteenpäin tilanteessa niistä pandemian vaikeista ajoista. Selonteko ehdottaa kulttuurin tulopohjan laajentamista ja yksityisen lahjoittamisen edistämistä, ja tätä on, ministeri, erittäin helppo myöskin meidän kannattaa, mutta kulttuurin rahoituksen isoa kuvaa tarkasteltaessa tämä ei voi olla se hopeanuoli.

Selonteko tuo erittäin onnistuneesti esiin myös kulttuurikentän kasvupotentiaalia. Aivan kuten tänään aikaisemmin keskustelimme, todella toivon, että kevään kasvuriihessä luovien alojen kasvupotentiaalia tunnustetaan.

Arvoisa puhemies! Historian murroskohdissa taide, kulttuuri ja sivistys ovat pystyneet sanoittamaan ristiriitoja. Selonteko tuo esille kulttuurin merkityksen yhteiskunnallisena voimavarana. Se merkitsee henkistä hyvinvointia ja terveyttä, kokonaisturvallisuutta, tarinoiden ylisukupolvisuutta ja kulttuuriperintömme jatkamista. Suomalainen kulttuuri ei ole vastoin mitään vaan meidän kaikkien puolesta, ja se todella on juuri niin, kuten täällä on aikaisemmin sanottu: mitä puolustamme, jos emme puolusta suomalaista kulttuuria?

Tiedän, että, ministeri, teette hartiavoimin töitä sen eteen, että kulttuurikentän tarpeista huolehditaan, ja toivon todella, että leikkaukset eivät enää jatkuisi kulttuurikentän osalta, kulttuuri kun ei ole ylellisyyttä vaan sivistyneen yhteiskunnan selkäranka. Tunteammamme Suomea ei ole olemassa ilman suomalaista kulttuuria, ja luulisi, että näinä aikoina tälle annetaan vielä entistä suurempi arvo. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Anna-Kristiina Mikkonen.

19.06 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Taide ja kulttuuri ovat sekä taloudellisen kasvun moottori että keskeinen tekijä sosiaalisen pääoman ja hyvinvoinnin vahvistamisessa. Kulttuurihyvinvointi on keskeinen osa koko yhteiskunnan hyvinvointia. Se edistää sosiaalista yhteenkuuluvuutta, identiteettiä ja elämänlaatua. Kulttuuri tukee myös mielen hyvinvointia ja voi auttaa ratkaisemaan yhteiskunnan haasteita, kuten syrjäytymistä ja mielenterveysongelmia.

Hallituksen kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteet ovat hyviä, mutta samalla hallituksen kulttuurialaan kohdistamat leikkaukset ovat ristiriidassa näiden tavoitteiden kanssa. Hallituksen 17 miljoonan euron leikkauksilla on tuhoisat seuraukset. Omalla kotiseudullani, kulttuurikaupunkina tunnetussa Savonlinnassa, teatteri ja orkesteri kärsivät näistä leikkauksista vakavasti ja monet kulttuurialan toimijat ovat huolestuneita alan tulevaisuudesta. Nyt kun tuore kulttuuriministeri Talvitie on täällä paikan päällä kuuntelemaan keskustelua, hyödynnän tilaisuuden kysymällä näitten säästöjen kohtuullisuudesta ja varsinkin alueellisesta eriarvoisuudesta sekä säästöjen alueellisesta kasautumisesta.

Kulttuuri työllistää tuhansia ja edistää taloutta ja kasvua. Se on investointi, ei kustannus. Jos emme panosta kulttuuriin tänään, voimme menettää tulevaisuuden lahjakkuuksia. Kulttuuri kuuluu kaikille. Se ei ole mikään luksustuote, vaan kulttuurin on oltava meidän kaikkien saavutettavissa.

Valitettavasti hallitus ei tunnu ymmärtävän kulttuurihyvinvoinnin pitkäaikaista arvoa. Kun arvonalisäveroa nostetaan kulttuuritapahtumien osalta, kuten konserteissa ja teatterili-

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

puissa, hallitus lähettää viestin siitä, että kulttuuri ei ole prioriteetti. Meille sosiaalidemokraateille kulttuuri on investointi, ei kustannus. Jos emme panosta kulttuuriin tänään taiteilijoihimme ja paikallisiin kulttuurin tekijöihimme, meillä on riskinä menettää tulevaisuuden lahjakkuuksia. Mietitäänpä esimerkiksi taiteilijoitamme, jotka ovat saattaneet Suomen maailmankartalle esimerkiksi UMK:n kautta. Jos kulttuurin koulutukselle ja yhdistyksille annetaan vähemmän resursseja, jäämme ilman seuraavaa kulttuurintuottajasukupolvea.

Kun museot joutuvat leikkaamaan lasten toimintaa ja teatterit eivät enää voi kiertää, kulttuuri jää monille saavuttamattomaksi. Kun kulttuuritapahtumien arvonalisävero nostetaan, tavallisten kansalaisten on entistä vaikeampaa osallistua kulttuuritapahtumiin. Kulttuuri kuuluu kaikille, ei vain suurkaupungeissa asuville.

Kulttuurin saavutettavuuden parantamiseksi on kehitetty muun muassa Kaikukortti, jolla taloudellisesti tiukassa tilanteessa olevien on mahdollista osallistua kulttuurielämään ja harrastaa taiteen tekemistä esimerkiksi kortin mahdollistamilla maksuttomilla pääsylipuilta konsertteihin tai kansalaisopiston kursseille.

Arvoisa puhemies! Kun maailmalla kuohuaa, haetaan turvaa elämän perusasioista ja kulttuuri tarjoaa kaivattua lohtua. Kulttuurin ja taiteiden mahdollisuudet muutosvoimana on hyödynnettävä laajemmin kaikilla politiikan alueilla. Hallituksen tavoitteet ovat hyviä, mutta leikkaukset kulttuuriin ovat ristiriidassa näiden tavoitteiden kanssa. Kulttuuri ei ole vain elinkeino, se on myös hyvinvoinnin ja osallisuuden perusta. On välttämätöntä vakiinnuttaa muun muassa taideterapiat, musiikki-, tanssi-, liike- ja kuvataideterapia, osaksi terveydenhuoltoa ja hyödyntää taiteen ammattilaisia sosiaali-, terveys- ja kasvatusaluilla. Myös lasten ja nuorten taidekasvatusta on vahvistettava.

Me sosiaalidemokraatit emme leikkaisi kulttuurista vaan turvaisimme sen rahoituksen pitkäjänteisesti. Kulttuuri vahvistaa ja uudistaa Suomea. Siksi sen on pysyttävä kaikkien ulottuvilla myös tulevaisuudessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Siponen poissa. — Edustaja Nikkanen.

19.11 Saku Nikkanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tänään käsittelemme valtioneuvoston selontekoa kulttuuripoliittisesta ohjelmasta. Kulttuuri rakentaa identiteettiämme ja kertoo tarinaamme. On selvää, että voimme olla ylpeitä monipuolisesta kulttuuriperinnöstämme. Taide ja kulttuuri ovat osa sivistystämme ja perintöämme, ja kulttuurilla on merkittävä rooli yhteiskuntamme rakentamisessa ja ylläpitämisessä. Moderni kulttuuripolitiikka kattaa laajan kirjon eri aloja ja sisältöjä, ja luovat alat ovat tässä keskiössä. Luovilla aloilla on merkittävä kasvupotentiaali, ja ne voivat tuoda elinvoimaa kunnille ja kansainvälistä viennin Suomelle.

On todettava, että hallituksen kulttuuripoliittinen selonteko on perusteellinen ja laajasti valmisteltu. Selonteossa onkin hyvin kuvattu kulttuurin arvoketju ja luotu visio, jossa taide ja kulttuuri ovat 2040-luvulla Suomea vahvistava ja yhdistävä voima. Tämä on hieno arvonto kulttuurialalle ja antaa toivoa kestävästä, elinvoimaisen ja inhimillisen tulevaisuuden rakentamiselle. Mutta kulttuurialan taloudellinen todellisuus on valitettavasti toinen. Hallituksen leikkaustoimet uhkaavat hienoja visioita. Uhkana on myös se, että kulttuurialalta häviävät tekijät muille aloille, jos rahoitus ja toimintaedellytykset heikkenevät merkittävästi ja toimeentulo vaikennee. Kulttuurialalle kohdistuvat 17 miljoonan euron leikkaukset tälle vuodelle heikentävät alan taloutta ja työllisyysnäkymiä merkittävästi, ja tulevaisuudessa leikkaukset vain kiihtyvät. Kulttuuriala on kärsinyt kovin myös koronapande-

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

miasta ja viime vuosien huomattavasta kuluttajien ostovoiman laskusta erityisesti korkean inflaation myötä. Tämä yhteisvaikutus tarkoittaa sitä, että edellisestäkään iskusta alalle ei ole vielä täysin toivuttu. Selvitysten mukaan kulttuurialan merkittävin rahoitus tulee yksityisestä kulutuksesta. Kun hallitus nostaa arvonlisäveroa erityisesti lippujen hintojen osalta, yksityinen kulutus vähenee, ja tämä johtaa alan heikentyvään talouteen ja työttömyyteen.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus ei voi samalla nostaa kirjojen arvonlisäveroa 10 prosentista 14:ään ja julistaa haluavansa tehdä kulttuurista jokaisen oikeuden, jos kaikilla ei ole siihen varaa. Kulttuurialalta leikkaaminen tapahtuu monin eri tavoin, ja tämän vuoksi yhteisvaikutus koko alalle on merkittävä, erityisen merkittävä. Voidaan myös todeta, että kulttuurista leikkaaminen ylipäättään osoittaa suurta ymmärtämättömyyttä taiteen olemuksesta, tehtävää, taloudellista vaikuttavuutta ja luovan työn luonnetta kohtaan. Tämänkin vuoksi vetoan hallitukseen, että peruuttaisitte suunnittelemanne leikkaukset kulttuurialalle ja tunnustaisitte kulttuurin ja luovien alojen merkityksen yhteiskunnallemme.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä vielä, nyt kun vasta aloittanut ministerikin kunnioittaa meitä läsnäolollaan, haluaisin myös esittää kysymyksen, sillä minua on ainakin hieman vaivaannuttanut tässä salissa joidenkin hallituspuolueiden edustajien kommentointi siitä, että kulttuuri olisi ikään kuin luksustuote. Ihan näin niin kuin ministerin henkilökohtaisena mielipiteenä rohkenen kysyä: oletteko te sitä mieltä, että jokin valtion tukea nauttiva kulttuuriala tai kulttuurin alue on luksustuote? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen poissa, edustaja Kurvinen poissa. — Edustaja Valtola.

19.15 Oskari Valtola kok: Arvoisa puhemies! Kiitokset ensinnäkin ministerille tämän kulttuuripoliittisen selonteon tuomisesta tänne eduskuntakäsittelyyn. On hienoa, että käymme nyt kulttuuripoliittista keskustelua täällä eduskunnassa pitkän ajan jälkeen. Edellisestä selonteosta on kulunut jo 15 vuotta. Kokoomuksen, samoin kuin koko luovan alan kentän, pitkäaikainen tavoite on ollut saada uusi kulttuuripoliittinen selonteko ja luovan alan kasvustrategia. Kulttuuripoliittinen selonteko on yhteinen pitkän aikavälin strategia, joka käsittelee kulttuurin perustan säilyttämistä, uudistumista ja elinvoimaisuutta sekä kulttuuri- ja luovien alojen toimintaedellytyksiä niiden yhteiskunnallisen vaikuttavuuden lisäämiseksi. Olemme kuulleet tässä vaikeassa taloudellisessa tilanteessa tehtyjen sopeutusten vaikutuksia tässä salissa ja tänä iltana täällä keskustelussa. Toivottavasti keskustelu kuitenkin valiokunnissa pystytään kääntämään keskusteluun kulttuuripoliittisen selonteon tarkoituksesta, erityisesti kulttuurin tulevaisuudesta — sen säilyttämisestä, uudistamisesta ja elinvoiman parantamisesta.

Kuten täällä on useaan kertaan mainittu, meillä Mikkelin Ristiinassa on säilynyt Astuvansalmen kalliomaalauksia noin 6 000 vuoden takaa — kuten täällä sanottiin, hirviä, mutta vielä merkittävämpää on se, että sieltä löytyy kuvia naisista metsästäjiin. Sukupuolten välistä tasa-arvoa Etelä-Savossa 6 000 vuoden takaa. Kannattaa käydä tutustumassa tähänkin kulttuuriin.

Teknologinen kehitys haastaa kulttuurikentän ennennäkemättömällä tavalla. Teknologian muutos, tekoälyn kehittäminen, uudet muodot käyttää materiaaleja tulevat muuttamaan kulttuurikenttää selonteon katsonta-aikana, vuoteen 2040 mennessä, jopa enemmän kuin kulttuurikenttä on muuttunut edellisen 6 000 vuoden aikana. Tämä asettaa siis suuret

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

haasteet ja korkean tason sille keskustelulle, jota kulttuuripoliittisesta selonteosta on täällä eduskunnassa käytävä.

Tämä ei ole kuitenkaan syy olla yrittämättä toimia hallituskaudet ja taloussuhdanteet ylittävästi. Me tarvitsemme yhteisen vision ja tavoitteet, ja meidän on katsottava yhdessä eteenpäin koko kulttuuria ja kulttuurikenttää kehittäen. Suomalainen kulttuuri on rikasta, omalaatuista ja vaalimisen arvoista. Olemme nuori kansakunta, jonka kielellä ja taiteella on ollut suuri vaikutus itsenäisyyteemme ja kansallisidentiteettimme kasvamiseen. Ilman kieltä ja kulttuuria, olisimmeko itsenäisiä tai nousseet onnellisimpien kansakuntien joukkoon? Kun käsittelemme tätä selontekoa, on huomioitava, että kulttuuri ei ole luksuspalvelu vaan kuuluu kaikille asuinpaikasta ja iästä riippumatta. Kulttuuri pitää yhteiskunnan kasassa kriisin hetkellä. Tehdään yhdessä töitä sen vahvistamiseksi Suomessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hoskonen, poissa. — Edustaja Bergbom.

19.20 Miko Bergbom ps: Kunnioitettu rouva puhemies! Meillä on tosiaan tänään käsitellyssä kulttuuripoliittinen selonteko. En ota sinällään suoraan selontekoon kantaa, mutta otan siitä käytyyn keskusteluun kantaa ja pohdin tätä vähän sillä lailla, että aloitan omasta näkökulmastani, omista näkemyksistäni kulttuuriin. Olen harrastanut lähes koko tiedostavan elämäni musiikkia. Soitan edelleen kitaraa joka viikonloppu, kun pääsen täältä Helsingistä kotiin. Se on hyvä keino rauhoittua. Se on hyvä keino unohtaa kaikki se, mitä tässä maailmassa tapahtuu, mitä tässä talossa tapahtuu, kaiken tämän synkkyyden keskellä. Se on hieno harrastus. Suosittelen lämpimästi musiikkia kaikille. Se on tietenkin vain yksi osa-alue kulttuurista.

Olen tätä keskustelua seurannut siitä näkökulmasta, että nyt kun hallitus toden totta tekee sopeutustoimia kulttuuriinkin, hyvin maltillisia nähdäkseni, niin täällä pelotellaan vähän niin kuin heinäsiirkoilla ja maailmanlopulla, että nyt kulttuuri on uhattuna ja kulttuuri tuhoutuu ja kulttuurilla ei ole tulevaisuutta ja sitä sun tätä. No, ymmärrän poliittisesti tämänkaltaiset puheet. Ymmärrän, että niillä yritetään saada ääniä ja vakuutettua, kuinka oppositio on nimenomaisesti kulttuurin puolella. Muistuttaisin toki viime kaudesta, kun kulttuuriala ajettiin aika vaikeaan tilanteeseen, mutta ei siitä sen enempää.

Joka tapauksessa, kun hallitus tekee tosiaan sopeutuksia kulttuuritoimintaan, joka on myös yksi kansan suosikki leikkauskohteista — top kymmissä, kun Eva selvitti asiaa, mistä leikataan ensimmäisenä — tätä pidetään järkyttävänä asiana. Totta kai se voi olla yksittäisille toimijoille ja yksittäisille edunsaajille vakava paikka, mutta isossa kuvassa edelleen veronmaksajien rahoja käytetään tässä maassa merkittävästi kulttuuriin, itse asiassa yli miljardi euroa, jos huomioidaan Yleisradio mukaan siihen — tähän päälle tietenkin sitten vielä kuntien käyttämät varat, ja sitten varmasti tulee vielä jonkun verran myös säätiörahoitusta, eli rahaa sinne alalle kyllä menee.

Sitten on tietenkin keskustelu siitä, minkälaista kulttuuria valtion tulee tukea ja minkälaista kulttuuria valtion ei tule tukea. Joku todennäköisesti vasemmalta toteaa, että et sinä voi sanoa noin, mutta kyllä minä voin sanoa sen, koska aloitetaan nyt vaikka siitä, että jos minä otan tuosta A4-paperin ja piirrän siihen minun omia näkemyksiäni tästä maailmasta — ne ovat järkyttäviä — niin se on kuitenkin taidetta, se on kulttuuria, mutta ei kukaan ole siitä valmis maksamaan, koska minä olen niin huono piirtämään. Mutta en minä ensimmäisenä ole huutamassa, että valtion täytyy maksaa, että minä tarvitsen tähän jotain apurahaa ja tukirahaa, että kun kukaan ei osta minun taidettani, niin sitten veronmaksajien tehtävä on

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

rahoittaa minun tekemääni huonoa taidetta. Ei tietenkään ole. Lähtökohtaisesti, niin kuin monessa muussakin asiassa, tämä ajattelumalli siitä, että veronmaksajien tehtävä on kustantaa kaikkien ihmisten harrastukset, yksityiselämän toiminta, siis kaikki, on niin vääristynyt, ja se on vääristynyt etenkin tilanteessa, jossa meidän valtio on alijäämäinen, plus kymmenen miljardia joka vuosi, 17 vuoteen ei talouskasvua, ja sitten vain vaaditaan, että sitä sun tätä pitäisi maksaa.

On pakko priorisoida. On pakko miettiä, mihin laitetaan ne pienet veroeurot, mitä tälle maalle tällä hetkellä tulee, kun edes nekään eivät riitä kattamaan sellaisia perusmenoja, joita meidän pitäisi valtion budjetista rahoittaa, vaan päälle joudutaan ottamaan velkaa. Sitten, kun joku tulee ja tekee välttämättömiä toimia, todetaan, että maailmanloppu tulee sinne sun tänne, kuten kulttuurialalle. Pidän sitä vastuuttomana keskusteluna. Ymmärrän sen, että kulttuurialalla on paljon asioita, mitä pitää tukea, mutta jos ollaan tilanteessa, jossa kerta kaikkiaan rahat eivät riitä, niin kyllä tämäkin menoalue, kulttuuri, on sellainen, missä pitää pystyä tarkastelemaan valtion varojen käyttöä. Se on aivan päivänselvä asia, koska jos sieltä ei tarkastella, niin sitten tarkastellaan muilta momenteilta. Sitten mennäänkin siihen keskusteluun, mistä sitten leikataan, kun tuntuu, että ihan sama, mikä leikkauskohde täällä milloinkin on — kehitysapu, Yleisradio, kulttuuri — aina sanotaan, että ei käy, ei käy ja ei käy. Sitten, jos ei käy, pitää löytää muualta. Korotetaanko veroja, leikataanko sosiaaliturvaa, otetaanko pois hyvinvointialueilta? Vastaus ei voi olla, että ei mitään noista, koska jostainhan se on otettava.

Tietysti poliittisesti voi esittää, että ei leikata mistään, jatketaan vain samaan malliin, velkaannutaan lisää. Se on yksi vaihtoehto, mutta pidän sitä vastuuttomana vaihtoehtona. Ja kyllä, suomalaisilta, kuten aiemmin totesin, on kysytty, mistä leikataan ensimmäisenä, ja kulttuuriala nousee siellä top 10 -listalla esiin. Pidän perusteltuna, että myös veronmaksajien näkökulmia ja huolia ja toiveita sopeutuskohdeista huomioidaan, kun sopeutuksia tässä laajuudessa tehdään.

Mutta kuten sanoin, olen suuri kulttuurin ystävä ja kehotan kaikkia, joilla varaa on ja os-tovoimaa on, myös kuluttamaan kulttuuriin, koska se mahdollistaa sen, että sillä alalla on työpaikkoja ja sen alan ammattilaisia arvostetaan. Itsekin aion tänä vuonna käydä vielä kei-koilla ja teatterissa tukemassa suomalaista kulttuuria ja suosittelen sitä kaikille muillekin lämpimästi. — Kiitoksia, puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

19.25 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät naiset ja miehet! Meillä käsitel-lään täällä kulttuuripoliittista selontekoa, ja itse koen, että minä olen syvästi suomalaisen kulttuurin ystävä. Ja mitä se kulttuuri minulle merkitsee? Se on eri ihmisille ehkä eri asioi-ta, mutta tämän selonteon ensimmäisellä sivulla on hyvä tiivistelmä siitä: ”Kulttuuri muo-dostaa yhteiskunnalle tai sosiaaliselle ryhmälle tunnusomaiset henkiset ja aineelliset piir-teet. Siihen kuuluvat taiteiden lisäksi perusoikeudet, arvojärjestelmät, perinteet, taidot, ta-vat ja uskomukset. Taide ja kulttuuri ovat osa sivistystämme ja perintöämme edellisiltä su-kupolvilta tuleville. Osallisuus kulttuuriin on sivistyksen perusta.”

Arvoisa rouva puhemies! Elikkä oma kieli kuuluu meidän kulttuuriin. Voisi ylipäättänsä sanoa, että meillä suomalaisilla on ehkä oma kulttuurimme. Se merkitsee meille eri asioita. Koen olevani tosiaan kulttuurin ystävä, ja omaa kulttuuriani on se, että minä olen keräillyt kaikenlaista asiaa ja tallentanut historiaa. Olen käynyt paljon musiikkia kuuntelemassa ja

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

käyn edelleen. Niin hassulta kuin se kuulostaa, olen kerännyt vanhoja peltisiä öljykannuja, jotka ovat ehkä osa ajoneuvokulttuuria. Olen kerännyt vanhoja vanerisia polkuautoja, minun mielestäni nekin ovat kulttuuria. Tässä loman aikana, kun saimme sellaisen tähän vuodenvaihteeseen, omaa kulttuuria oli myöskin se, että minä ostin entisen hävittäjälentäjän, kansanedustajan Urho Pohdon joitain vanhoja mitaleja. Se on minulle kulttuuria. Ostin myös Santeri Alkion ison muistomitalin. Se on kulttuuria. Ja kävi vielä niin, että ostin pitkään ministerinä toimineen Eino Uusitalon kaksineuvoisen pohjalaispuukon, ja sekin on minun mielestäni kulttuuria.

No, sitten itse asiassa haluaisin mainita, että minun mielestäni meillä on oma ruokakulttuurikin, jota nyt sitten taas Marttaliitto Pietikäisineen on tällä hetkellä romuttamassa. Ne aikovat opastaa Marttaliiton naisia siinä, että pitäisi syödä kasvisruokaa, ja tämän ei kuulu suomalaiseen kulttuuriin, vaan meidän kulttuuriin kuuluu se, että syödään nautaa ja siikaa. Se on meidän omaa kulttuuria, ja minä aion vaalia tätäkin kulttuuriperintöä niin pitkään kuin minussa henki pihisee.

Olen entisöinyt vanhan talon. Se on rakennuskulttuuria. Sitten ajoneuvokulttuuriin: minulla on useita vanhoja museoautoja. Tätäkin halutaan romuttaa tällä hetkellä jollakin Euroopan unionin romuautodirektiivillä, joka on täysin vastoin meidän omaa kulttuuriperintöämme. Meidän tulee vaalia sitä eikä alistua Euroopan unionin herrojen haaveisiin, että me romuttaisimme kaiken vanhan ajoneuvokalustomme.

Sitten olen kirjoittanut tänne sanan ”kulttuuriperintö”, ja tämä oikeastaan on se asia, miksi minä tulin tänne, kun kuuntelin vihervasemmiston kauhistelevaa puhetta täällä siitä, kuinka suomalaista kulttuuria romutetaan. Tämä vihervasemmisto, erityisesti helsinkiläinen vihervasemmisto, on romuttamassa täysin meidän omaa kulttuuriperintöä. He ovat romuttamassa Malmin arvokasta aluetta. He romuttavat siellä samalla kentän. He romuttavat meidän huoltovarmuutta, josta tulikin mieleen tämä seuraava lause tästä samasta kappaleesta: ”Suomalaiset voivat olla ylpeitä omasta ja monipuolisesta kulttuuriperinnöstään. Suomalaisella kulttuurilla on itseisarvo ja suojaava merkitys epävakaaassakin turvallisuusympäristössä.” Herranjumala, me romutetaan itse meidän huoltovarmuutta, kun me romutetaan Malmin lentokenttää! Turvallisuusympäristössämme tapahtuu aivan järjettömiä asioita. ”Vahva kulttuuri-identiteetti on pohja terveelle itsetunnolle ja henkiselle kriisinkestävyydelle.” On tervettä itsetuntoa arvostella tätä järjetöntä päätöstä lopettaa Malmin lentokenttä ja haaveilla sinne jotain korkeita kerrostaloja. Helsingissä on muutenkin tyhjiä asuntoja. ”Se auttaa ymmärtämään [Puhemies koputtaa] itseämme osana maailmaa.”

Arvoisa puhemies! — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

19.31 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Kun kulttuurista täällä puhutaan, niin kuten tässä aiemmissakin puheenvuoroissa on käynyt selväksi, kulttuuri voidaan ymmärtää hyvinkin laajasti tai se voidaan ymmärtää hyvinkin suppeasti. No, laajassa merkityksessään voidaan ajatella, että kulttuuria on kaikki ihmisen tuottama, sekä henkinen että aineellinen, eli ajatukset, arvot, asenteet, toimintatavat, mutta sitten myös taide, kaikki ihmisen tekemä, ihmisen omaan käyttöönsä valjastama.

Kulttuurina voidaan pitää puistoa, jonka ihminen on rakennuttanut. Voidaan ajatella, että sen puiston säilyttäminen on suuri kulttuuri- tai kulttuuriperintöteko. Samanaikaisesti ihmisryhmä, joka haluaa sen puiston tilalle esimerkiksi rakennuttaa rakennuksia, voi pe-

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

rustella, että sen puiston raivaamalla ja sinne rakentamalla luodaan uutta kulttuuria. Eli kulttuuri on hyvin monikäsitteinen asia, ja sen takia siitä keskustelusta voidaan saada täällä salissa hyvinkin mielenkiintoista riippuen siitä, mistä kulmasta edustaja haluaa sitä lähestyä.

Kuitenkin itse näen täältä eduskunnasta käsin kulttuuria tarkastellessa ehkä mielenkiintoisimpana ja ehkä lopulta merkityksellisimpänä sen keskustelun, mitä on käyty tässä viimeisen vuoden parin ajan kulttuurin rahoituksesta, mikä on selkeästi suppeampi kuin tämä kaiken henkisen ja kaiken aineellisen ihmisen tuottaman sisältävä käsitys kulttuurista. Eli täällä eduskunnassa puhuessamme puhumme pitkälti julkisin varoin tuotetusta ja monessa tapauksessa ei-markkinaehtoisesta kulttuurista, tai vain osin markkinaehtoisesta ja osin valtion tukemasta kulttuurista. Ja siihen keskusteluun haluan tuoda näkökulmaksi sen, että kun valtiontalouden tilanne on mikä on, kun käytännössä joka seitsemäs euro valtion budjetissa otetaan velaksi, niin se väistämättä johtaa tilanteeseen, jossa joudutaan miettimään, oli se tämä hallitus tai tulevat hallitukset, mihin niitä euroja laitetaan, mihin niitä laitetaan ensi vuosina vähemmän, missä voidaan kasvuja hillitä, missä ei.

Ja itse ajattelen, että silloin on hyvä kysyä myös suomalaisilta, mistä suomalaiset ovat valmiita tinkimään ja mistä suomalaiset eivät ole valmiita tinkimään. Mistä ollaan valmiita tinkimään enemmän ja mistä ollaan valmiita tinkimään vähemmän, mistä ei lainkaan?

Tässä yhteydessä palaan, ja olen eduskuntavaalien 2023 jälkeen monestikin palannut, vuoden 2022 loppuun, kun Elinkeinoelämän valtuuskunta kyselytti suomalaisilta analyysissään [Puhemies koputtaa] Vyötä kireämmälle, mistä suomalaiset ovat valmiita tinkimään, mistä eri puolueitaustaiset ihmiset, äänestäjäryhmät, olisivat valmiita tinkimään. Ja suomalaisilta kysyttiin tällainen kysymys... [Puhemies: Pyydän edustajaa siirtymään puhujakorokkeelle!]

Kiitos, arvoisa puhemies. Suomalaisilta kysyttiin kysymys: ”Mikäli julkista taloutta joudutaan lähitulevaisuudessa tasapainottamaan myös menoleikkauksin, missä määrin julkisen talouden eri menokohteista voitaisiin leikata rahoitusta?” Kohteessa taide ja kulttuuri, joka oli siis yksi suosituimmista säästökohteista suomalaisille, tähän kysymykseen vastasi, että valmiina leikkaamaan rahoitusta taiteen ja kulttuurin saralla ”paljon”, 19 prosenttia suomalaisista. ”Jonkin verran” vastasi 34 prosenttia, ”vain vähän” 25 prosenttia, ”ei lainkaan” 10 prosenttia.

Toisin sanoen tässä kyselyssä 10 prosenttia suomalaisista vastasi, että lainkaan ei voitaisi rahoitusta leikata kulttuurilta, julkisesti tuetulta kulttuurilta. Paljon tai jonkin verran leikkaamaan oli valmis yli puolet suomalaisista. Paljon, jonkin verran tai vain vähän yli 75 prosenttia suomalaisista. Näkisin, että tämä antaa jonkinlaisen pohjan meille käydä sitä yhteiskunnallista keskustelua siitä, että jos joka seitsemäs euro otetaan velaksi, jos sosiaali- ja terveyspalveluissa on puutteita, jos koulutuksestakin joudutaan tinkimään, poliisissa, Puolustusvoimilla on tarpeita, niin ehkä rahaa joudutaan uudelleen priorisoimaan jossakin kohtaa. Ja se voi tarkoittaa, että jos suomalaisia pyritään kuuntelemaan, niin säästöjä voi osua myös kulttuurisektorille. Se ei tarkoita, että kulttuuri ei olisi tärkeää, mutta yhteiskunnassa on monia toimintoja, jotka saattavat ja ovat tutkitustikin, kyselytutkimuksin meidän tietoomme tuotetusti, tärkeämpiä suomalaisille kuin kaikki se, mitä julkisilla varoilla tällä hetkellä kulttuuria tuetaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Talvitie, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

19.37 Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie: Arvoisa puhemies! Tämänpäiväinen keskustelu kulttuuripoliittisesta selonteosta on ollut tärkeä ja tarpeellinen, ja kiitos puheenvuoroista näin iltamyöhälläkin. Näen, että on todella tärkeää, että tämä sali ja eduskunta ovat käyneet keskustelua, ja nimenomaan niin, jos ajatellaan, että selonteko viitoittaa sitä meidän polkuamme sinne 2040-luvulle, sen tarkoitus on kestää hallituskausien yli. Sen takia näen tärkeänä myös, että siinä käsitellään laajasti kulttuuria ja taidetta ja luodaan niitä visioita, jotka eivät ole kiinni tässä ajassa tai Orpon hallituksen toimissa, vaan ne on laajasti valmisteltu. Yli 1 000 taiteen ja kulttuurikentän toimijaa ja 280 lausuntoa on otettu tähän selontekoon, ja se luo nimenomaan sen pohjan sille visiolle ja tälle eduskuntakäsittelylle, jossa selonteolla on iso rooli ja tärkeä arvo, että eduskunta nimenomaan tätä selontekoa käsittelee ja antaa siten eduskunnan tahtotilan siihen, miten hallitus lähtee toimenpidesuunnitelmaa toteuttamaan.

Täällä äskeisessä keskustelussa oli vielä muutamia kysymyksiä, joihin vastaan:

Edustajat Mikkonen ja Valtola, molemmat puheenvuoroissanne toitte esiin hyviä ja tärkeitä nostoja alueellisesti ja alueellisen kulttuurin merkityksestä omille kotikaupungeille. Tämän tunnistan, ja tämä on myös tärkeä näkökulma meidän kulttuurikenttämme tulevaisuudessa, että me pystytään auttamaan niitä alueellisia erityispiirteitä ja vahvistamaan niitä — on sitten kyse festivaaleista, koulutuksesta, tutkimuksesta tai luovista aloista, niin vahvistetaan niitä alueiden erityispiirteitä, jotka monet erityispiirteet myös linkittyvät kulttuuriin. Mikkonen toi esiin myöskin näitä hyviä käytänteitä, ja tämäntyyppiset asiat toivotavasti myös saavat vahvempaa ääntä ja niitä toteutetaan.

Kyse on myöskin siitä tasa-arvosta. Nyt kun olen tässä parin viikon aikana perehtynyt enemmän näihin säästöpäätöksiinkin, joista siis osa on tehty täysin toimijakentän painotuksista, osa ministeriöstä, niin ymmärrän, että siellä on myös niitä alueellisesti erilaisia näkökulmia, että toisiin alueisiin ne säästöt kohdistuvat vahvemmin. Hallitus ei ole siis säästänyt lasten ja nuorten kulttuurista eikä taiteen kiertuetoiminnasta, ja esimerkiksi niihin teattereihin, joissa on tehty vahvaa, monipuolista ja laajaa kiertuetoimintaa, säästöjä ei ole kohdistettu.

Valtio tukee kulttuuria miljardilla eurolla. Tämä opetus- ja kulttuuriministeriön taiteen ja kulttuurin rahoitus on noin 530 miljoonaa euroa, ja valtion koko kulttuurin, taiteen ja luovien alojen tuki on miljardin euron luokkaa. Kuntien tuki on itse asiassa yhtä suuri, vähän yli miljardin luokkaa. Se on tosi tärkeää, ja merkitys on siinä valtava, mutta sitten suomalaiset ostavat, kokevat, tilaavat ja tukevat kulttuuria viidellä miljardilla eurolla. Siinä mielessä sillä, miten me pystytään myös tukemaan talouden rattaiden pyörimistä ja ostovoimaa, on merkitystä sille, miten suomalaiset jatkossakin pystyvät ostamaan, kokemaan, tilaamaan ja tukemaan.

Edustajat Vigelius ja Mäenpää, joo, kulttuuri on todellakin laaja-alaista, kulttuuri yhdistää, ja se merkitsee meille erilaisia asioita, ja kyllä, myös rakennuskulttuuri ja ruokakulttuuri ovat osa kulttuuriamme ja myös kulttuuriperinnön vaaliminen. Kansakunnan muistinaan toimivat erilaiset museot, pienemmät ja suuremmat, ja niistä monet alueelliset museot eivät ole edes koskaan olleet valtionavustusten piirissä, mutta ne ovat kuitenkin alueellisesti tärkeitä kulttuuriperinnön vaalijoita ja muistipaikkoja.

Sitten edustaja Nikkanen kysyi tästä, että kun selonteossa kulttuuri kuuluu kaikille ja se on jokaisen oikeus, miten henkilökohtaisesti näen ja miten valtioneuvosto näkee. Näen sillä tavalla, että koko valtioneuvosto on sitoutunut tähän, tämä on valtioneuvoston selonteko, ja tietenkin henkilökohtaisesti toivon, että koko eduskunta sitoutuu tähän. Sitten oike-

Punkt i protokollet PR 9/2025 rd

astaaan myöskin niissä valiokunnissa, missä tämä selonteko tulee olemaan lausunnolla, ja sivistysvaliokunnassa mietinnöllä, se näkyy varmasti. Mutta toivon, että koko eduskunta sitoutuu tähän selonteon ajatukseen, että kulttuuri kuuluu kaikille ja on jokaisen oikeus.

Edustaja Bergbom sanoi omakohtaisista kokemuksista. Ne ovat tärkeitä, ja ne kuuluvat nimenomaan siihen, että eri lailla koetaan sitä kulttuuria, ja niin kuin selontekokin sanoo, on jokaisen oikeus myöskin kokea se kulttuuri ja taide omalla tavallaan ja eri lailla. [Eduskunnasta: Juuri näin!]

Loppuun kiitos hyvästä keskustelusta, ja toivon, että huomioidaan kulttuurialan näkökulmia laajasti ja monipuolisesti eduskuntakäsittelyssä ja eri valiokunnissa, kun selonteko menee eri valiokuntien käsittelyyn. Tämän selonteon tarkoitus on tosiaankin kestää yli hallituskausien, ja siksi on tärkeää, että se on laaja-alaisesti valmisteltu, se ei ole hallituksen yksistään valmisteleva, vaan siinä on ollut laaja kenttä mukana, ja myöskin sitten eduskuntakäsittely tuo siihen sen vahvemman parlamentaarisen käsittelyn. — Kiitos.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till kulturutskottet, som jord- och skogsbruksutskottet, ekonomiutskottet och miljöutskottet ska lämna utlåtande till.